

Vitrabilia

PERIODIC AL CENTRULUI CULTURAL INTERNAȚIONAL "GEORGE APOSTU" - BACĂU • ANUL XI (NR. 14) 2002

Editura Librăriei H. Margulius, Bacău

J. S.
Nbg.

„Precista“ făcută de Aléxandru Cel Bun

Salutări din Bacău

Ținutul sau județul moldovenesc având drept reședință orașul Bacău, din cele mai vechi timpuri (...), a jucat un important rol și pe terenul apărării și consolidării naționale, „găsindu-și Bacăul” cu populația acestui județ, oricine s'a abătut din calea apărării gliei și demnităței naționale.

Gr. GRIGOROVICI

(Bacăul din trecut și de azi, Tipografia Primăriei Municipiului Bacău, 1933)

*La Centrul Internațional de Cultură și Arte „George Apostu” Bacău anul cultural a debutat, cum era și firesc, cu manifestările înscrise în cadrul „Zilelor Caragiale”. Realizată în colaborare cu Teatrul Bacovia, prima acțiune a cuprins vernisajul expoziției „Teatrala” în cadrul căreia au fost prezentate publicului larg cele mai reprezentative costume de teatru, afișe și programe de sală din spectacole realizate pe scena băcăuană după piese din creația marelui umorist român sărbătorit pe plan național. În cadrul acestei manifestări culturale, Teatrul Bacovia a programat piesa „O scrisoare pierdută”, menită să completeze atmosfera vremurilor trăite și inegalabil surprinse în scrierile marelui Nenea Iancu, după cum aveau să observe în luările de cuvânt, personalități marcante ale culturii locale ca: Octavian Voicu, Calistrat Costin, Eugen Budău, Gheorghe Popa.

* Continuând tradiția - este vorba aici despre cea de-a XI-a ediție - în luna marie Centrul „George Apostu” a găzduit „Salonul de Primăvară al Artei Naive”. Organizată și în acest an în colaborare cu Centrul Județean de Cultură și Consiliul Județean Bacău, manifestarea a reunit lucrări aparținând unor nume consacrate ale genului, din: Galați, Brăila, Vaslui, Iași, Tg. Mureș, București, Aiud, Tg. Lăpuș și, bineînțeles, Bacău.

Ca și la edițiile anterioare, sarcina cea mai grea a revenit juriului, premiile Salonului fiind atribuite după lungi dezbateri și urmând ca principal criteriu de departajare descoperirea personalității proprii a pictorului naiv care „pictează așa cum simte, dintr-o pomire sinceră”, după cum afirma maestrul Ilie Boca, președintele juriului.

*Intitulată „NUD”, expoziția pictorului focșănean LIVIU NEDELCU a continuat seria „personalelor” găzduite la Centrul „George Apostu”.

Absolvent al Institutului de Arte Plastice Iași (clasa profesor Dan Hatmanu), membru titular al Uniunii Artiștilor Plastici din România, Liviu Nedelcu a adus în această primăvară la Bacău un omagiu etern femeii, „felurile ipostaze ale feminității amintind și de puritate originară și de păcatul dintâi și de miracolul matemității”, după cum releva criticul de artă Luiza Barcan în cadrul vernisajului expoziției.

*Ziua patronului spiritual al Centrului „Apostu”, zi sfântă în calendarul românilor ortodocși, devenită în timp „Ziua Centrului Apostu”, poate fi considerată pe drept cuvânt cea mai densă manifestare culturală a anului 2002.

Manifestările culturale ale zilei de 23 aprilie au cuprins: vernisajul expoziției de icoane pe lemn și sticlă, „Icoană, suflet și credință - Semne Creștine”, aflată anul acesta la cea de-a VII-a ediție, parteneri în competiția cu elevii Liceului de Artă „George Apostu” Bacău fiind de această dată artiștii în devenire ai Liceului de Artă „Corneliu Baba” din Bistrița; slujba religioasă de Sf. Gheorghe și concertul „Așteptând Învierea” susținut de corul „Animosi” al Liceului de Artă Bacău sub bagheta prof. Silvia Pândaru au avut darul de a crea atmosfera perfectă desfășurării colocoiviului „Prietenii lui Apostu despre Apostu”, în cadrul căruia personalități precum sculptorul Alexandru Gheorghidă, poetul Octavian Voicu sau criticul de artă Valentin Ciucă, au evocat aspecte necunoscute încă publicului din viața marelui sculptor român. Apogeul spiritual al manifestărilor „Zilei Centrului Apostu” a fost așins la final, în acordurile spectacolului extraordinar „Floare aleasă”, susținut de actrița Viorica Vatamanu și percuționistul Alexandru Matei. Un regal!

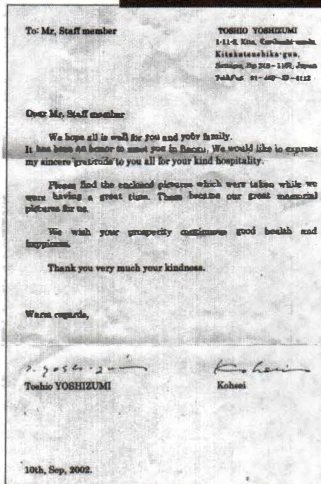
*Tot în cadrul manifestărilor cu tradiție la Centrul „George Apostu” se înscrie și FESTIVALUL INTERNATIONAL DE VIDEOFILM DOCUMENTAR „ETHNOS”, instituit în urmă cu opt ani din inițiativa Centrului Național al Creației Populare, condus la acea vreme de către inegalabilul Victor Parhon.

Realizat în colaborare cu Centrul Național de Conservare și Valorificare a Tradiției și Creației Populare, și Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național, festivalul aduce an de an la Centrul „George Apostu” cele mai valoroase producții de gen din țară și din străinătate.

Scopul festivalului, acela de a oferi un cadru de întâlnire a producătorilor și realizatorilor de videofilm cu tematică etnologică și de a lărgi perspectivele dialogului intercultural a fost așins, o dovadă fiind publicul care a umplut la maximum sala de proiecție a Centrului, discuțiile pe marginea filmelor prezentate în concurs continuând până târziu în noapte. De aici și dificultatea juriului prezidat de cunoscutul regizor COPEL MOSCU, - profesor la Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografică „I.L. Caragiale”, - în departajarea și răsplătirea valorilor.

Expoziția prezentată cu acest prilej a fost realizată cu lucrări ale membrilor „CINEFOTOART” - Clubul creatorilor de imagine al Casei de Cultură „Vasile Alecsandri” Bacău, sub genericul „Amprente rustice”.

Lucrările celor 12 artiști fotografi au avut astfel nu numai darul de a crea cadrul ideal de desfășurare al festivalului de film, ci și de a încânta ochiul vizitatorului domic de a redescoperi prin fotografie realitatea trecută și prezentă.

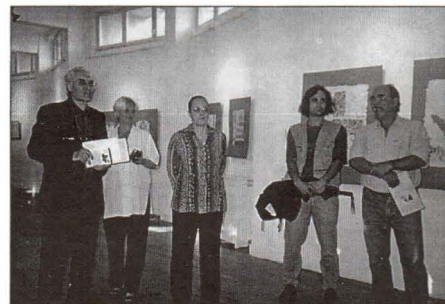

*EVENTIMENT 2002- expoziția de grafică japoneză organizată în perioada iulie-august, în colaborare cu Fundația Culturală „Bienala Internațională de Grafică Cluj”.

Lucrările celor doi graficieni niponi de largă recunoaștere internațională, TOSHIO YOSHIZUMI și KOHSEI au avut darul de a răsplăti din plin curiozitatea și dorința de frumos a publicului vizitator.

*Pe parcursul lunii august, Muzeul „George Apostu” a găzduit lucrările de grafică pe hârtie manuală ale unui inimos grup de artiști din Republica Moldova, Cehia, Polonia, reunite sub genericul „Paper Art”.

Deosebit de interesantă expoziția tinerilor entuziaști din Chișinău, artiști consacrați sau în devenire, care reuniți în jurul profesorului Simion Zamșa au format un grup internațional de creatori pe hârtie manuală, itinerând expoziții menite a depăși tiparele graficii tradiționale.

*Continuitatea, caracteristică programului cultural desfășurat la Centrul „George Apostu”, a marcat și de cea de-a III-a ediție a Simpozionului Internațional al Artei Naive „Victor Parhon”, realizat anul acesta în perioada 8-21 septembrie, cu sprijinul Consiliului Local și al Primăriei Municipiului Bacău.

„S-au încercat” - cum îi place să spună profesorului Iova Dalea din Uzdin - pe durata acestui simpozion, pictorii naivi din Iugoslavia, Republica Moldova și România: Steluța Djura, Ileana Oalge, Liuba Ilovan Chiril, Ionelia Caramalău, Daniela Ciobotaru, Ioan Măric, Denisa Mihăilă, Catinca Popescu, Constantina Voicu.

Valoarea incontestabilă a picturii naive realizată pe durata simpozionului urmează să intre în competiție cu interesul stărnit de originalitatea lucrărilor din paie de grâu ale artistei uzdinene Ivana Dulic, odată cu vernisarea expoziției, eveniment cultural înscris în cadrul Festivalului „ZILELE BACĂULUI” 2002.

*Programul cultural al Centrului Internațional de Cultură și Arte „George APOSTU” Bacău pentru anul 2002 mai cuprinde: a IX-a ediție a Simpozionului Național de Estetică, o „personală” a maestrului școlii ieșene de pictură Adrian Podoleanu, precum și un Remember la comemorarea a 68 de ani de la nașterea lui George APOSTU.

Un destin al fabulosului sau Ioana Postelnicu, spre centenar

Nu este băcăuancă prin naștere, nici măcar moldoveancă, dar a găsit de cuvîntă că locurile acestea merită toată lauda, atîta cît se poate îndrepta spre cei ce fac ca ambianța să fie agreabilă - spre oameni, deci -, cît și către Dumnezeu, care a făurit, după opinia dumneaei, un colț de rai la mijloc de Moldova. Orașul lui Alexandri și Bacovia i-a dat toate onorurile, iar autoritățile de la București, de asemenea, i-au acordat titluri dintre cele mai înalte în acești ani, de cînd este băcăuancă.

Ar fi nimerit, poate, ca semnul de recunoaștere pentru Ioana Postelnicu să fie „omul cu mai multe vieți” (așa doream să se intituleze preambulul dialogului care urmează). Din afirmațiile scriitoarei se va înțelege cum poate fi multiplicată

existența cuiva, iar inițiatorul interviului de față precizează doar că ultima dintre existențele ilustrei doamne nu putea fi decât una legată de statutul de scriitor: de câteva săptămîni, Ioana Postelnicu a reînceput să scrie, după o pauză destul de mare. „O să vezi ce lucru extraordinar va ieși”, mi-a spus în seara zilei de 19 septembrie, cînd îi propusesem să mai stăm de vorbă, în vederea conturării materialului publicistic cerut de „Vitaliul”. „Te aștept mâine, la 10, ca să-ți citeșc ceea ce i-am dictat Rozei”, a adăugat doamna Ioana.

A trebuit să ascult o parte din sutele de minute de înregistrare și să decid configurația, deloc simplă, a rândurilor următoare. Norocul meu este că Ioana Postelnicu este un interlocutor extrem de natural, ceea ce a făcut ca intervențiile în conținutul dialogurilor să fie ne semnificative.

Veghea și visul, stări ale oricărui scriitor

- Doamnă Ioana Postelnicu, zic o dată cu dv. că una dintre minunile gândirii umane este visarea. Faptul în sine corespunde relației literatură - realitate și constituie, după căte-mi dau seama, o condiție esențială a producerii artei.

- Adevărat este că unul dintre punctele cele mai importante ale traectului fîntei omeneste este faptul că poate să imagineze, să viseze, să proiecteze ceva ce se naște numai în capul său. La un moment dat, visul devine o formă de reprezentare care poate căpăta niște căi imposibil de realizat în realitate.

- Cu alte cuvinte, visarea este condiția progresului, a noului.

- Fără visare nu se poate, fără a proiecta viitorul care se naște în capul oricărui om care gîndește activ.

- Visarea a fost punctul forte al romantismului. Artiștii romantici cultivau visătoarea, fantazia (fie gratuită, fie creatoare). Ați cunoscut, prin lecturi, audții, vizionări, experiența roman-ticilor: artiști plastici, muzicieni, scriitori?

- Sigur că da, am cunoscut-o și pe viu, prin relațiile de cenaclu. Din toate am băgat de seamă că fără visare nu se poate: ea se combină cu toată viața unui creator. Terenul pe care mergi nu este sterp, el este îmbogățit prin fantezie; mereu are ceva în plus, este într-o permanentă mișcare. Nici nu știi cînd crește, ca o ciupercă, mai mare din mai mică, sub fruntea unui creator și în speța, zic eu, a unui scriitor. Jumătate din ceea ce creează un scriitor se petrece în vis, care alternează cu starea de veghe. Nopți întregi ești preocupat de ceea ce se mișcă în capul tău și deodată îjănește o posibilitate nouă și un prag nou pe care numai visarea ți l-a pus în cale. Sunt cele mai minunate clipe. De exemplu, în ceea ce privește momentele mele de visare, cele mai fertile s-au petrecut cînd am scris „Vlașinii”. Jumătate i-am scris în cap și i-am tot scris în cap pînă cînd eroii mei, care nu se născuseră în ipostaza din roman, s-au maturizat. Aici m-a ajutat visarea: în visele mele, îi vedeam mișcându-se și creându-și drumurile de care nu eram complet străină: ei se aflau în inima mea, și în visarea mea, și în gîndirea mea.

- Subiectul nu l-am ales întâmplător, pentru că doresc să intrăm, cît este posibil, în laboratorul creației dv. Para-doxal poate, dar visarea, în ceea ce înseamnă sursa ficțiunii, nu este prezentă în romanele dv. Zic așa întrucît mereu păreți a vă fi raportat la experiența dv. de viață, fără să fi imaginat ceva. S-au poate tocmai aici este măiestria scriitorului dv.: a crea impresia de viață autentică.

- Eu știu? Cînd am produs aceste lucruri, mi-am zis că sunt realități. Abia acum îmi dau seama cît de prezent am fost printre paginile acelea, fără să-mi dau seama că eu am creat o altă viață reală, mai reală decît realitatea, pentru că eu am pus alătea nuanțe noi. Romanul devine așa pe baza unei construcții a gîndirii mele, a aspirațiilor mele, a idealurilor mele, a tot ceea ce am putut să visez eu pentru ceea ce înseamnă drumul meu în viața aceasta. De exemplu, la ultima carte, „Remember”, impresia pe care mi-a lăsat-o mie, ca autor, a fost de miraculos: sunt alătea lucruri pe care le-am uitat și pe care fantezia mi le-a adus aproape, fără să le creeze ea. Toate sunt realități și toate sunt ficțiuni; nu e nimica inventat și toate sunt inventate: mișcarea personajelor, reacțiile lor, totul...

- Dv., fără să vă dați seama, faceți o analiză extrem de subtilă a paginilor scrise și definiți arta ca un act al inefabilului. Ascultându-vă încep să-mi imaginez o triplă identitate a scriitorului: cel care se raportează la experiența dictată de evenimentele exterioare, istorice („Vlașinii” dv. sunt cu totul reprezentabili în istorie, nu?); cel care se raportează la această proiecție interioară a conștiinței, materializată în fantezia creatoare; al treilea chip este al scriitorului în intimitatea colii albe de hîrtie. Cele trei chipuri mi-au apărut în fală pe rînd, de-a lungul zecilor de ore petrecute împreună în fața microfonului.

- M-am intuit exact, dar despre foaia albă, altă dată!

1 febr. 2000

Orice duminică are un ritm interior al ei

- Știți că suntem în octombrie, doamnă Ioana?

- Știu, cum să nu? E duminică...

- Aveți un sentiment aparte în ziua

de duminică?

- A, da, dintotdeauna. E o zi însemnată; îmi dau seama că e un sfârșit, dar și un început. E semnul unui ritm.

- În cazul dv., zilele seamănă totuși între ele. Mă surprinde să observ că duminica are un loc distinct în conștiința dv.

- Cred că asta vine din copilăria mea și din tot ceea ce am traversat în această viață. Duminica nu intra în șirul obișnuit al zilelor, pentru că eram preocupată să mă îmbrac mai bine, să mă pregătesc pentru un program special.

- De cînd sunteți la Bacău, cunoașteți o etapă de reclusiune, ceea ce ar semăna cu o duminică fără sfârșit.

- Nu-i chiar așa. Aștept duminica într-o stare specială cu un ritm interior inconfundabil.

- Înainte vreme, care era programul unei duminici? De exemplu, bănuiesc, că mergeați la biserică dîmîneța...

- Da, sau la o conversație, la o deschidere de expoziție, ieșeam la plimbare (astade-a lungul anilor...).

- Tatăl dv., îmi spuneți altă dată, făcea un adevărat ceremonial din această ieșire, duminica, pe străzile Sibului.

- Așa este, era un ritual care se conjuga cu atmosfera din casa părintească. Tatăl meu făcea ca duminica să fie cu adevărat o sîrbătoare, care uneori se continua.

- Bănuiesc că în primul rînd vă trezeai mai tîrziu.

- Dimpotrivă, ne trezeam mai devreme, că să avem timp să ne îmbrăcăm de sîrbătoare. În casa era un adevărat ceremonial.

- Să-l derulăm!

- În casa erau doi băieți mari, la facultate, adică niște domni, care-l respectau. Ei, tocmai atunci se

întîmpla să nu-și găsească un buton la cămașă. Era ceva care-i enerva pe toți, dar mai ales pe tata. Se mai întîmpla să lipească acul de la cravată sau chiar un nasture. Asta era o împiedicare ca să ne pregătim de mers la biserică.

- Îl cosea mama atunci, duminică?

- Nu, dar femeia de serviciu - că eram mulți copii și aveam o menajeră - avea de pătimit cu noi: ba lipea șiretul, ba nu-și găseau ce le trebuia... era o vînzoleală nemaipomenită pînă cînd reușeam să ieșim totuși din casa. Mergeam în rînd așa, ca la grădiniță.

- Și părinții unde erau?

- După noi. Băieții făceau pe grozavii, erau deja studenți...

- Erau primii decii

- Da, mai ales că voiau uneori să chiuiească de la slujbă. La un moment dat, în Sibiu se face un cot spre Corso, strada principală, unde se plimba tot orașul, de două-trei ori, și apoi plecau acasă.

- Asta după slujbă.

- Sigur. La slujbă nu se stătea mult, cam jumătate de ceas.

- Atîd de pușin?

- Se asculta pînă la predică. Noi copiii, nu știam cum să scîpăm: ne închinam la icoane, mai stăteam un pic și mama se grăbea ca să ajungă acasă, pe o stradă mai lăturalnică, pentru că urma masa, care trebuia aranjată, era și acolo un ritual.

- Să revenim la ieșirea din biserică...

- Toți -mai puțin mama- făceam plimbarea pe Corso. Tata se ducea înainte, cu ediliile orașului, oameni cu care voia să se întîlnească; se salutau, discutau...

- Înțeleg că tatăl dv. vă supraveghea de la distanță.

- Așa-i, eram unii mai mari, alții mai mici, ne mășciționăeam, dar primul lucru pe care-l urmărea tata era disciplina: să mergem frumos,

să pășim elegant, să salutăm pe cine vedem. Era un ritual care pe parcurs s-a pierdut.

- Masa avea o oră fixă?

- O, da, la treisprezece punct și începea cu supa.

- Supa de duminică?

- Da, era cu țaițe, cu rasolul acela grozav și cu sosul teribil. Tata o împărtea.

- Ceremonialul acesta întărea unitatea familiei, cred.

- Eram într-adevăr uniți; nu lipsea nimenei de la masă.

- Se vorbea la masă?

- N-aveam voie. Cel mult se auzea: „Mamă, el dă cu picioarele...”

- Eram copii, patru mai mari și trei mai mici și acolo, pe sub masă, ne jucam cu picioarele...

- După-amiază?

- Imediat după masă ne culcam, așa se stabilea. Tata se ducea în camera lui (avea o cameră separată, care era ca o biserică, cu mobilă stil, ceea ce ne făcea curioși). Tot acolo era biblioteca lui, cu cărți pe care numai el le citea, și mai era un dulap cu dulceața; încuiat...

- Spre seară nu mergeați în vizite?

- Nu, deloc. Nu se făceau vizite.

- Mă gîndeam că, fiind duminică, ori era chemat tatăl dv., ori chema el pe cineva.

- Nu aveam relații din acestea, părinții nu aveau timp de așa ceva. Mai știu că aveam discuții cu tata cînd îi ceream să-mi dea doi crețari ca să merg la film, dar nu aveam voie să merg la film singură. A fost o perioadă cînd angajaseră o femeie ca să ne însoțească și mergeam singure, noi două...

10 oct. 1999

A consemnat Ioan DĂNILĂ

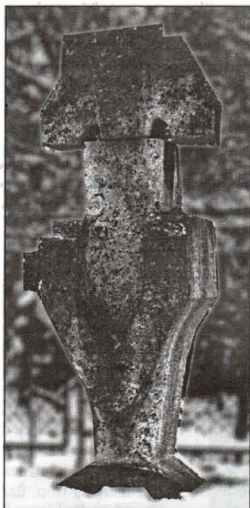
Poeții Bacăului la sfârșit de mileniu

Debuturi (1990 - 2000)

După cum se știe, nesperata libertate obținută în decembrie 1989 a determinat apariția unei avalanșe de reviste și edituri în toată țara, practic neexistând județ în care să nu ființeze cel puțin 2-3 publicații preponderent literare și 10-15 presupuse case editoriale, una mai grăbită și mai dornică să exploateze setea de afirmare atât a celor frustrați în epoca de tristă amintire, cât și a noilor veniți, inclusiv a veleitorilor de tot felul ce, beneficiind de resurse și sponsori, umplu rafturile librăriilor cu volume scoase în serii interminabile.

Dispariția rețelelor centralizate de difuzare, ca și a cronicii de întâmpinare din majoritatea publicațiilor a făcut însă imposibilă cunoașterea, fie și în mare, a producției editoriale, ajungându-se la situația ca aceasta să circule doar la nivelul județului în care este tipărită ori cel mult în câteva centre culturale mai importante, astfel încât nu mai ai decât foarte rar șansa de a intra în posesie unei cărți bune. Paradoxul e că, adeseori, nici măcar la nivelul unui județ nu poți controla noile apariții, tirajele confidențiale, lipsa de resurse a bibliotecilor, nerespectarea legii depozitului legal, refuzul unor librării de a prelua toate genurile de carte și, de ce nu, indolența autorilor ducând la imposibilitatea urmăririi atente a evoluției scriitorilor dintr-o anumită zonă.

Cum se va scrie atunci noua istorie a literaturii române contemporane? Cine își va asuma sifisica muncă de a descălci ștele și haosul care există în acest domeniu? Până la aflarea acestor așteptate răspunsuri ne-am gândit că n-ar fi rău să dăm, la rândul nostru, o mână de ajutor celor interesați de această chestiune și să vă propunem o suită de însemnări pe marginea cărților de poezie cu care au debutat băcăuanii (peste 65!) în perioada 1990-2000. Un fel de „Prima verba”, cu alte cuvinte, dar nu una de rigoarea și profesionalismul celor trei volume semnate de Laurențiu Ulici, ci mai mult una afectivă, care să fie un punct de plecare pentru cei interesați de cărțile apărute în această zonă geografică, fie ei cititori sau specialiști în domeniu. Aidoma celui mai aplicat critic al debutanților, vom folosi criteriul alfabetic, amintindu-vă că o parte din cărți au fost deja semnate în revistele Ateneu, 13 Plus, Cronica, Convorbiri literare, Amurg sentimental, în ziarele Trotuș expres și Așa, lăsându-vă pe dumneavoastră să judecați dacă sentimentalele noastre opinii au sau nu vreo valoare.

"Prizonierul nimicului" și pepitele sale

Pentru foarte mulți cititori de poezie, numele lui Ion Fercu s-ar putea să nu le spună nimic, cu atât mai mult cu cât nu a debutat nici la o vârstă fragedă și nici nu a publicat prin reviste decât foarte rar și mai ales în ultimul deceniu. Locuind în "burgul anonim și / balacit în stress" care este Buhușul, el a știut însă cum să asculte "bocet(ul) de mahală" al acestuia și să trăiască din plin "delirul erorilor noastre". Aidoma celui alt mare înșingurat ce-și ineca oful în "hașul orfan al cuvintelor", care este concitadinul său Ion Tudor Iovian, el se simte un "eremit fără vers", un "biet valet al pacatului (...) / disecând cu sadism tragediile altora". Bântuit de spaime ("nici măcar joyce / n-ar hoinări orfan de-atătea spaime"), se considera totodată "prizonierul nimicului", întrucât numai aerul are istorie / în pustiu acesta risipit de păcate". Observând cum totul e o "utopie mănădată de valuri", autorul volumului Iadul de paradă (Editura Desteptarea, Bacău, 1996), girat de scriitorul Ovidiu Genaru, trăiește aidoma celorlalte conștiințe drama lumii din jur ("noi cimitirul lizurilor / naufragiați speranței", "noi / donquijotești rătăciți / în orizonturile pierdute"), acea "foame de absurd" care îl face la un moment dat să răbufnească: "m-ați condamnat nisipindu-mă / printre sfîșii mărunți / furându-mi tipătul / și streangul". Strigătul său, de altfel, "moare / mereu pustiu de himere" sau "se frânge ca un ocol linsat", în vreme ce "adevărat este un tribunal de cadavre".

Etern pribeag, prieten "doar cu vântul turbat", e pustiu nu numai de viață "închiriată / bezmetnicid cu lacrima în palme", ci și de "dulcea povară a inocenței / dumnezeiescului fir de iarbă", așa încât acceptă atât să-și ducă "sifisica povară de plâns / singura noastră comoară", cât și să-și facă o "clepsidra / din praful stămit de pași" săi ori să-și privească "timpul răstignit / topindu-se-n prabușini". Stăpân peste "monopolul durerii" și peste un "paradis câștigat la loteria / buimacă a tihnei neliniștei", poetul își biciaie sufletul întocmai ca pe "martirul pubereii", dorința expresă fiind de a obloji "solitar spaimele lumii". Și cum "orice / țarm / este o poezie sacrificată / care plânge valuri", el "se arvonește trăind", chiar dacă din "canonada secundelor / ramâne doar cenușa trecerii".

Ca o "zdrăneță de umbră / încercând un vesel discurs funerar / spulberat de hohotele nopții", acest "alt rătăcit / donquijote de buzunar" e capabil să se narue în "veninul orgiei" sau se cațere pe propriul nume, zămisind "din caderi / câte-o poruncă de lecut durerii lumii". Precupeț al angosei ce vinde "absurdul /

neliniștea sunnata de trucuri" e, uneori, tot mai "locuit de nimicuri", caz în care imploră "hașul orfan al cuvintelor", în speranța că vârsta sa este "ceva mai mult / decât o criptă uitată deschisă". Îi convoacă în sprijin pe Diogene, Xerxes, Afrodită, Socrate, Sartre, Cummings, poetul fiind între altele și un subtil filosof, pentru care lucrurile sunt cât se poate de tranșante: "astăzi este numai sârbațoarea cuvântului / statua sa nu trebuie să cânte / nici măcar sub balcoane".

Constatând că "pustiu începe din noi" și că "orice sahară sfârșește în suflet", "parodiază infemul" ce-l străbate, iadul de paradă din cerul pe orizontul caruia se "zbeugue sifisic / ospătul sonor al ciorilor etern indoliate". Umbra lui Bacovia e pe aproape, ca și autorul Plumbului numărându-se și el printre "inventatorii / muzelului lizurilor", loc unde "fericirea nu este decât un exil / celalalt exil", iar rebeliunea tacerii ia forma rugăciunii: "stau încarcerate în mine / toate vorbele / ca o rugăciune care așteaptă". Cum viața noastră e "ascunsă / după farduri de hohote / chircite în crematoriile clipei", Ioan Fercu se decide să ne-o arate pe a lui ("am să le-arăt viața mea aruncată / într-un pumn de cenușă / și-n întoarcerea puberiei ei în țărână"), dar și în ce constă ipocrizia efemerului: "noi / halebderierii ambuscadelor iocrite / zămbim danțund pe sofisme / decorăm fastuos cenușa din urne / mimăm / virtutea / și paradisul / trufia zeilor / onoarea / și sacrificiul / parada invincibilității / statulei vii / eternitatea / bocetul metafizic / prapăstii de geniu / zămbetul de adonis / de afrodită / și pacea sufletului / un bluf caraghios siretlicuri umane / hahalere fără cusur".

Din nefericire, "povestea aceasta este fără sfârșit / istoria streangului care așteaptă", dar dacă "încă nu trăim o viață de om" și vedem tot mai des "mortii rugându-se pentru viii", de vină nu este poetul. El s-a aplicat "linsând aceleși lizurii" și de "părjol(ul) / prin care-a trecut viitorul / ca agonia unui pustiu", s-a declarat infirm în fața lui Dumnezeu, dar nu și în cea a poeziei, pe care o trăiește ca nimeni altul, cu toata fibra sa, înnoibindu-o. Suntem siguri că, odată ispitit de secolul trecut "în mahalaua mileniului", el nu va mai fi un prizonier al nimicului și nici nu va mai cere să fie lasat în pacea sa jefuită, ci, dimpotrivă, își va suflca nervii în continuare, ascultând "zvârcolirea tacerii" și transformând "zămbet(ul) peste nimic" în pepită, așa cum, de altfel, a făcut-o și acum.

Poetul care lese în stradă

Între scriitorii băcăuani de azi, numele lui Iancu Grama figurează la loc de cinste, chiar dacă autorul nu s-a grăbit să-și adune producția lirică (în tomuri imponente și nici nu s-a înghesuit pe la ușile mai marilor Uniunii Scriitorilor, pentru a-și cere drepturile legitime. Așa se face că, aidoma majorității grupării de la Cenuclul Artelor, debutează destul de târziu, la două decenii după ce revista "Ateneu" i-a publicat primele versuri.

Distins cu Premiul Asociației Scriitorilor din Iași pentru debut, Solștițiu (Editura Plumb, Bacău, 1993) e un volum pus sub semnul cuvântului și al adevărului rostit cu voce tare, al trăirilor intense, în care singurătatea, neliniștea și teama irup adesea într-un strigăt de vinovăție, caci "fiecare pas e un moment trist" și peste "uitarea / uitărilor mele crescut-a iarbă". Poetul, cum singur se definește, e "un motor cu combustie vegetală / unericomsum numai necer de-aceea se-mbulzează albinele / iar caderea mea într-o soaptă să nu va-nspăimîntă" // sunt cu-notoarea cu nemernimărea / taceră-mi bate ușa-n cuie / iar dacă arunc pe geam verbe la modul infinitiv / să credeți" (Lovește-n călcăi punctul vulnerabil). N-avem încotro, întrucât în "cuvinte sunt seminte negrăitoare" și chiar dacă uneori poemele par "părghii care se frâng", "gândul are forma de floare dăruită mereu", iar "adevăruții există în chiar trupurile neadevăruților". Ca să-și păstreze nectarul, "forța cuvântului e înlăuntrul", putând semăna cu o altă zi sau îmbrățișa chipuri diferite: "cuvântul rostit în tăcere și cuvântul care zdrobeste / uitați-vă în care și sunpeți căți sunt și căți se vor reîntoarce / acum primiv amintirea și brațele ne sunt deșarte / cuvântul nerăbdător

și cuvântul incremenit / în fata atător ferestre curg suspine // într-un cuvânt e o grea încăpere / ciudat cum palmele tale rostesc cuvinte / cum mlădierea oricarui nume doare / și neliniștea îmi arată valuri valuri / și lasatul vostru în voie și uitarea / care o sa va coste atatea speranțe..." (Cuvântul dat și cuvântul fără vreo sârbațoare).

Tot săpând la radacina anilor, poetul s-a numit pasare, apoi gând și nu de puține ori a simțit nevoia acută de a ieși din el, de a merge pe "partea cea mai boltită a lumii" și a lovi o piatră ori de a culca la pământ tulpina pelinului, sfârșind prin a se furisa "pe sub rostirile cele mai simple". Impartindu-se între astăzi și mâine, descoperă "un veac de rușine", inventează o "aruncată din care lăsnesc tăceri", constată că "și-n lungul adevărului sunt spini", trăiește momente de panică "pe centura albă a cuvântului" sau, "prea puțin convins de cele ce vor urma", diverse stări mai mult sau mai puțin trecătoare ("stare de nu mă uita într-o seară dulce-amară", "stare de cuvânt rostit în tăcere", "stare de alean și stare târzie între mele trecătoare", "stare de adjectiv înmuat în lumina și stare de verb", "stare de zi și stare de noapte"). Datorită acestora, poezia sa "iese în strada asculta atăta lume și se intristează / stă așa pe colț să n-o vadă nimeni / îmbrățează un ram cu privirea dar eu / încarc și descarc atatea banuie // maopresc pe loitra strigatului din ajun / înca o zi și-o noapte împovărată // poezia mea n-a cântit niciodată / cum se întâmplă sa mângâi o glastra ea-mi așează credința / în clipa aceea simt clipa cuvintelor // mama privegea aceeași stea duioasă într-un murmur / parcă s-ar oficia înălțarea // ia-mi spicul auzului spun adâncului și alatură-mi / ochiul prevăzător" (Îmbrățișază un ram cu privirea).

E o poezie ce vine cu forța din urma, o poezie ce-și repune în drepturi autorul, care astfel are posibilitatea să-și învingă frustrările și să-și ocupe locul meritat în contextul liricii actuale.

Rezervistul dresor de imagini

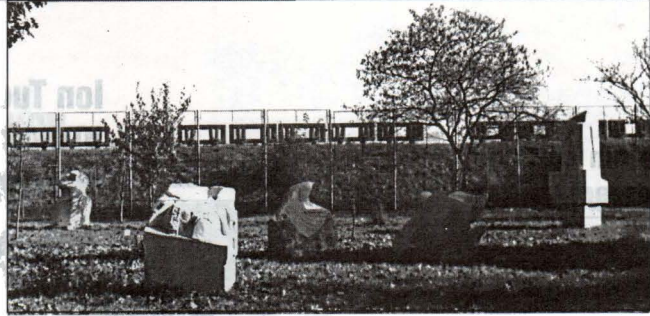
Un alt "dresor de imagini / circumscriș unui nod / pe care nimeni nu-l poate desface / manual / de reeducare / de prigoana" este Val Mănescu, singurul dintre membrii Cenuclului Artelor care deține un atelier de "fabricat arte & poezie", în interiorul caruia poate țese la infinit spectacole cu mii de actori, programe de televiziune și de radio, recitaluri, monoloage, reviste, cărți și alte lucruri nevințate încă.

Dupa ce s-a plimbat cu Mașina galbenă a primăriei pe la toate redacțiile editurilor înainte de 1989 și-a aruncat manuscrisul la cos, îndosariind apoi un Delict de memorie, pe care Editura Plumb (Bacău, 1993) s-a și grăbit să îl publice. În zona de așteptare a primului ciclu dam de noie "Variațiuni pe tema singurătății" și peste "niste radioactiv / în chipuri" poetului, care, înșingurat cum e, se "învârt(e) în gol - reclama pentru orbi / o moară de vânt în câmpia pustie". Chiar dacă "bursa bacovia e în scadere", după cum notează, el nu se sfiește să se îmbețe de cuvinte și să salute agale, avertizându-ne: "Sunt rezervist în echipa de soc / ce planuiește alte explozii solare".

Te aștepti imediat la o descătușare de energii devastatoare, însă acest "Martir al duminicilor de tinichea" ne ispitește pentru început cu câte o fotografie din "realitatea imediată", care, cel puțin în cazul poemelor date, se numesc stop cadru, desen pe asfalt, diapozitive color, eboșă în carbune, stare, portret de cuplu, secvența de iarnă, imagine din apartament, înregistrări pe bandă, imprimare video, scenă din film, fotografie alb-negru s.a.m.d. Într-o astfel de imagine din apartament vedem cum "Din tavan a căzut o pasare fulgerată / sau e doar tinerețea mea / pierzându-și pe rând / cele treizeci de aripi", însă dresorul are grijă imediat să-și miște bagheta și să se contrazică: "Te mint / e doar adolescența mea / rătăcitoare furtună / însoțindu-mă noaptea / pe programul trei". Revine apoi, demonstrând că de fapt e vorba doar de o "cameră goală și în tavan (e) înfipt / ultimul gând ca o zdrăneță înghețată: / Pustiu fără excepție".

Firește, noaptea e tristă, dar poetul simte

Debuturi (1990 - 2000)

ca puterea de a cânta îi vine de departe și poartă în sine "podoabe pentru un pom / nerăsarit / poeme mai mari decât pot naște", înșuruite apoi conștincios în "carte(a) de bazalt" pe care o scrie. Se roagă la "domnul bacovia" și la "cearcănel în care odihniți lacrima ta e un glonț", constată că "Mileniul se prăbușește ostenit de pe soclu" și, pentru că o respirație îi naște și alta îl pierde, declamă îngrate intrate în derapaj: "Nu vreau să scriu poezie!"

Totul e un mof de moment, pentru că imediat apare "Femeia de la capatul deceniului" și ne și grăbim să-l înșotim, în al doilea ciclu, alergând ca el Desculț pe iarba și cum "Sub ploape secolul douazeci e departe", iar "controversata figură a deceniului nouă" e și ea aproape uitată, poetul bea vin, mestecă fructe exotice și nimic nu-l convinge să nu scrie un poem "în locul buletinului de știri". Oricum, matinalul e fierbinte, liniștea pare a pune stăpânire pe hoinar, care visează acum la o "banca mondială de sentimente / în care să vină oricare cu caietul lui de impresii / să-și noteze fugar câte o vorbă de duh câte o iubire". Din vis nu lipsesc, inevitabil, laurii ("Am devenit deejay un monument închinat / așteptării așa cum stau plecat / în picătura de vin ce trebuie s-o beau / deodată cu pumnul / de laurii") și dorința de a scrie un "poem formidabil", un "poem pentru conștiința umanității" îl fac să reflecteze la "Nelinimitele posibilități ale unui tânăr poet".

Sigur, nu mai e de mult chiar un poet tânăr, însă poezia lui are forța cetății inexpugnabile ("Imperiul meu e puternic / cu forme severe deși la intrare / lătră vesel lozincă / Eliberă cuvintele forțate / mâncați-mă hai") și conștiința ca dacă ar lua un "mar în pumn strângând ce vreau / s-ar coace deodată" îl determină să nu se mai uite la timpurile trecute: "Din ce în ce mai rar privesc înapoi / căci nu mai disting ca înainte lucrurile / ființele sentimentele / sau poezia chiar eu le împing într-o groapă / pe care-o săp / îndărjit să intru-n memorie". O îndărjire constructivă, ce l-a adus deja în memoria cititorilor, ca unul din interesanții poeți ai ultimelor generații.

Îmbălzitorul de cuvinte

Un poet delicat, care căută "acearăcoroasă frumusețe / bătă cu candela", este Nicolae Mihai, împlegat de mișcare în viața de toate zilele, dar dirijor de metafore în clipele lui de singuratețe, ajuns la viziunea sa un fel de trufanda: "Figurant al prăfuitelor frunze de septembrie / îndurând norocul-nenorocul zarurilor / aruncate prin curțile dorului strig / în gura mare răcâcările ori slabiciunile / celui ce sunt fără recurs / în fața tacetelor robe familiare / chiar dacă mai înghit din geseală / luna cu ochiul stâng ori / o scap zomâind în farfurie tocmai eu / ziceam stau la cozi interminabile / prin parcuri și piețe publice / pentru un pumn de singuratețe ajuns / trufanda în zilele noastre" (clar de septembrie).

Prezența nelipsită de la întrunirile Cenaclului Artelor din Bacău, grupare în numele căreia a acumulat un mănunchi impresionant de premii la diferite concursuri literare, e scaldatura celor ce și-au văzut, în sfârșit, poemele între copertile unei cărți, debutând cu volumul **Încercare în străie de călugărie** (Editura Plumb, Bacău, 1993). Lăsându-se vindecat în lumina

nersării "de-amar și lacrimă / nestinsă", această "călfă a timpului" ne aduce "pe-o tispie de aur" clipa lui de grație, din care "se-aude blândețea în suflul / celui doborât în calea cuvintelor".

Capabil să tacă și să asculte "tristețea unei frunze" care i-ar "putea vindeca toate rănile", el învață din mers "alfabetul suferinței" și măsoară "pe toate / părțile realitatea / în preajma unei poezii / ștersa din când / în când cu mâncăa." Se agată de creanga ciresilor în floare "ca de un semnal de alarmă", observă cum "Zapada nuste decât / un foșnet care / lacrimăază și pune / tensiune trandafirui", cum "lângă inima femeii / acostează gânditoare / vapoarele" ori cum "sămul unei licențe / uită să mai respire", dar și cum "spăima de singuratețe / lasă peste tot amprente".

Fiind ca un "ecou în sir", uneori n-are timp de sine nici măcar ca să se mire, în vreme ce alteori "ca un somnambul / pășesc fără / să mai aud întinericul / baltindu-mi sub picioare". Tot întrebându-se "unde să fug(ă) / la care capăt de rană?", în cele din urmă se decide să-i trimită o scrisoare iubitei, careia îi declară fără nici un ocolis: "Mi-i tare dor de dumneavoastră Doamnă / am tot lăsat și timpul și / gândul să mă pască / sunt un bolând ce vreți - știți asta - / foarte bine / pe chipul meu dorința nu poartă / nici o mască în jur sunt glasuri deși / strada-i pustie / în par se cubarește o frunză arămie / au obosit copaci ori mi se pare mie / ești scumpă la vedere / și rară / precum visul / nu mai există taine nici puncte / cardinale căci peste toate cele stăpân / sunt eu învinsul".

Un învins în care durerea cade "așa ca o piatră / făcând cercuri / cercuri", dar care știe la fel de bine că "E loc destul în noi / pentru un cântec / când suntem visători / de bunavoie". Destinatarul acestuia devine, într-un loc, chiar Eminescu, căruia i-ar "ridica palat la Ipotești" ori Bacovia, despre care vorbeste, ca unul ce e nelipsit din noi și ne poartă propriile gânduri: "El vine să trăiască lângă noi / cu gura oarbă de cuvinte / și cu tristețea de plumb / precum aducerile-aminte... // El vine să trăiască lângă noi / bolnav de-a nopții erodul / și-n codrul viselor de iarță / ne poartă gândurile ce ne doare".

Întelegând că tristețea nu-i mai ajunge ca să poată să strige, melancolicul poet descoperă în cele din urmă acea "Clipă țesută cu reptile / când pot sta / de vorbă cu Dumnezeu / și chiar să pun ceva / la cale", dar se pare că fapta tainei ce i se năruie pe masa de lucru, asurzindu-l, tot nu se lasă deslușit: "Spune doamne te dor spune / celui care sunt și-apune / flor în umbră gol zidit / mult mai am eu de murit // Trup de rouă-ochii mei / arde liniștea în ei / de la nord la infinit / mult mai am eu de murit // Straie reci din lut subțire / port pe mine / ca un mire / și miros a somn coș / mult mai am eu de murit".

Când, însă, "Se mai poate aprinde / o clăie de fân / cu cântecul / unui grier", nu ne îndoiem că Nicolae Mihai va și să iasă definitiv din acest "exil în penumbra" și să transforme străiele de călugărie în străie de stareț, așa cum i-ar sta bine îmbălzitorului de cuvinte care este.

Călător la marginea acoperișului

Unul din cei mai boemi și nonconformiști poeți ai generației optzeciste este și Victor Munteanu, ale cărui Vestii la marginea acoperișului au devansat câteva sute de manuscrise trimise pe adresa concursului Editurii Saeculum, care i-a acordat primul Premiu anual de poezie "Lucian Blaga" și a decis să-l publice volumul, deschizând cu el, în 1993, senia "Debut".

După mai multe încercări de a străbate hațsurile editoriale înainte de 1989, acest carismatic reprezentant al Cenaclului Artelor din Bacău revine acum în forță, încercând să ardă etapele și să-și ia revanșa binemeritată, inclusiv în fața divinității, careia-i solicită să-l dezlege de neputințe: "Eu am trecut de ceea ce este piatra pentru liniștea ei / și-mi trebuie alt adevăr să exist / Am primit lucrurile și le-am dat un înțeles (...) dar dezleagă-mă de neputința cu care mă caut, / smulge-mă din limita auzului și daruiește-mă arderii, / căci inutilă e trecerea fără arsura din ea..."

Cele două cicluri inspirat ilustrate de binecunoscutul grafician Done Stan - **Deschiderea ochilor** și **Cu mâinile-n frig** - re-

fectă tocmai această înfleștare a poetului cu el însuși, dar și cu cei din jur, pe care-i numește, în limba lui său bolovănos: omenul, pedestrețea, puhoiul de lume, căciularii, chipuri răsțite etc. Un astfel de chip răsțit e chiar autorul, care, "Descheiat la cămașa pe o bancă în parc", meditează: "În mine tace un zeu exmatriculat, fără slujbă / și n-am cu ce-l hrăni - e noapte, sunt foarte sărac. / Duși sun ai mei. Plouă încet. / Pe asfalt un țicnit bate beza în cuie". După ce umblă "prin tăcerile tatei", băjbăie "prin viața mamei" ori se învârtă "prin gândurile copiilor", negăsindu-și numele, intră direct în spelunca, unde-și varsă oful în halba înspumată: "Beau o bere în spelunca țicșită ce bubuie / până-n viața ulcerată a macaragiului beat. / Căciularii ciomiăges aerul cu gesturi păgâne / o dără de haos smulge acoperișul din toate țâțele / și-i un fum să-l tai cu toporul... / Izolat ca o stre dînt-un ziar de provincie. - beau la Cascada o bere sub grindina / bărbatilor cu obraji ciopliți după tunet. / Stau și mă uit la aceste chipuri răsțite - / la pedestrețea ce clocoțește în cazanul cu libertate. // E o sâmbătă biblică / și eu beau o bere în crâșma care tronștește / până-n Moartea pe credit și chiar mai departe / până-n literatura postmodernistă a Franței" (Calm, foarte calm).

Scăpat de năduf, se caută apoi de "gânduri, de prieteni, de mamă", cotrobăiește "prin buzunare după vreau rest de iubire", se scotocește cu nevrsunarea de "vreun poem, de vreo faptă bună", dar șoptește cu "gândul abia auzit": "N-am! (...) Șterge umbra pe care am făcut-o!" știe că "văzduhul și apa și timpul / sunt glasul" prin care vede, se bucură și moare, însă după ce "gounerii șterg ultima pală de beznă", îi vine să strige: "Străinule, / Străinule! / Intră tu în dâncul ce salășuiește în pășari / și-aprinde un chibrit să afli / pentru ce am trăit".

Singuratețea îi "trage ființa pe roată" și zeul exmatriculat din el răbufnește din nou: "Am crezut că mă voi maturiza și eu / că după Revoluție se va putea sta de vorbă cu mine, / că în aplauzele celor ce merg cu ochii închiși / voi fi liber să mă spânzur când vreau. // Dar iată că sub cuiț o puștoaica geme violată de 5 în tuși / și barmanul îmi întinde încă o poșircă de-o sută. // Prin Bacău bubuie același tunet de prieteni pierduți / aceleași cuvinte stau în gura flămândă. // Și totuși, am crezut că îmi va veni și mie odată mîntea la cap, / că voi apuca o zi în care să nu mai contez nimic... / Dar prea din ce în ce mai aceleși sunt faptele omului / și prea nu mai deschide nimeni usa celui din drum".

Stă la "umbra veacului", se uită cum "nici în ruptul capului / Iov nu se lasă a fi lămurit", însă ceva îi lipsește, în vreme ce singuratețea devine și mai apăsătoare, îl "tace ca pe-o armă dusă la tâmplă" și simte că e "vraiste și nu mai încap(e) în nici un fel de eu": "Am adunat surmătură mea iarba, vântul și apele / și femeile cu care se asemănau până la epuizare, / le-am corectat cât am putut și le-am lăsat libere - / de atunci însă îmi tot lipsește ceva / ceva care nu poartă nici nume, / nici haina".

După ce ne îndeamnă "să luăm o porție la înșelătoarele zări / să gradinarim aceasta micuțușcă până ce izbăviți de real / vom fi totuna cu țipatul din ființele noastre", se întoarce în "buf și las(ă) lucrurile pe înțelesul lor" să-i "îndumnezeiască absența". Vorbeste în "limba pasărilor despre cum sunt singur", apoi evadează și de aici, fără a scăpa de trauma: "Eu trec plângând prin centrul orașului gol / și nimeni nu mă crede că trec". Concurând lupii ce urlă "prin ultima zi de scris poezii", încearcă, disperat, o ultimă soluție, ține: "O, Doamne, da-mi și mie o adevărată de pasare / doar pentru cât am fost singur și hăcut de tăcere; / clipa mi-e grabnică și fără durată / da-mi o chitanță să trec la vamă în tihnă / căci lângă adevărul din mine / nu e loc de odihnă".

Călător "prin timpuri zadarnice", stă totuși "aici cu o forță gală cu frigul", însă iarăși aceeași singuratețe "își varsă lumina aprinsă" și poetul pare să cadă "dobarât de imagini", nu înăinte de a ne mai da un sfat: "Nu mai căuta cuvintele prin care vrei din tine să fugi / ele n-au scăpat pe nimeni de zodia lui!" Ca de atâtea ori până atunci revine în forță, avertizându-ne cu o iscălitură de noiembrie că pustii care "arată aceeași întindere" cu viața lui e doar o părere și că "Intr-o zi când n-o să mai fui nicăieri, / mai puternic decât timpul voi fi / nestind despre

arbori, neștiind despre pășari - / în sfârșit, voi întrece / singuratețea celor ce știu".

Neîndoielnic, Victor Munteanu e mai puternic decât timpul său și poezia pe care o scrie i-a asigurat de ja un loc privilegiat nu doar în literatura generației pe care o reprezintă, ci și în istoria literaturii române contemporane.

Eliberarea de himere

Moda lansată de Carmen Voisei a prins, **Angela Scarlat** fiind a doua poetă care-și publică o carte în ediție bilingvă. Spre deosebire de predecesora sa, ea nu a mai așteptat însă testul apariției întâi în limba română, ci a debutat direct cu volumul **Dincolo de negativ / Au dela du négatif** (Editura Plumb, Bacău, 1995), versiunea în franceză fiind semnată de poetul Valeriu Stancu, un împătimit al limbii lui Baudelaire. Demersul său mai e susținut de criticul Ioan Holban, care-i prefațează textele, de plasticianul Ovidiu Petca, autorul copertii și al sugestivelor ilustrații, precum și de un grup generos de sponsori, încrezători că efortul lor nu e în zadar.

Ca produs, cartea arată, într-adevăr, foarte bine, putând oricând să stea în standurile oricărui târg specializat, dar ea e la fel de interesantă și sub aspectul sumarului, deși autorea și-a făcut până acum remarcata prezența mai mult în spațiul expozițional, decât în mediile literare. Ambianța muzeală și cea plastică în care-și duce existența e, de altfel, pregnantă în destule din poemele propuse, începând de la titlu (**Arheologie, Artă iluzionistă, Peisaj cu autoportret, Studiu I și II, Mozaic iluziei, Palimpsest**) și până la expresiile și sintagmele utilizate în configurarea trăirilor și a stărilor ce le generează confruntarea cu sinele.

Zbatându-se în "burta capcanei / cu o mie de tentacule", poeta "cheamă începutul desovărat / de balasul timpului" și, de când a ricoșat departe de ea, privește cu "coada ochiului, / cercând toate întrebările fără răspuns". Intr-o zi, bunăoară, când tineretea-i ce o știuse eternă i-a "zburat cu un falfăit de anpi", simte cum intra în "umbra unei mohorâte flori galicite" sau, în alta, cum "dresorul cu capul felinei, / bine prins între mâini, fuge hăituit / de viațeta din oglinda de abanos a nopții". Pentru ea, zilele sunt "ca o piele de piron fără trup", în care intră spre a-și cere "nisipul alcătuirii"; "în adăpostul meu / am desenat / cu creion pastel / forma unui ren / hrănă de vis / secretă magie / ... să nu mă pierd pe mine / acum e alb, / carnea ticulară albă, / în privirea opacă / nimbic al circular / afară, cadență / pași gardienilor / într-un ungher / cern nisipul alcătuirii" (**Intoaierce**).

Învăță de la scufundători că nu poate "afli înțelesul", dar "păstrează minunata mireasmă a tainei", conștientă că "mai este o țară, / unde mă află cu o parte din mine". **Dincolo de negativ** e, în fapt, lupta cu sine, cu "sertarele zvonite ale suflului", dar și cu cei din jur: "s-a zvonit în cetate / că în zilele când după ploie / pe cer se ivește curcubeul / pazitorul rolului manuscrise / mistuite-n incendiu / coboară din munți / poarta costum și cravată / nu rostește cuvinte / și nu-și arată privirea; / cu pleoapele închise / descult, înaintea zăvoaier / pr-un drum ce i se asteme-n fața / cu incinate semne / din pulbere de pietre prețioase" (**Palimpsest**).

Cu alte cuvinte, "Spațiul în care evoluează ființa din versurile Angelei Scarlat - cum inspirat remarcă Ioan Holban - se descoperă sub semnul copiei, al palimpsestului - un paradis derizoriu, confecționat din texte ori din iluzia trăirii, prin care își plimă neputința un nou Oblomov". Un spațiu al contrastelor, în care alternativele lumina/întineric, alb/negru punctează și mai bine o lume pe care, imensa carapace în care sunt cum toți cuprinși și din care poartă încearcă să evadeze.

Comunicându-ne "rugăciunile tihnei, ferecate între coperti de Carte / din care Iov, incapabil de rostire / gândește febril, rezumatul: Dumnezeule, spre ajutorul meu grabeste-te!", Angela Scarlat probează că a știut să se elibereze de himere, să evadeze din obsedanta cochilie și să intre în zodia poeziei adevărate, unde o așteptăm și cu alte volume, pe măsura talentului și a conștiinței devenirii sale poetice.

Cornel GALBEN

Snow White din cartierul Cursa de șoareci

lângă ușa după cursa de șoareci
crapa de atâtea droguri și sex și spaima
Snow White a cartierului

nu cade nici o stea din cerul negru
nu vine
nici un prinț
de la barul din colț cu un pahăruț de trascău
doar un câine de sticlă îi linge firișorul de sânge
din colțul gurii

va intra încet în gunoiul străzii sub gheața indiferentă a
unui neon

e tot ce-a mai rămas după ce poezia și-a luat zborul

ar fi bine de-ar ninge cu fulgi uriași cu povești
cu pitici de turtă dulce și staniol
cu licurici în explozie și crengi de brad
CA SĂ UIT

Ar fi bine dacă și Dumnezeu ar trece cu sania pe aici
și mi-ar injecta în vena
o picătură
mai mult de veșnicie
peste urâtul din minte

măcar acum
măcar în noaptea sta de oțet și de fier
când e prea târziu și sufletul nu știe încotro s-o ia
printre atâtea ziduri
și mi-e amar amar
CA SĂ UIT

nu-i nimeni să se bucure de daruri

nu sunt plin de mânie
doar
descumpănit doar pierdut de lume și fără lume fara
lumina

doar
însfăcat de ceață și ținut deasupra prăpastiei

am
încă mai am
în brațe trupul frumuseții
pângărit de bale de priviri lascive de mila de urale

pe străzi fără capăt prin smog prin case răscolite de
rât
il duc

pe la troițe lasate de izbeliște
il duc

și-n tot acest timp bate o ploaie urâtă de fier
și-n tot acest timp
bate un vânt căinos de păslă și de smoolă
și-i tot mai frig
și-i tot mai amar

ce caut printre suflete de carton care trag să moara
însierate
cu gramajul de divinitate dijmut
cu stanța pentru stația terminus pusă rău

și unde mă duc
cu pata asta de soare în palme culeasă din ochii ei
cu umbra lui Dumnezeu grea pe inimă

vai
nu-i nimeni să se bucure de aceste daruri
chiar nimeni

și ei
mereu dincolo

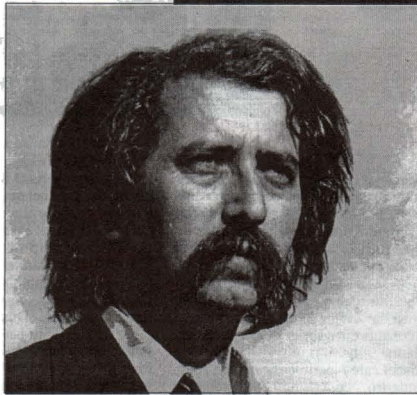
Iovian – împăratul și mica vicioasă poezia

iar Iovian – împăratul se scobește în dinți
cu oscioarele gracile ale micii vicioase-poezia
chiar acum răpusă
de amor prc insistent cu dumnealui
pe lama unui bisturiu celest

iacată un autor care și-a devorat din prc multă dragoste
opera
în care el însuși – din disperare și mult urât și mult târziu
s-a mutat
trăgând lumea visului după el și ușa și zidurile

care n-a lasat pe dinafară decât un dești făcut ghiara
să-l aperse

Ion Tudor IOVIAN

EXPECT MORE

am ajuns tocmai acum
când L.P. înmormântează România în spanac patriotic și
artistique merde
și-l pune
pe Mitică să traga clopotele ziua în amiaza mare
de parcă s-ar mai fi putut schimba ceva din ADN-ul ei

„mă neică –
sunt
Crăcanelul zilei de ja ambetat cu
amfetamina
și poezia plângăcioasă a paiviei-

pe orizontul meu nordic
umbă despuiată Venus din Cuca Măcaii
cercșind un pahăruț un cântecel nopțial
(auziți auziți la ce-o duce capul)

încercănată gravida
intră
pe bicicleta mov
în academie pentru voyeurism și îmbalsamare
nimic nu-i la locul potrivit nu se știe unde ne aflăm”-zice
„dar hai să cărpim realitatea
să-i ștergem ridurile
să-i confecționăm pentru o mie de ani
un nou trecut o altă Venus mai pe gustul nostru”

„un tip scund mă neică - sunt Crăcanelul cyberspațiului
mă agăț de ja de candelabru și recit
elegiile la tobă și ciele” - zice -

„am avut o servitoare nerușinată...
care mi-a făcut zilele fripte
și din amor pentru ea am uitat să mă-nchei la prohab
am uitat de cer de codul penal”

când am ajuns să aruncăm și noi bulgări de pământ
peste victoria finală
luna coborâse
cu hârzbol din cer
și se hlizea
nebuna
la pata asta de sânge de sub neon

dacă păsările ar vorbi

m-am dus la rege – îți mai spun o dată –
nu știam că e rege
am văzut un om singur și trist darămat de o frunză
privind în gol
care-și ducea căpațâna ca pe un felinar chiar prin mizeria
secolului

- puteai fi tu sau el sau eu sau nimeni

nu mai avea vreme
nici față
nici supuși
nici regat
era doar o durere care se consuma pe ea însăși în tăcere
[numele sunt grele te trag în jos răspunzi dacă le porți]

dacă păsările ar vorbi
nu ar mai putea zbura – mi-a zis - și eu acum sunt pasare
și voi fi decapitat pentru greșelile mele pentru că m-am
pierdut pe mine însumi

și-a strecurat cangea împodobită cu flori și nervi rupti
către mâna mea
care tocmai scria că el și-a strecurat cangea
împodobită cu flori negre
către mâna
care tocmai scria pe luciul apei că și-a strecurat cangea

un pic de sare și piper

lupii galbeni sunt eliminați din Magiunia
câte doi-trei pe zi
prin fast-food
în pachetele cu muștar și gunoi de grajd și psi-psi

din puterea cârnii lor vor să crească
oțelarii după gust
și-i vor înlocui în inima obosită care i-a iubit cândva

dar ce știe poetul acesta de spune că nu-i bine ce facem
că vor navăli ghetarii în oraș
și seara va fi totuna cu dimineața

- și nu va mai fi seară și nu va mai fi dimineața

el are o față precară și zilnic pierde sânge
deși face gaură în cer și-și depune ouale în munții Alpi

iar iar iar chiar chiar iar chiar iar chiar iar chiar dar

oțelarii nu se-mbușorează de emoție când trece
mai repede ca un glonț
tanti Mița biciclista prin cașcaval și lasă urme de fum
și de ruj
nu se-mbușorează nici luna umflată cu silicon de pe stâlpul de
telegraf
nici soldațelul Stelică din tranșeele primului război cu
nici lupii galbeni nu vor mai hălădui prin Magiunia
când luna
gravida rău
dă să latre la om de pe dealuri

dar ce știe poetul de se șterge de praf
și de cocleala morții de pe față și mâini
când pășeste pe
norii cumulus
și se abandonează
saltului mortal fără plasa
din cuvinte

George A POSTU - "Tata și Iu"

Petru SCUTELNICU

Ilie BOCA

Ilie BOCA

O zi

peste cuvintele vindecate
trecea șenila zilei de vineri
tutulul înnebunit lacrima
prin vise salbatice
dimineața din valea cu pești
ținută în viață
cu aspirină întristată
cu numele încă tânăr
inventam sănii
cu eschimoși
pe zăpada cuvintelor tale
când pe strada Venus
se întrista moartea poetului
se investeau singurătăți
în buchetele cu anemone

Ghiara de argint

diminețile spumoase șampanizate
pleacă din cartier
numele tânăr mângâiat
de genunchii fericiți
genunchii interziși
otrăvit cu frumusețe
megafoane lustruiesc orașul
copiii se joacă de-a primăvara
prin savane târzii
cioplesc flăcări

Ilie BOCA

Lumina de magnolie

în pagina de seară a poemului
clorul curată noaptea
spitalul acoperă orașul
mâini salbatice desăvârșesc
lumina de magnolie
apoi drumul spre piață
drumul spre ninsoare
zăpada cadmiată
de ochiul mansardei
și ți se face întuneric
până la glezne
până la brâu
până la veșnicie

Fiesta din cuvinte

deveneam pacient
al unor gări de provincie
când într-o duminică
norvegii melancolice
trăiau în propoziții sclipitoare
surâsul inventa mansarde
printre norii peltici
mâinile silabiseau frazele înserării
în sintaxa epidermei
cobora miracolul manechinului
îmi povestea cerșetorul de singurătate
că ninsori lungi nu sunt în față
ci în urmă
după fiesta din cuvinte
rămăneau scaietei
printre literele zăpezii
a mai trecut o ninsoare
visând californii la marginea cartierului

Cartierul de singurătate

arterele tale triste
incendiază case singuratice
o toamnă acrită
în butoaiile cu zâmbete
ale prietenilor
locuind pe o stradă furioasă
cu singurătatea șlefuiesc meteoriții
într-o sâmbătă ofilită
dintr-o țară cât un spital

Rezumatul unei lacrimi

se stafidește frigul
din cuvânt
printre literele numelui tău
se ascunde
o avalanșă sau un cutremur
tu aprinzi îngeri în poem
transcriu toamna
pe palma ta stângă

Ilie BOCA

Poem pe o fâșie de viață

pe la sfârșitul sângelui
cade roua din surâsul clovnului
are carnea spălată de cuvinte
ciuruit de dragoste și toamnă
se așează
pe un capăt de viață
singurătatea corodează scrisorile

Primarul Gheorghe Sturdza și prima bibliotecă publică a Bacăului

Pagini de jurnal

Ultima întâlnire

10 septembrie 1975

Cer întunecat, vânt umed și rece, lume tăcută, grăbită, îngrijorată. Sunt obosit și deprimat. Cu câteva ore în urmă, o persoană importantă în nomenclatura județului mi-a comunicat că-mi taie o zi din modesta mea simbric deoarece n-am participat ieri la o întâlnire literară care a avut loc la Casa Armatei. I-am spus că n-am știut. Replica a fost de-a dreptul aberantă. Trebuia să mă interesez. Pentru asta a fost inventat telefonul. Ar trebui, deci, să dau toată ziua telefon, să deranjez oamenii, să fiu „informat”. Dar, vorba lungă sărăcia omului. N-are decât să-mi taie ziua. La mine banii nu contează, ca tot nu-i am. Mai greu îmi va fi - glumesc, desigur - să merg pe stradă cu ziua tăiată. Sper, totuși, să mă descurc. Omul se obișnuiește cu toate. Buneși rele...

În fața Poștei Centrale mă întâlnesc cu Mihail Sabin - Mișu cum îi spunem cei care-i simtem apropiați. Am fost zece ani colegi de redacție, uneori chiar și colegi de birou. Acum e director adjunct la Teatrul Bacovia.

Mergem împreună spre blocurile noastre din Cornișă I, „blocuri noi, moderne, în culori pastelate”, cum se spune adesea în cuvântările oficiale. Facem schimb de idei, de bancuri, privim vitrinele, trecătorii și mai ales trecătoarele. Evident, atenția acordată trecătoarelor ține de estetică.

- Pe vremea asta mohorâtă ar fi bună o țărâre - zice Mișu.

Ne căutam îndelung prin buzunare și constatăm mirați că avem împreună doar doi lei.

Intrăm, totuși, în restaurantul „Curcanel de Aur”. Lucrează aici un chelner tinăr, care citește literatură și scrie poezii. Poate ne da ceva pe datorie. Din nefericire, acum e plecat în oraș, însă trebuie să vină.

Ne așezăm. O blondă simpatică, abia ieșită din adolescență, ne întreabă ce dorim? Comand un rom mic. Costă doar un leu și optzeci de bani. Blonda ne aduce romul într-un țoi și neștiind cui să-l ofere îl așază în mijlocul mesei. Bineînțeles că nu putem bea amândoi dintr-un țoi. În consecință, o rog să aducă două pahare. Mă privește uimită. E clar că nu i s-a mai întâmplat niciodată așa ceva. Marturisesc că și pentru mine e o premieră absolută. Blonda aduce două pahare mari, din care se bea de obicei apă. Împart romul cu maximă atenție.

- Ai talent. Farmacist trebuia să te faci - se amuză Mișu.

Romuls-a întins pe fundul paharelor. Practic nu avem ce bea. Ne mulțumim doar cu mirosul.

Chelnerul poet nu apare. Mișu își privește ceasul și zice:

- Mă duc la fete. Mergi și tu?

- Nu. Am niște treburi care nu pot fi aminate.

O explicație este necesară. În Bacău există o foarte bună echipă feminină de handbal. Astăzi fetele au meci și Mișu, mare amator de sport, se duce să le vadă. De multe ori am mers împreună. E plăcut. Poate și datorită faptului că unele dintre jucătoare arată foarte bine.

Înainte de a ieși, Mișu propune să ne întâlnim mâine și să venim tot aici. Îmi

povestește meciul și reparăm ceva din impresia penibilă pe care am lăsat-o astăzi.

Se aprobă în unanimitate.

11 septembrie

Mă trezește din somn telefonul. Ceasul arată ora cinci și jumătate. Afară, ziua încearcă să se strecoare prin pinza vinată a norilor. La ora asta nu poate fi decât o veste rea. Ridic receptorul.

- Sergiu? Lucica la telefon.

- V-am recunoscut. Sarut mina.

E Doamna Lucica, soția lui George Balaia.

- A murit Mișu - spune încet, cu vocea sugrumată de emoție.

- Mișu Sabin?

- Da, Mișu nostru. La ora șapte să fiu lângă bloc. Vine George. Mergeți împreună la Ghizela. Va aștepta.

Sunt complet năucit. Abia țin receptorul în mână. Ieri era sănătos, glumea și ridea, iar astăzi e mort. Nu pot înțelege.

La șapte mă întâlnesc cu George Balaia și în câteva minute ajungem, fără să rostim un cuvânt, la Mișu. Soția sa, Doamna Ghizela, e palidă, obosită, lacrimile îi curg pe obraji. Mișu e întins pe pat, acoperit cu o pătură.

După meci - ne povestește Doamna Ghizela - Mișu a trecut pe la Guido, un prieten de familie apoi a venit acasă, a mîncat, s-a uitat la televizor, a bătut ceva la mașină, a fumat o țigară și s-a culcat. Pe la unsprezece și câteva minute a sărit gemind din pat, a făcut doi pași, și-a dus mâna dreaptă la inimă și a căzut. Mașina salvării a venit neașteptat de repede. După ce l-a consultat cu atenție, medicul i-a spus că murise. Facuse infarct. Și eu și George ascultăm tăcuți, cu ochii în lacrimi. Nu ne-a spus niciodată că avea probleme cu inimă. În mod sigur nu știa.

Doamna Ghizela scoate coala de hirtie din mașina de scris și mi-o dă. Sunt acolo ultimele versuri scrise de Mișu cu puțin timp înainte de a muri. Iată versurile acelea, care par un testament:

„Știu că la căpătul lumii se afla iertarea un elan părintesc își duce de mână progeneriturile
pînă la atingerea metalului pur
pînă la lacrimă, dar mai știu că nu-i nimic de făcut
cu oasele mele cu inima mea...”

Tirziu, în noaptea calmă și rece se gindea îngrijorat la inima lui, iar inima a încetat curînd să mai bată!

Întimplare sau prezentiment al morții? Nu vom ști niciodată.

Sergiu ADAM

Din volumul în lucru - „Lumea din care plec”

Ideea înființării unei biblioteci publice în Bacău este prezentă începând din anul 1884, odată cu nașterea primei societăți care își propunea prin statut obiective culturale, „Societatea Oamenilor carii știu ceva”.⁽¹⁾ Abia după 9 ani, în iunie 1893, o parte din membrii societății amintite, regrupați în jurul noii societăți „Cultura” (îi vom numi pe Gh. Sturdza, devenit primar și pe profesorii Panaite Topliceanu și Ștefan Costandache), vor întemeia prima bibliotecă publică. Vor avea alături o seamă de intelectuali și iubitori de cultură precum prof. N. Corivan, directorul Gimnaziului „Principele Ferdinand”, N.I. Bibiri, directorul școlii primare de băieți, C. Tulburi, „advocat”, Gh. Jovianu, Emil Manoliu și C. Praja, profesori, D. Scurciu, revizor școlar, D. Giosanu, proprietar, Garabet Cristi Ovanez, „comersant”, ș.a.

Dar cel cărui Bacăul îi datorează cu adevărat înființarea celei dintâi biblioteci publice este Gheorghe (Iorgu) Sturdza, fiul beizadelei Costache Sturdza și nepot al domnitorului Ioniță Sandu Sturdza, care, „a fost în Moldova primul domn pământean (1822-1828)”⁽²⁾. Om politic, deputat și primar al Bacăului între anii 1874-1876 și 1891-1893⁽³⁾, Gheorghe Sturdza este fondatorul a două noi biblioteci în orașul Bacău și în același timp principalul donator de carte, oferind comunității aproximativ 2.500 volume.

Documentele de arhivă ne dezvăluie o seamă din preocupările sale culturale.

Membreu al „Societății Oamenilor carii știu ceva”, se remarcase prin susținerea unor conferințe, după cum consemnează primul număr al „Micii Reviste”, publicație editată de aceasta. Textele tipărite ale cătorva din conferințele susținute de Gheorghe Sturdza în diferite împrejurări, se găsesc în fondurile Bibliotecii Academiei Române.⁽⁴⁾ Printre altele, el este și autorul unei lucrări, care se află la Bacău, în biblioteca Colegiului „Principele Ferdinand”, pe care o considerăm a fi de avangardă pentru acea perioadă.⁽⁵⁾

Gândul de a citorii o bibliotecă publică la Bacău, nu-l va părăsi pe Gheorghe Sturdza, documentele de arhivă consemnând eforturile sale în această direcție. El stăruie, convingând sau, la nevoie, măgulind vanități, dar servindu-se și de posibilitățile oficiale pe care le avea. Se adresează notabilităților orașului, dar nu scapă din vedere nici „damele cu vază” - dovedindu-se un fin psiholog, cu certe abilități diplomatice - cărora le adresează un mesaj patetic, menit să le sensibilizeze: „De câte ori s-au făcut apel la inima și devotamentul femeilor Române, s-au putut desăvârși acte mărețe; istoria neamului Românesc ne dovedește că numai lor li se datorează păstrarea limbei când România era copleșită de streini, fapt ce se petrece și astăzi în Transilvania și în toate părțile unde Românii sunt sub jugul neamurilor streine; lor se datorește înființarea și prosperitatea societăților pentru cultura poporului Român, înființate în București și lassy [...] Este timpul ca și în Bacău, să se îndeplinească o lipsă mare, înființându-se în acest oraș, o bibliotecă publică, accesibilă tuturor. [...] Ve rog să bine voiti a ne da concursul Domniei-vostre și a bine voi a veni în ziua de 6 Decembrie la ora 2 p.m. la Primărie, unde am rugat și pe cele lante Domne a veni, [...] chibzindu asupra mijloacelor ce veți socoti ca acest scop să se poată desăvârși; care va dovedi odată mai mult ce poate, când femeia Română voește și dorește.”⁽⁶⁾ Voința și tenacitatea cu care își urmărește țelurile sunt însoțite de respectul și dragostea pentru înaintași. Cinstirea memoriei tatălui său, considerate ca o datorie sfântă, se impune în toate acțiunile sale. Sintagma „în amintirea părintelui meu Beizade Costache Sturdza” se regăsește cu un laitmotiv în documentele care consemnează donațiile făcute de Gheorghe Sturdza celor două biblioteci. Astfel, la 31 martie 1893, se adresează primăriei cu următoarea cerere: „Voind a onora memoria părintelui meu, beizade C.Sturdza, n'o pot

face mai bine decât conformându-me ideilor sale cari l'au condus în toată existența lui, ca oamenii fiind solidari, trebui să se ajute între ei pentru a pute duce nevoile vieții și a se ridica acolo unde omu trebuie să întescă, la binele moral; vin a oferi Bibliotecii Publice din acest oraș Bacău, fondul cărților ce posed, ca cei cari nu știu să poată învăța, iar cei cari știu ceva, să se poată perfecționa : cu această condiție ca acel fond să porte numele „Beizade C.Sturza”.⁽⁷⁾ Iar 16 ani mai târziu, în 1908, își însoțește donația de carte cu următoarele cuvinte : „daruind Liceului Principele Ferdinand din Orașu Bacău Biblioteca me pentru amintirea părintelui meu: Beizade C. Sturza, în folosul instrucției școlărilor cari urmez și vor urma la acest Lyceu, am socotit de datorie me se ofer Lyceului, pentru a fi așezat în localu Bibliotecii, portretu celui căruiu se datorește acest dar, așa dar odată ce acesta, am onore a ve depune Portretu lui Beizade C. Sturza, pentru al așaza în Sala Bibliotecii.”⁽⁸⁾ Insistențele lui Gheorghe Sturdza de a lega memoria părintelui său de bibliotecă, a fost și motivul care ne-a determinat ca în anul 1993, odată cu pregătirea sărbătorii centenarului Bibliotecii publice din Bacău, să propunem ca bibliotecă județului să poarte numele printrului Costache Sturdza.

În luna iunie 1893, pregătirea pentru inaugurarea bibliotecii erau terminate. Existau aproximativ 2000 titluri de carte inventariate, salonul Primăriei fusese destinat bibliotecii, astfel ca membrii Comitetului de administrație al Societății „Cultura” hotărâsă deschiderea oficială. Curierul comunal, D.Panaite, va afișa „la ușa Primăriei, autoritățile orașului și pe la localele publice de întrunirea cetățenilor, la cluburi și pe stradele orașului, câte un ex. de pe publicația sub N 3.289 prin care sau anunșat că la 27 curent ora 3 p.m., are a se face inaugurarea Bibliotecii publice comunale”, așa cum consemnează într-un proces-verbal, registratorul arhivar N. Paraschiv, „spre știință”, el fiind și primul bibliotecar.⁽⁹⁾

Primarul Gh. Sturdza adresează invitații consilierilor comunei Bacău⁽¹⁰⁾, precum și membrilor Comitetului de administrație al Societății „Cultura”,⁽¹¹⁾ poftindu-i „a asista la inaugurarea bibliotecii publice comunale, solemnitate ce va avea loc în localul Primăriei”. Evenimentului i se dă amploarea cuvenită, Primăria tipărește afișe și invitații pentru oficialități și public.

În anul 2003, bacăuanii își vor putea manifesta, o dată în plus, recunoștința pentru contribuția primarului Gheorghe Sturdza la dezvoltarea vieții spirituale a urbei, cu prilejul împlinirii a 110 ani de existență a bibliotecii publice.

Marielena DONEA

Note:

1) Pătrar, Gh. Publicații de perioadă bacăuane. 1867-1967, Bacău, 1967, p.111-112.

2) Sion, C. Arhondologia Moldovei. Buc., 1973, p.236.

3) Arhivele Statului Bacău, fond Primăria Bacău, dosar 38/1924, f.4

4) Despre carbune și întrebuintarea lui. Conferința din 19 ian. 1886 ținută în salonul primăriei Bacău. Bacău, 1886, 20 p.; Jubileul din 1906. Sarbarea Trăiniciei poporului Român după 40 ani de domnie a Regelui Carol I. Focșani, 1906. 15 p.

5) Sturdza, G. C. (Seucești). Mecanica aplicată. Taria materialelor. (Observații critice). Buc., „Soccc”, 1905. 48 p. cf. fig. și tab.

6) Arhivele Statului Bacău, fond Primăria Bacău, dosar 105/1892-1895, f. 23.

7) Ibidem, f.27.

8) Arhivele Statului Bacău, fond Liceul „George Bacovia”, dosar 5/1908, f. 6.

9) Arhivele Statului Bacău, fond Primăria Bacău, dosar 105/1892-1895, f. 43, 62, 63.

10) Ibidem, f.40.

11) Ibidem, f.42.

Cercul cotidian în ipostază estetică

Ion al treilea

Un artizan al rimei se dovedește a fi **Ion Dinvale**, nume necunoscut până acum în lumea poeziei, dar care țâșnește, iată, cu o forță și o nonșalanță nebănuite, ce îl așează din capul locului alături de ceilalți doi poeți buhușeni. Ion Tudor Iovian și Ion Fercu, intrați deja în conștiința publicului și a criticii. Dinvale provine, după câte am dedus, de la Valea lui Ion, un sat din preajma Buhușului, în care s-au ivit toți cei trei componenți ai triunghiului constituit ad-hoc, ba pe deasupra și istoricul și criticul literar Ion Rotaru, cel ce s-a desprins însă la timp de orașelul sufocat de colapsul economic al ultimelor decenii.

Intrarea în cercul poezilor a profesorului de filosofie Ion Pascariu (cel ce se ascunde în spatele pseudonimului) este cu atât mai surprinzătoare cu cât acest „Etern adolescent, / Împietrit în visare” nu și-a manifestat în nici un fel intențiile lirice, până la cei 53 de ani, câți număra, el impunându-se doar în ipostaza de dascăl și, între prieteni, ca un om hâtru, posesor al unei ironii sfichiuitoare. „Copil sfios” odioasă, născut prea târziu pentru veacul repetent care tocmai a trecut, a ajuns încet-încet „oniric și spectral”, cu „voluptatea automică” în sânge și cu mâna mereu întinsă spre cupa cu venin a vieții.

Fascinat de „frumosul mit / Cu trunchiul ce plutește și cu țestoasa chioară”, el a devenit un fel de Hristos, „întuit în cuvinte”, ce n-a ezitat nici o clipă să se agăte de paiul ce-l poate purta în Nirvana, dar nici să-și definească noua geografie pe care o străbate: „Abulic, și spectral, și posedat, / Biet paj obscurității am tot dat / Tenebrelor târcoale, an de an, / Cu aerul grotesc de Don Juan; / Și iată-mă, dintr-o ascunsă vrere, / Etern conviv lascivelor himere, / Logodnic, deci, al albelor fantasme; / Străin oricăror fierberii, zbateri, spasme, / Amant al nemișcării glaciare; / - Cândva, visam migrații boreale - / Azi se-nfiripă-o nouă geografie: / Banchize, munți, aridă simetrie... / În mîntea-mi, printr-o nouă irizată, / Marama ei de gheață dantelată / Din ce în ce mai des se limpezește: / - Iar frigul ce răzbate până la mine, crește -”.

În căutarea imaculațiilor nuferei, a fost nevoit să parcurgă mai întâi întregul coșmar, smuls parcă din pana lui Argezi: „Baltă statută, eternul meu coșmar! / Cum am mai frământat o viață mălu-ți / Plin de cursori, mistame și dejecții?! / Cum am mai deștrămat covoru-ți gros / De linită, rogoz, mătasea broaștei?! / Cum mi-am înfrânt repulsiu și teama / De lipitori / de șerpi, guzganii de apă! / Nadajduind - odată și odată - / Să dau de luciul, unde, din adâncuri, / Răsar imaculații nuferei, albi-gălbui...” Deși „Imun la otrava, capcane, abisuri”, conștientizează că i-a fost „între delir și spasm, / Ființa pururi răsucită, / Spre patimă și spre ispită, / Spre tină, sorburi și marasm”. Se acuză că s-a lepădat, aidoma lui Simon-Petru, de Iisus („Ca bulgări grei pe un sicriu / Căzut-au primăveri și toamne / În sufletu-mi - imens pustiu - / De când te-am izgonit, o, Doamne! // Ți-i chipu-ntors și încrunțat / și nici o rugă nu mai poate / Să se întoarcă, împăcat, / Spre marea mea singurătate”), după care intră în pielea lui Cain, rescriind în viziunea proprie nu doar aceste zguduitoare evenimente biblice, ci și potopul și dialogul lui Adam cu Dumnezeu, parcă pentru a-și asuma, la rândul-i, păcatul originar.

Aflați, de când se știe, la răscruce, are senzația că nu vine de niciunde și că nu merge nicăieri, ci doar că aleargă, nebun, „pe dăra unui vis”, strivit și acesta „cândva, sub un cais”, că dă cu banul și că se miră „Cum poate trece-o zi, / Cum poate trece-un an, / Cum poate trece-o viață!” Simțindu-se, deopotrivă, „prezentă și absentă”, / adagiul fantomatic sub cele patru zări”, ceme „singurătăți, tristeți și resignări”, face acide radiografiile ale societății de ieri și de azi, își pune la încercare virtuozitatea poetică (excelent exercițiul de monorimă din **În veacul nostru de singurătate**), se vede un Sisif zdrențuit („Imperturbabil sub povară, / Bărbos și zdrențuit Sisif, / M-am resemnat că Fluviul n-are / Nici aisberg și nici recif... // Așa trec zilele și viața-mi / Se scurge cenușiu și drept, iar dacă vremi mai dulci veni-vor, / Eu nici le chem și nici le aștept...”), face un popas la curtea Craitor mateini, încearcă să pună „Hotar oboselii și stupidității” și, pentru a scăpa de obsesie, înainte de a se îndrepta împerturbabil spre rugul aprins și potirul cu otravă, se spovedește aidoma unui țaran cu frica de Dumnezeu: „Țesându-mi, de iluzii, până / Din sânge, lacrimi și tăceri, / Mi-am petrecut amaric anii / În lungi metanii și vegherii, // Iar bunul Dumnezeu mi-i martor, / Că am luptat din răspuțeri, / Cu oboseala și dezgustul, / Cu resemnări și sfâșieri. // Și au trecut pe lângă mine / Dulci și suave adieri: / Și ce explozii de lumină, / Și ce potop de primăveri! // Dar n-am simțit nicicând aripa / Vreunei blânde dezmierdări: / M-a biruit singurătatea / Zilei de azi, zilei de ieri”.

O înfrângere aparentă, pentru că victoria acestui poet viguros, matur și original e tocmai volumul de **Interștii** (Editura Plumb, Bacău, 2000) pe care ni-l propune, din mozaicul caruia deducem că va mai avea multe cuvinte de spus și că înscrierea sa în labirintul poeziei contemporane nu va fi una meteorică.

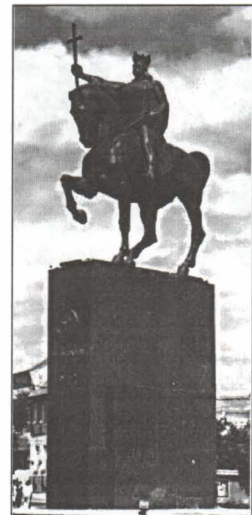
Comel GALBEN

O dată cu **Simion Iiftnicul** (roman cu ingeri și moldoveni), Petru Cimpoșu dă lovitură pe piața literară postdecembristă cu un roman tocmai al ultimului deceniu, spațiul temporal privit cu extremă circumspecție, din varii motive, de prozatoriul momentului, care or mai fi. Îl regăsim, în linia marii, pe autorul remarcabilei cărți de debut, **Amintiri din provincie** (1983), carte ce-i definea, irevocabil și emblematic, scrierile de până acum. Firește, este vorba de o opinie strict personală, Petru Cimpoșu nu mă convinsese pe deplin, după publicarea povestirilor, în proza de largă respirație, în planul construcției personajelor și, mai ales, în cel al narativității propriu-zise, unde căzuse pradă, în **Firesc** (1985) și în **Erou fără voce** (1994) unor formule epice (experimentale) care îi duce valorificau insuficient inteligența și forța expresivă, spontaneitatea și ironia, ca trăsături funciare. Masivul roman **Povestea marelui brigant** (2000), surprinzător și el, tranzitează către o apariție editorială ce poate ea singură să însemne capodopera unui scriitor (și, aș îndrăzni, al unei epoci literare), ce-și duce veacul, tenace și proteic, în urbea noastră provincială.

Fluxul epic al romanului nu este unul linear, ci se constituie dintr-un lanț de povestiri centrate pe un număr de personaje ce populează un imobil (ca atâtea altele în țară) din Bacău: „Au toți un numitor comun: locuiesc în același bloc cu opt etaje de pe strada Oilor (fostă Euler) din Bacău”. Petru Cimpoșu face din blocul de pe strada „Oilor (fostă Euler)” (ironie evidentă) un veritabil **centru mundi** unde surprinde, cu finețe de psiholog, pe parcursul a aproape două săptămâni, o sumă de existențe anodine, stratificate în funcție de ocupație și mai cu seamă după aspirații, reprezentative pentru o societate românească în derivă. Este, dacă vreți, un dosar de destine în evoluție tratate la modul realist și simbolic deopotrivă, un autentic decupaj de viață recentă, o imortalizare fotografică a unei lumi anoste, lipsită de ideal.

Prin ce este originală viziunea autorului asupra lumii românești din ultimul deceniu?

În primul rând, prin capacitatea de a organiza un material faptic divers în dreptul unor personaje și alcatuiesc un topos simbolic - aceea a unei lumi re-create văzută la modul comic, în maniera pamphletară, cu ironie subtilă și, escamotat, cu mult sarcasm. Este o realitate asumată de către autor, omniștient și confuz în egală măsură, deschizând cu luciditate porțile lectorului spre interpretări multiple: „Să ne oprim puțin și să ne întrebăm: ce om, de fapt, toți oamenii ăștia, ce caută? Răspunsul nu poate fi decât: caută o confirmare de sine, un sens. Sensul vieții? Nici măcar - mai

degrabă un sens al propriilor iluzii, cel mult al prezentului, al zilei de azi, rareori și al celei de mâine”. Personajele - unele construite excelent - se comportă duplicitar, au ambiții mărunte, devin reprezentări ale eșecului. Doamna Pelaghia dorește „concilierea între sentimentele sale față de un domn (fără nume în roman) și **exigențele doamnei creștin-ortodoxe**; domnul Eleferie, avid după bani este continuu perdant la jocurile de noroc; domnul Vasile se înscrie nonșalant pe traseul Partidului Pensionarilor - Partidul Popescu (Partidul Nehotărăților - Partidul Moldovenilor); domnul Toma caută adevărul la televiziune și radio BBC; bunica Elmosina este observatorul blocului; cizmarul Simion, blocat în lift la ultimul etaj, straniu ca personaj, caută mântuirea lumii prin rugăciuni în spațiul închis, re-sacralizat al accesoriului urban care este liftul: „Mă rog lui Dumnezeu pentru toți locatarii blocului acestuia, orașului acestuia, ai tuturor satelor și orașelor țării acesteia, precum și pentru toți oamenii în general”.

Romanul **Simion Iiftnicul** este original și prin viziunea parodică asupra genezei biblice (construcția romanului, plasată în zile succesive), asupra mitului Turmului Babel (mit reactualizat printr-o versiune degradată a acestuia), asupra „sfințirii” lui Simion (percepția populară despre sacralizarea umană), asupra înțelesurilor moderne ale pildelor („Lăptarul și brutalul” sau capitoul V, „Parabola blocului de locuințe”).

În pofida viziunii comice și acut ironice, istoria lumii românești este după 1990, interpretată inclusiv din punct de vedere psihanalitic, deși, în romanul lui Petru Cimpoșu, imaginea tragică a unei lumi în transformare. Placut la lectură (scrierății modernă, povestire în ramă, personaje și situații simbolice, final deschis), romanul nu degaja în esența sa, bună dispoziție, cum s-ar crede, nici chiar în secvențele strict documentare (descrierea dezvoltării statuii ecvestre a lui Ștefan cel Mare în anul 1997 în Bacău, de pildă). Sub perdeaua comicului, a dezinvolturii limbajului, se ascunde fața neagră, hidoasă, a unei lumi ce se vrea suficientă sieși.

Petru Cimpoșu (și - aici îl recunoaștem pe publicistul onest și pertinent din „Monitorul de Bacău” de acum câțiva ani) rescrie în **Simion Iiftnicul** o istorie tragică a actualității noastre, în ciuda tonului, pe-alocuri, săltăreț. Dincolo de registrul parodic, romanul e, în esență, de-o gravitate excepțională și înseamnă până la urmă reacția unui scriitor pe deplin stăpân pe mijloacele sale de expresie, ce are dimensiunea unei răzvrătiri fătășe.

Eugen BUDAŢU

Dintr-un posibil jurnal al pictorului NICU ENEA

Paginile ce urmează fac parte dintr-o posibilă corespondență Nicu Enea - Dionisie Ionescu, Mihăilescu - Craiu, M. Receanu, Ion Jalea, Boris Caragea, Constantin Baraschi ș.a. Corespondența însă a avut loc "numai imaginar", după cum mărturisește Elvira Enea, soția artistului-pictor. De ce "numai imaginar"? Poate că până la urmă pictorul n-a mai avut puterea sufletească să se războiască cu atâtea lucruri pe care le vedea cu alți ochi, le dădea altă interpretare. Citite, însă peste ani, am avut șansa- oferită de doamna Elvira, ea

Însăși pictoriță - să le parcurg și acum peste 30 de ani, chiar în casa ce astăzi adăpostește memoria artistului, ele alcătuiesc un "Jurnal" sui generis.

Sunt însemnări pentru alte vremuri, care pot duce la înțelegerea vieții zbuciumate a unui artist plastic implicat profund în fenomenul artistic românesc. Nicu Enea a trăit între anii 1897-1960. Anul acesta s-au sărbătorit 105 ani de la naștere, o școală din Bacău îi poartă numele.

Octavian VOICU

Domnule Ministru, am pictat plafonul Ambasadei URSS din București- prin concurs - în 1939 - 8 luni.

Vă rog confirmați-mi, dacă URSS a înlocuit această pictură- până astăzi era cea mai mare ambasadă din Europa.

Cine știe că eu am făcut această pictură?

Ministru era Cocolov.

Și credeți că în acest timp de 8 luni am fost urmărit zi la zi, urmărit sub observație.

Mi s-a spus pe urmă, după terminare.

Bacău

Dragă Mihăilescu

"Craiu"

Revenind la Bacău am trecut în "revista" cu cine am stat două săptămâni la Iași în ultimul timp, și, cu cine am stat cu cincisprezece ani în urmă... 2 mi-au spus "ce faci bătrâne" unul sculptor- chel ca și mine- mare sculptor - și alii...

După Tonitza... Eu am "vindecat" pe pictori- anumiți - de a mai picta nuduri - și au trecut ani și ani.

Florile mele aduse acolo, ce mi-a dat soția mea - (le-am adus pentru Fondul Plastic - nicidecum pentru a fi la Interregională.

Mi le-a ascuns pentru o expoziție la București în Februarie.

Totuși, acele aduse acolo, faceți flori!

Cât privește execuția de compoziție, peisajii ale mele - Vă simțiți așa de comizi în carapacea voastră, nu aveți curajul să atacați subiecte grele cum am făcut eu cu "Revolta" chit că am făcut o lucrare slabă cum o socotiți voi -

Eu am trăit două vieți, la propriu și la figurat, ca pictor și ca om - și voi mai trăi!

Un om e predestinat să fie artist - altul oricât s-ar strădui tot cabotin rămâne -

Regret că mă prezint așa slab anul acesta la Iași - ca, de altfel - în acest timp de 15 ani.

Dar și pe voi vă vad cu mult în regres în acest timp.

Exceptând pe Dan, pe tine.

FILIALA A.R.L.U.S.
BACĂU
No.377 din 6 octombrie

Către
COMITETUL PROVIZORIU AL SFATULUI
POPULAR AL MUNICIPIULUI BACĂU

Binevoii a cunoaște că tov. Pictor Enea Nicolaie lucrează pentru Filiala noastră un tablou arătând ajutorul dat populației județului Bacău înfometată în urma secetei din 1946, de către U.R.S.S. în cereale, ajutor distribuit populației cu camioane însoțite de ostași și ofițeri sovietici puși la dispoziția Filialei și Prefecturii de către Comandamentul Gamizoanei sovietice din Bacău din 1946. Acest tablou este destinat drept cadou pe care Filiala noastră vrea să-l ofere Tov.L.V.Stalin cu prilejul împlinirii a 70 ca un prinos de recunoștință și dragoste față de Genialul Conducător al oamenilor muncii din lumea întreagă.

Pentru a-și putea termina această lucrare, tov. pictor Enea are neapărat nevoie de atelierul său de pictor din str. Panait Mosoiu No.61, atelier care urma să-i fie rechiționat pentru alte întrebunțări.

Binevoii a cunoaște că pictorul Enea este un pictor de talent, recunoscut ca atare în țară, că o mai donat picturi de ale sale prin Arlus, tov.pictor sovietic Gherasimov și că soția sa cu care locuiește împreună este bolnavă de T.B.C.

Astfel fiind, vă rugăm să dispuneți anularea rechiționării atelierului de pictură al tov.pictor Enea.

Președinte, V.Ștefanescu

Secretar, V.Munteanu

Casa memorială "Nicu ENEA"

Domnule Ministru,

Am revenit în Bacău - mă regasesc în micul meu atelier în care am - nu întrebunțez cuvântul "creat" - unele bune altele discutabile. - Am și ani - Aruncând o privire retrospectivă, puțini pictori s-au bucurat de "norocul", favoarea, succesele cari le-am avut eu și în țară și peste graniță. -

Am avut norocul că, anumite persoane, cunoscătoare în Artă - zic să le placă pictura mea luminoasă, optimistă, pictura pe care o practic și astăzi - Lumină! Am fost invinuit de pictor al burgheziei în trecut. De cine? De acei care astăzi nu contează ca pictori - Degustat m-am refugiat în Bacăul meu, în Bacăul nostru, cu toate lipsurile cari mai dăinuie și astăzi în ceea ce privește arta plastică, e al nostru. Ne mândrim cu realizările de neînchipuit.

Și, zi și noapte, m-am gândit și mă gândesc la gestul frumos, la atenția Domnului Dionisie Ionescu - cu venirea mea la București - cu Domnule Ministru eu V-am spus - eu cu soția mea - profesoara - și pictoriță am aranjat? Casa memorială a tov. Gh. Dej plus 20 tablouri exterior și interior de la lacătuseria din Moinești și am deschis o expoziție cu aceste tablouri în Bacău - trimise apoi la București o parte expuse la Expoziția de Stat. S-a și filmat atunci la Moinești. Era soția fostului Ministru Luca. A doua reformă monetară, din 400000 mii lei am luat mi se pare 200 lei pe toate tablourile.

De ce vă spun acestea? Să vă spun că ne scaldăm în părul sărat, Lucăcești-Moinești împreună cu inspector profesor cu atâția ce l-am cunoscut.

Dragă Domnule Președinte Jalea,

Prea mult Vă iubesc și Vă admir - mi-am luat libertatea de "dragă"...

I-am scris Min (nistrului) Dion (isie) Ionescu V-am descris gingașia - cine e Maestrul Jalea - nu era nevoie să Vă descriu - pentru mine am făcut-o - el Vă cunoaște... Însă eu din 1922 - 23 așa că am și eu ani ca etate și ceva ca rodnicie artistică. Nu uit obosealamentele când am venit - și totuși să mai stau - cafeaua... pe care am baut-o... mare, matală lipsind câteva minute - eu admirând acele minuni cum e torsul sus... Venisem nu cu intenția... o să-i aduc maestrului Jalea laude banale - n-are nevoie eu să-i aduc respectoasele mele omagii Omului. Și Maestrul Jalea e și Om și Artist. Ani și ani va mai trăi Jalea. Cine îl va macar egala, cine să-l înlocuiască ca om și artist? De ce m-am retras la provincie? Invidia, răutatea, și în bună parte lipsa de cultură - Un artist complet? Sculptor Jalea! Un pictor? A fost un Șirato - Dacă se discută pictura lui, a fost Om. Nu găsesc o comparație - în privința culturii, a caracterului de a fi, o repet, Om -

Dragă Domnule Receanu,

Înainte de tănguirile mele către matală, față de Uniune - țin să mulțumesc pentru compensația cartei venită lunar - 51 lei ce am avut, eu personal, în mai bine de trei 3 luni? - soția mea ca profesoară - 700 lunar - țin să mulțumesc pentru această anaforă.

Am cerut de trei ori să vină cineva - comisia de îndrumare - am lucrări - unele deseme - nefixate - numai văzute aici - nu s-au deranjat niciodată nici de la București - Iașul - regiunea - după telefoane, scrisori - după mai bine de o lună îmi răspunde că să mă duc eu la Iași sau să trimit fotografiile după... Așa sunt - le voi răspunde - să se deplaseze - poate au ceva de învățat din lucrările mele.

Atâtea lipsuri de 3 luni mai bine - de la penară - nici în timpurile studenției n-am avut!

Dragă Boris,

Probabil, în urma plenerii am fost invitat la o consfătuire - Bacău - și s-au luat hotărâri diferite... etc. - o cooperativă, - ca pe viitor să fie încredințate lucrări de "arta" numai membrilor Uniunii, nu vor mai executa pentru întreprinderi, sfaturi populare, etc. oricine... necompetenți, câștigând 2000 lei pe lună.

Minutul! - Se înființează o nouă cooperativă aici la Bacău și nu se vor executa "scene" portrete ale lui Stalin și Lenin... decât artiștilor consacrați... (Regiunea Bacău artiști consacrați)!

Un pas înainte!

Nu aduc o acuzație nici Uniunii nici Regionalei Iași de unde n-am primit un leu (spun de Iași) și puținul ajutor - împrumut ce l-am primit de la Uniune în decurs de ? ani - am avut satisfacția aprecierii pictorului Efonov - "Harașo"?

Unii au căutat să-mi "îngroape" lucrarea la grupa A - cum s-a exprimat un coleg... "poporul" a hotărât în "cartea de aur" ... cum rîi-a spus altcineva.

N-amceti!

Și poporul hotărăște!

Expusă aici, la Bacău, înainte veneau grupuri de la sate. - Boris dragă, am făcut firme cu 30-40 de lei ca să-mi iau mâncare, să pot să mă deplasez pentru documentare... ca să am materiale de lucru, iau conducerea cooperativei de firme aici la Bacău, să pot trăi!

De când s-au ridicat cartelele eu n-am primit aici 50 și ceva de lei... de la fondul Plastic. Trebuia prin Regionala Iași?! Am explicat la fondul Plastic acum două săptămâni ce e cu "Iași"!

Și ce angajamente din partea pictorilor Uniunii. Dragă Boris, "la ureche" din cei "bătrâni" cumpană, Bălțatu, alții, i-ați înmormântat cu catedrele. Citez numai 2. Și pe urmă artiști ai poporului! - Căci ce necunosători (vorbesc de Efonov) a tăiat în carne vie pe... Eu am apelat la Uniune un împrumut de 2000 lei, la început. Mi s-a dat 1000 din care am luat material - epuizat cu lucrarea expusă.

Vreau să pot să fac pictura.

Sper că făcând firme cu ajutoare... să nu vă mai deranjez...

În timp de 2 ani tabloul "Nunta" la 22.000 lei! Cât a m luat în mână?

... Dragă Baraschi, - cercetând catalogele "Salonului Oficial" - din trecut - e și portretul tau - de Papa Triandafil - De reușita acestor portrete, de acel pictor "nenorocit" bolnav nu se mai pomenesc de ani și ani. -

Puțini pictori au pictat portrete ca ei!

Mai trăiește? -

Cât de puțin se pune pret pe ceea ce a fost odată - "formalism", aplicat astăzi, cum nu desgroapăm acele talente din trecut - unii trăiesc încă, aruncați la gunoi... bătrâni, învechiți.

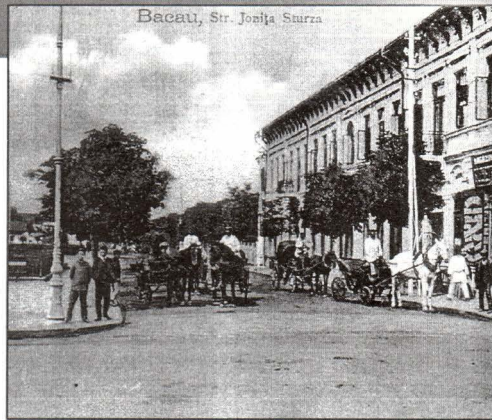
Aceștia nu se bat cu pumnul în piept "noi inginerii sufletelor"... "noi comunistii"... etc. -

Cățiva pictori "vechi" li s-au dat catedre, "ii știi - Cumpană, Bălțatu, Angheluța, Labin...

Tu ești o excepție de talent, de perseverență, n u oricine are ceea ce ai tu!

Sunt cu doi ani mai mare decât tine - am văzut că nu-mi spui badie...

N e cunoaștem, Costache, de mulți ani, și bucuriile și mai cu seamă suferințele din trecut...

Bacăul din manuscrise

Nicolae C. Cristoveanu - scriitor, artist fotograf, avocat. N. 1908 la Roman, dar copilărit și învățând la Bacău, unde-i trăiau părinții. Studii la Paris. S-a stins din viață în 1991 la București. Este autorul volumelor: "Veche patimă, vânătoarea", ed. Albatros, Buc. 1980, "Alte întâmplări de vânătoare", ed. Albatros, Buc. 1983; "Freamătul pădurii" (Amintiri de vânătoare), ed. Albatros, Buc. 1989.

A avut expoziții ca artist fotograf, a imortalizat chipul poetului Ion Barbu, una din cele mai frumoase fotografii din istoria literaturii române. A donat Muzeului de Artă Bacău o parte din arhiva sa. Aceste amintiri, I - Copilăria și liceul, II - Parisul - licența și Doctoratul în Drept, Școala de Științe Politice - Secția Diplomatică. III - Banca Națională - referent - consilier juridic. Recorduri Tir IV - Muncitor necalificat, contract ucenicie pentru 7 ani. Adio drept! V - Diverse locuri de muncă, planificator, fotograf, economist, etc. VI - Pensia - Vânătoarea. Cărțile (în manuscris) au darul să ne facă prezentă o lume, o epocă, Bacăul poate fi în legenda lui. Invitat în 1991 la aniversarea Liceului Ferdinand, n-a putut participa fiind bolnav. Am vorbit atunci, la telefon, și, dacă timpul ar mai fi avut răbdare, poate ar fi revenit la Bacău ca un fiu al locului. O personalitate care rămâne de descoperit.

Octavian VOICU

I. Copilăria și liceul

...M-am născut în orașul Roman, pe atunci județul Roman, (azi în județul Neamț), la 3 septembrie 1908, în casa bunicii mele materni, Neculai și Ecaterina Kapri, și tot acolo s-au născut și frații mei mai mici Ioan (1910) și Gheorghe (1912) căci, pe vremea aceea, copiii veneau pe lume acasă, cu o clasică "coană moașă" și eventual un medic și nu, ca acum, la maternități și spitale.

Părinții mei Criste (1884-1938) și Ioana - Janeta (1886 - 1962) locuiau la Bacău, orașul de baştină al Cristovenilor; venirea noastră pe lume - a mea și a fraților mei - aveau loc la Roman fiind socotite niște evenimente deosebite, fiindcă din cei cinci copii ai lui Neculai și Ecaterina Kapri, primii patru "mari" deși căsătorii, n-au avut copii, pe când măa mea, a cincea și cea mai mică, le-a daruit trei, și încă băieței! Aceste evenimente deosebite trebuiau deci supravegheate cât mai aproape de care "mamaia de la Roman" cum o numeam noi pe mama mamaiei, spre deosebire de "mamaia de la Bacău" cum era numită mama tatei, locuind la Bacău.

Adaug că fosta "casă Kapri", unde ne-am născut toți trei frați, mai există încă, este Banca Națională din Roman, cumpărată de aceasta după decesul bunicului meu, rămas văduv.

Familia Kapri era originară din Bucovina, provincie răpită Moldovei de Austria în 1775 - având acolo întinse proprietăți agricole. Numele vechi al familiei era acela de "Capdibo", un nume de vază, capul bourului făcând parte din stema Moldovei. Schimbarea de nume s-a făcut pe nesimțite în urma unei întâmplări: după terminarea unui Sfat Domnesc (după legendă pe timpul lui Ștefăniță Vodă) domnul a trimis să fie chemat înapoi acel boier "cu ochii caprii", având a-1 mai întrebă ceva; de atunci i s-a spus acelui boier "Caprii" ceea ce, în grafică germană de după 1775, a dat Kapri. Familia a fost înnobită în anul 1785 acordându-i-se titlul de Edler (cavalier) von Mercedy, după moșia Mareței pe care o stăpânea.

Apoi, în 1791, i s-a acordat titlul de baron (Vezi Lăronescu - "Familii vechi din Bucovina", București 1944) de către împăratul Iosif al II-lea al Austriei care, în războiul cu turcii (pacea de la Iași 1792) a fost ajutat de aceasta bogată familie cu grâne și vite; după cum se vede s-a folosit metoda obișnuită de a recompensa anumite servicii cu titluri care... nu costă nimic. Bunicul meu, Neculai Kapri era ultimul din copii, al treisprezecelea căci, pe atunci, familiile erau numeroase; născut în anul 1837, a făcut serviciu militar la Cernăuți în 1858, bineînțeles în armata austriacă - posed actul respectiv. Din păcate un volum gros, legat în piele roșie, conținând o biografie a familiei, redactată pe la 1850, s-a pierdut în timpul refugiului din 1944.

Cum este lesne de înțeles, toți acești copii nu puteau rămâne pe o singură moșie, oricât ar fi fost ea de întinsă. Ei s-au răspândit deci în Austria - fratele cel mare ajungând colonel al regimentului imperial de gardă la Viena - cât și în România vecină. Este ceea ce a făcut și Neculai Kapri luând la început moșii în arendă, ocupația tradițională a familiei fiind agricultura; fiind el întreprinzător și capabil a putea cumpăra, la un moment dat, două moșii (Brănișteni și Simionestii) în fostul județ Roman, și construit la Roman, prin 1885 un imobil impozant, astăzi Banca Națională din Roman.

Stabilindu-se definitiv în România, Neculai Kapri și-a regularizat situația devenind cetățean român printr-o diplomă semnată, "manu proprio" de Carol I.

Mama, Ioana - Janeta (1886-1962) născută

la Scheia, fostul județ Roman, a fost trimisă să facă liceul la Institutul Notre - Dame din Viena - oraș de care era legată tradiția familiei. După primii ani de studiu i s-a întâmplat însă un lucru neplăcut: fiind ea o elevă bună și bine apreciată de maicile profesoare, a fost învitat să-și petreacă vacanța mare de prin anul 1900 sau 1901 la Viena fără a se mai întoarce în țară, la moșie, ca-n toți ceilalți ani; când a comunicat asta acasă, la Roman, tatăl ei s-a înfuriat banuind ca maicile au vrut s-o "îmbrobodească" făcându-o catolică și apoi... calugarind-o. I-a telefonat deci imediat să se întoarcă urgent acasă "cu așternut cu tot" - ceea ce însemna că nu se va mai întoarce la Notre Dame de la Viena, deoarece fetele, fiind acolo inerte, trebuiau să aducă cu ele un număr de cerceafuri, fețe de pernă, etc. acestea rămânând în școala până la sfârșitul studiilor; a veni cu ele acasă însemna "ca Viena se terminase..." și mama a fost înscrisă apoi la Iași la faimosul Institut de fete Humpel, condus de o reputată profesoară, Emilia Humpel, sora lui Titu Maiorescu.

Noi locuim cu toții la Bacău în fosta casa parintească pe str. Busuioac nr.2 rechiționată abuziv în 1948, transformată în "Muzeul Științelor Naturii" și demolată, în mod absurd, prin 1987. Perpendicular pe acest imobil venea fosta stradă Ion Cristoveanu (azi Războieni) a cărei origine trebuie istorisită - și pentru simplificare (este vorba de Ion Cristoveanu n.n.) voi reproduce adresa nr.7804 din 30 Decembrie 1900 a Primăriei Bacău trimisă mostenitorilor lui Ion Cristoveanu, bunicul meu patern. Textul ei este următorul: Am onoare a vă comunica ca Consiliul Comunal luând cunoștință de dispozițiunile regretatului Ioan Cristoveanu, după care, prin testamentul cu data de 30 octombrie 1900 a lasat Comunei Bacău 10.000 lei fond din venitul cărora să se cumpere cărți școlaiilor săraci, prin încheierea luată în ședința de la 19 decembrie 1900 au decis să primească legatul lasat de decedatul.

Totodată în numele Consiliului am onoare a adresa cele mai vii mulțumiri pentru atențiunea nobilă și mult laudabilă ce regretatul decedat a dat pentru școlarii săraci din Bacău.

Asemenea va comunicam ca Consiliul Comunal pentru memorizarea acestei fapte a decedatului a decis ca strada Primăverii din acest oraș să poarte numele Ion Cristoveanu.

Primii vă rog asigurarea prea deosebitei mele considerații.

Primar, ss Raileanu Secretar, N.Mironescu

Am făcut școala primară "nr.II" (cum se scria pe atunci) la Bacău, director fiind D-I Sava Ariton, îl vedeam având mai întotdeauna o mică

și îngustă linie în mână, din acele "în patru muchii", pentru cazul când trebuia saaplicemici... corecțiuni. De altfel, "datul cu linia la palma" era pedeapsa curentă a elevului în culpa care mai era, câte odată și "tras de urechi" - aceste detestabile pedepse mai dănuind chiar până în primii ani ai liceului - cei care le suportau fiind adesea pe marginea plânsului...

Ca prim învățator l-am avut pe dl. Constantin Nadejde, a stat doar câteva luni la clasa a I-a, despărțirea de D-sa înstrăinându-ne pe toți, a fost un adevărat "necaz colectiv"... După el, a venit D-I Calistrat Scutarecu de care îmi amintesc foarte bine fiindcă, luând în clasa I-a premiul I mi-a daruit, cu dedicație, un "Robinson Crusoe" frumos legat în roșu pe care l-am donat în 1987, împreună cu alte mici amintiri - un carnet de note, niște adevărâte de premii etc. - muzeului fostei "Școli primare nr.II", azi devenită nr.19 Bacău.

Scrișul l-am început, cum se facea atunci, cu creta pe o tablă neagră, înrămadat în lemn, având atârnată în dreapta o sfoară cu un mic burete la capăt; nu-mi mai amintesc când am trecut la creion și apoi la condei cu peniță, ducându-ne fiecare, când venea la școală, în mână dreaptă, o calimara mică de sticlă cu un fel de până înțoarsă la extremitatea de sus, în așa fel încât dacă se rastuma să nu se verse toată cereala de o culoare, țin minte, mereu violetă.

Interesant era felul în care se făcea, atunci, împărțirea premiilor la sfârșitul an, ceremonia având loc la... grădina publică din apropiere, și iată cum: pe o mică estradă improvizată era chemat premiantul I (cazul subsemnatului) căruia i se dădea un mic pachet de cărți, punându-i-se totodată pe cap o coroană din frunze de stejar, pe când... muzicamilitara intona, din chioșcul său, de trei ori arpeggiul, evident îmbătat, do-mi-sol-do și do-sol-mi-do pe care premiantul respectiv îl asculta în poziție de "drepti" cu coroניה pe cap și cărțile sub braț. După care, scotându-și coroana era liber să plece. Sosit acasă, coroana era atârnată într-un cui la capul patului unde rămănea, uscându-se, până la anul următor când era schimbată cu una... verde.

Trebuie să amintesc de o persoană importantă din curtea școlii primare, ca și, mai târziu, din aceea a liceului, și anume a bragagiului. "Instalația" lui consista dintr-o cofă plină cu braga acoperită cu un capac de tinichea peste care era așezată o tavă plină cu alviță și rahat; de mânerul cofei era spânzurat un șir de covrigi, un pahar pentru braga plus o gamelă cu apă care se clătea foarte aproximativ paharul de braga de la un consumator la altul; acest bragagi era permanent, chiar și în sezonul foarte rece, amatorii de covrigi și de alviță fiind permanenți.

Pot afirma că, venind la Bacău în 1967 pentru aniversarea a 40 de ani de la trecerea baccalaureatului, am avut curiozitatea, întâlnind întâmplător un bragagiu să... gust o alviță, am constat că avea același gust ca în anii 1919-20!

O amintire încă vie din școala a fost înmormântarea poetului băcăuan Eugen Revent în primăvara anului 1918, când am fost scoși toți elevii școlii și așezați pe două rânduri cu fața la strada pe care a trecut cortegiul, cu impozantul car mortuar încărcat cu coroane, al epocii. Am realizat atunci cât de important trebuie să fie "un poet" pentru ca o școală întreagă să asiste, cu capul descoperit, la trecerea cortegiului său funerar - și mă întreb acum dacă

multe asemenea ceremonii au avut sau mai au loc acum, la noi în țară...

Toamna, Bacăul de odinioară avea "zgomotele" lui, de sezon: prin toate curțile se tăiau cu mașina, apoi se crăpau și stivuiau lemnele de foc pentru iarna care venea de vreme, caci noiembrie aducea și "omătul" adică zapada... Iar prin curți se făcea, în mici cazane, "povida", - adică magiunul de prune - operație fastidioasă și oboșitoare fiindcă această compoziție trebuia mestecată mereu. O altă "conservă de bază" era bulionul făcut tot la cazan, de asemenea și alte felurite conserve, caci toate se făceau "în casă", nu-i trecea nimănui prin cap să le cumpere din oraș unde, dacă erau, sigur nu erau atât de bune-apoi fiecare gospodina avea amăruț și mândria ei...

Devenisem foarte curios să-l văd, macar odată, pe poetul al cărui ecou răsună atât de străturat în casa sufletului meu - căci doar locuim în același oraș, din păcate însă la o distanță incomensurabilă, eu fiind un simplu licean, iar el... Bacovia! Și totuși l-am putut oarecum apropia în doua rânduri: prima dată într-o seară, după masa când, însoțit de Gr. Tabacaru, profesorul nostru de filozofie de la liceu și vechi prieten al tatii - facuseră școala primară împreună - a venit la noi acasă unde, întâmplător, se mai aflau și alți musafiri adunați în jurul unei mese cu prăjituri și cafele negre - subsemnatul fiind și eu întâmplător pe acolo, retras și tăcut într-un colț al camerei. Bacovia, nu prea înalt, oarecum palid și cu o mică barbă neagră, mi s-a parut coborât parcă din alte vremuri, fumând în tăcere la un colț de masă, parca desprins de conversația celorlalți... Am avut impresia ca Gr. Tabacaru vorbea pentru dânsul, caci doar se discuta despre "Scânteii galbene" și începuturile, cu "probleme", ale revistei "Ateneul Cultural". Făcându-se însă târziu, am fost expediat "la culcare", fara să mai știu dacă poezul a spus și el ceva...

A doua oară l-am văzut la liceu - pe atunci "Ferdinand I" iar astăzi "George Bacovia" - când eram în clasa 7 - a: a intrat în clasă împreună cu prof. Gr. Tabacaru la ora acestuia de filozofie, să ne vorbească, amândoi, despre "Ateneul Cultural", îndemnându-ne să colaborăm și noi la această revistă destinată și tineretului. Poetul a completat doar, cu puține cuvinte intervenția mai insistenta a profesorului Tabacaru, parca șoptind "Vă rog și eu să ne ajutați și să ne scrieți câte ceva..."

Șăvăla dintre noi, mai inimioși, printre care și colegul meu de bancă, viitorul pictor de mare talent Dimitrie Berea, ne-am încumetat, "să scriem și noi câte ceva" în primele numere ale revistei. In ce mă privește, am făcut o recenzie asupra volumului de versuri, recent apărut al lui Adrian Maniu, "Lângă pamânt!". A fost o modestă compoziție "școlară - admirativa", neîndrăznind, din banca mea, să mă răfuiesc cu un poet...

Trebuie să mai fac o precizare: în volumul "Bacovia" scris de soția poetului, Agatha Grigorescu - Bacovia, apărut la "Editura pentru literatură" în doua ediții - 1967 și 1972 - se găsește la pag.150-151 și respectiv 142, următoarea informație a autoarei: "Spre primăvara lui 1925 (George Bacovia) mă anunță că i se va tipări a doua ediție din "Plumb" la Râmnicul-Sarat, de către un comitet compus din Gr. Tabacaru, N.Cristoveanu, I.Zamfirescu". Dacă numele lui Gr. Tabacaru este redat exact, celelalte doua sunt parțial greșite, impunându-se o rectificare, căci nu este vorba de subsemnatul (N.Cristoveanu) pe atunci doarelev de liceu, ci de tatal meu Criste I.Cristoveanu decedat în 1938; și nici de I.Zamfirescu, ci de unchiul meu Alexandru I.Zamfirescu, domiciliat în R-Sarat și decedat în 1945, căsătorit cu sora tatei, Eugenia Cristoveanu. Mai auri cu acest prilej că tatal meu ca și unchiul meu au cumpărat, ca mari admiratori ai lui Bacovia, un mare număr de exemplare pe care le daruiam, grațuit, diferiților cunoscuți ai lor.

Leac pentru gând și suflet

„Teatrul poporului” - Teatrul „BACOVIA”
Teatrul nostru...

De mai bine de un veac și jumătate, băcăuanii au deprins „obiceiul” de a merge la teatru. Se menționează în „hrisoave” că la 1848, un manunchi de tineri de pe aceste meleaguri - „junimea cultă” - au socotit ca prin spectacolul de teatru pot „să lovească în sistemul arbitrar de cărmuire de pe atunci, care împila poporul și nesocotea adevăratele merite” (precum scrie T.T. Burada în a sa *Istorie a teatrului din România*).

Am cetit că la intrarea în fabuloasa bibliotecă a palatului din Teba, întemeiată de un faron al Egiptului, stătea scris atât de frumos: **LEAC PENTRU SUFLET!** Socot că și pe teatrul nostru ar putea figura ceva asemănător: **LEAC PENTRU GÂND ȘI SUFLET!**

Iată, formulată dintru începuturi una dintre „menirile” teatrului, amintind peste veacuri de celebrul „testament al lui Iancu Văcărescu”, lăsat eternității noastre cu ocazia celei dintâi reprezentații teatrale din România: „V-am dat teatru, vi-l păziți / ca pe un locaș de muze, / Cu el veți fi curând vestiți / prin vești departe duse! / În el năruvirii îndreptați, / dați ascuțiri la minte, / Icoana limbii noastre dați / în românești cuvinte!”

Așadar, acei antecesorii ai noștri au sesizat **importanța** culturii în genere, și a teatrului în speță, pentru viața unei comunități umane, rolul actului cultural-artistic în existența sa doar spirituală a unei nații, pentru acel atât de necesar spor de mai bine, mai frumos, mai adevărat, mai... cinstit!

După „căutări” și firești „acumulări”, după „așteptări” - că în istorie nu se făptuiește nimic așa, cât ai bate din palme - momentul apariției unui teatru profesionist la Bacău s-a ivit în anul 1948, la un veac de la primii muguri de teatru românesc ce-au dat la Bacău. S-a creat atunci un climat prielnic unor atari întemeieri. Vor fi fiind multe de spus, de... criticat, de constatat, despre epoca ce-a urmat celui de al doilea marelui mondial, dar că nu s-au pus baze solide în slujba culturii și artei - aceasta nu se poate nega, am mânia pe Dumnezeu! Astfel la un întâi de august 1948, guvernul epocii a dispus înființarea la Bacău a unui teatru stabil subvenționat din fondurile statului, prin **transferarea** „Teatrului poporului” din Iași. La **9 octombrie 1948, ora 19,30**, pe scena de astăzi a Teatrului „BACOVIA” s-a produs reprezentația inaugurată a unei adevărate teatrelor ce se va încheia poate la sfârșitul lumii...

„BACOVIA” este numele latinesc al municipiului BACĂU.

Teatrul BACOVIA nu înseamnă, prin urmare, alt ceva decât **Teatrul BACĂULUI**.

Printr-o fericită coincidență, în aceeași primă decadă de octombrie, când municipiul își serbează **594** de ani de la naștere, acum **54** de ani s-a născut și **Teatrul BACOVIA**. Încât deosebita grijă pe care municipalitatea, consiliul local, primar Dumitru Sechelariu, o manifesta față de „lăcașul de muze” care este Teatrul, ne apare simbolică, de buni auguri, datoare de nădejdi noi pentru viitorul artei teatrale la Bacău - cunoscute fiind dificultățile prin care trece societatea românească acum la primeniire de milenii.

Până în decembrie 1989 s-au scurs 41 de ani de cale lungă, s-au „perindat” pe pânza vremii siluete ce au lasat urme adânci în memoria lumii. „Ideologia” tutelară s-a împotmolit finalmente în propriile ei mreje, în strania ei mărginire. De la romantismul naiv al primelor elanuri, neîndoelnic generoase și de aparente bune intenții s-au traversat sezoane întregi de certe împliniri artistice, durabil imprimate în biografia instituției, dar treptat-treptat, cultura și arta au început să sufere, înstrăinându-și o seamă dintre rosturile originare, metamorfozându-se în „alceva”, spre a supraviețui cu orice preț! și, întru lauda geniului creator sălășluind în alcătuirea acestei palme de pământ, arta s-a salvat, îndrăznesc a spune că prin **artă** - și prin **artă!** - ne-am salvat de la **întrarea** în umbra ce amenința a ne cuprinde cu totul! Teatrul - arta cu cea mai directă „priză” la public (fiind nu-i așa, „al poporului!”) - a constituit avangarda în procesul dur, presărat de greu conceptibile nисcări, al răzbaterei la lumină.

Ce va fi fost în decembrie 1989, cine va fi hotărât calea acestei țări aproape uitate de Dumnezeu, e iluzoriu de stabilit acum de noi, profanii, artiștii...

Cert e că atunci, în fierberea aceea apocaliptică,

oamenii de teatru au ieșit la bataie pentru încălzirea inimilor, oclerirea brațului și celebrarea triumfului! Asemenea adevărat este că teatrul - în anii când începuse agonia dictaturii (de prin 170 - lungă agonie!) devenise o tribună politică de la care oamenii se nutreau, își hrăneau foamea de libertate, setea de aer curat!

Au venit, în sfârșit, anii de istorie liberă, **cenzura** de mai ieri a făcut loc adevăratei libertăți de creație. De buna seamă, libertatea nu trebuie să însemne - cum mai cred unii - „dreptul” de a ne zăvăli unii altora în fața cu tot ce ne vine la îndemână și ne trece prin minte! Văd în libertate **acea înțelegere superioară** a sensurilor vieții, societății, istoriei și năzuinței creatoare a Omului pe pământ, sub specia de o potrivă a efemerului și a eternității! La **BACOVIA**, nu doar în anii din urmă, s-a promovat un repertoriu hărăzit cu adevărat „a îndrepta moravuri” și „a da ascuțiri la minte” micilor și marilor spectatori, teatrul a fost în egală măsură **catedră și catedrală** la care oamenii, publicul, s-au distrat dar au și învățat. Pe calea aceasta vom merge și de acum înainte, încurajați, impulionați de promisiunile erei pe care o sperăm pentru todeauna a libertății, a omului cu „O” mare.

Aidoma vieții oamenilor, și-n „biografia” unei instituții de spectacole apar momente mai dificile, pricinuite de vârstă, de anii trec și lasă urme... În pragul a optzeci de ani de viață, sediul **teatrului nostru** se pregătește să-și procure „haine noi!” **Administrația Sechelariu** - caracterizată printr-un impresionant dinamism, și-a prevăzută în programul său imediat o amplă acțiune de **consolidare, amenajare și modernizare** a fundamentelor, sălii, scenei, fațadei clădirii teatrului - obiectiv de patrimoniu între cele mai reprezentative lăcașuri de cultură ale municipiului.

Bacău, neîndoelnic un oraș în plină înflorire urbanistică în anii din urmă, va fi o dată în plus înnoial prin aducerea acestei bijuterii arhitectonice care este **Teatrul BACOVIA**, la strălucirea de odinioară. Doua săli de spectacole (sala mare și sala studio), foaierele și toate celelalte spații, vor îmbia cu siguranță pe iubitorii de frumos să ni se alature la împlinirea acelei tainice comunități de gând și suflet, posibile și atât de dorite, în jurul dreptunghiului magic al scenei. Un vis frumos pentru încă un veac, două, trei, un mileniu...

La mulți ani BACĂU, la mulți ani... BACOVIA!

Calistrat COSTIN

Directorul Teatrului „BACOVIA”

Falsitate galăgioasă, deșertă-ciune, strădanie crâncena de parvenire, joc gratuit al unei spiritualități arogante, dar nuda și... ristețea abisală a artistului care încearcă să se salveze prin cuvinte: „*Lăsați-mă să-mi creez capodo-pera!*”

Pygmalionul cu preț redus al scriitorului Cornel Udrea trage o palmă peste fața tuturor celor prezenți la spectacol, reamintindu-ne cât de mediocri suntem în realitate. (Cine ar putea supraviețui însă scorului de **o etemitate** - a se citi arta - la **o infinitate de perenități** - a se citi oameni -).

Tema veche ca și viața: condiția creatorului și a creației în lume. Diferă modul în care regizorul Bogdan Ulmu o transpune în realitatea autohtonă. Artistul (pictor & sculptor) s-a coborât din turnul său de fildeş și trăiește printre oameni. Societatea și cultura în tranziție i-au făcut cunoștință cu toate cele lumeste, i-au împrumutat nimbul de genialitate și l-au etichetat: cu termen redus.

Textul complex și fertil interpretărilor a permis regizorului să abordeze aspecte diverse ale relației **creator - creație - receptori ai creației**, îndemnându-ne să medităm la relativitatea importanței pe care o acordăm acțiunilor noastre.

Se vorbește despre comer-cializarea valorii, căci pictorului i se cere să lucreze la comanda, cantitativ. Operele sale nu mai sunt unicate, ci bucați în serie, realizate ca pe bandă rulantă, un fel de „exerciții când marea pasiune doarme.”

Se vorbește despre stigmaul de artist pe care societatea îl acordă celui care creează capodopere la lumina unei lumânări, ca la propriul priveghi (bineînțeles atunci când nu mimează vitralii, când nu confecționează capace de WC și răuște din plastic).

Se vorbește despre amortirea vitalității artistului de către o categorie de **factori perturbatori** moderni, nulițați la bustul nud (pe dinăuntru), puternic ancorate în realitatea contemporană: **barosanul**, plin de bani, care vrea să investescă în artă, **senatorul**, o mască diformă a unui **zoon politikon** emancipat, **administratorul blocului** (sintetiza a societății marunte, paranoice, frustate și invidioase), care contabilează actul artistic cu o frenzie orgasmică.

Toți acești „scravi ai gravitației”, brute inculte și agramaticale, ciocoi ai artei, năclăii în mocirla senzorialului sunt tentacule ale non-valorilor care îl agresează iremediabil pe artist,

secătându-l de energie creatoare.

Într-o societate cu termen redus (deja expirată) chiar și adevărata creație (statuia), idealul, capodopera, vor viața, nu veșnicie.

Nu cred că regizorul a insistat întâmplător asupra rolului femeii în lumea creatorului (facând poate o trimitere la arhetipul jungian al creației ca energie de ordin feminin: **anima** artistică a bărbatului). Ne este prezentat un om înconjurat de diferite ipostaze ale femeii: **soacra** (devenită un substitut de mamă, afectiva, înțelegătoare și protectoare), **ex-soția** (ușuratică și superficială, ca imagine a dimensiunii matrimoniale ratate), **medicul de familie** (mai mult un doctor al sufletului, care ia pentru câteva secunde locul muzei) și **statuia-muză** (creația, idealul, irealul) ca reamintire a faptului că artistul își trăiește întreaga viață în imaginari.

Scenografia spectacolului stă sub semnul unei atmosfere boeme: muzica de jazz, șansonele la acordeon, scena ca un atelier de pictură plină de obiecte de artă dispuse într-o dezordine estetică conturează distinct definiția artistului. „Cadavrul sunt eu!”, spune acest Don Quixote autohton care încearcă în zadar să se lupte cu morile de vânt.

Actorul **Viorel Baltag** se mișcă în spațiul semantic oferit de regizor cu o flexibilitate tulburătoare. Fluiditatea schimbării registrelor, sensibilitatea interpretării traduc în fapt fizic condiția tragică a artistului, până la o contopire totală a consumului emoțional și intelectual al actorului cu cel al personajului. Am regăsit în dansul **Printul Negru** al lui I. Murdoch.

Acesta este secundat de extraordinara **Ligia Dumitrescu**, savuroasă în rolul soacrei, de **Firuța Apătrei**, care printr-un limbaj al corpului, când misterios, când ostentativ, transmise o tristete și un zburcuc launtric mut, ca într-un joc absurd între dorință și detașare și de **Ion Goranda**, ale cărui **machia-verlăcuri** susținute de gesturi, răs și postura, îl transformă într-un personaj malefic memorabil.

Piesa este o comedie! Dar ca întotdeauna, sub masca umorului sarcastic sau subtil, stă ascuns tragicul. Discuțând despre artă, viață, societate, politică, economia de tranziție, autorul utilizează un stil acid intelectual și cinic usturator, transmitându-le celor „cu priviri vitelice” că arta nu vrea să-i asimileze.

Poza finală (artistul înepentru eternitate, nemuritor ca și creația sa, flancat de cele două muze, ireală și reală), mi-a sugerat totuși un mesaj optimist. Creatorul încă poate și încă mai vrea să creeze! Contaminarea a fost incompletă. Procesul este reversibil.

Acestui Pygmalion Galatea i s-a întors acasă. Câți au însă norocul acesta?

Ozana BUDAŪ
Teatrolgie
Universitatea Babe-Bolyai
Cluj-Napoca

Sărbători spirituale

În 29 septembrie a.c., **Filarmonica „Mihail Jora”** a deschis o nouă stagiune muzicală. Dedicat Zilei Mondiale a Muzicii, Concertul extraordinar condus de maestrul **Ovidiu Bălan** a fost un eveniment cultural de referință. Au răsunit, în Sala „Ateneu”, acordurile **Uverturii „Academica”** de **Johannes Brahms**, **Concertului pentru pian și orchestră** de **Robert Schuman**, în interpretarea ilustru muzician **Valentin Gheorghiu** și, pentru prima oară în Bacău, o lucrare de referință a muzicii moderne: **„Ritualul primăverii”** de **Igor Stravinski**.

Maestrul **Ovidiu Bălan** a revenit după o recentă participare la Concursul de vioară de la Gorizia. În luna mai, Orchestra Filarmonicii din Bacău a acompaniat concurenții pianiști la Cantu și a fost protagonistul unui amplu turneu artistic în Varallo și Calabria, Italia.

Un efort considerabil, încununat de succes, **Ovidiu Bălan**, răsfățat în presa italiană la superlativ, supranumit „dirijorul total”, conduce cu măiestrie ansamblul băcăuan, aducând numele orașului nostru - care peste câteva zile va intra în sărbătoare - în atenția lumii muzicale europene.

Acest demers a fost continuat în ediția a XVI-a a „Zilelor Muzicii Contemporane” din 4-6 iunie, și la Tescani, în cadrul Festivalului Internațional „Enescu-Orfeul Moldav”, inițiat acum 23 de ani de același neobosit maestrul, **Ovidiu Bălan**, ce va fi sărbătorit la împlinirea vârstei de 60 de ani.

Iată că nici compozitorii nu au întârziat în a-i dedica maestrului lucrări, ca omagiu pentru acuratețea cu care a urmarit litera și spiritul textului muzical.

Recent, compozitorul **Viorel Munteanu** a daruit maestrului **Ovidiu Bălan** prima sa Simfonie, **Glossa**, pe versurile lui **Mihai Eminescu**, opus cântat în prima audiere absolută la Bacău, cu participarea Corului „**Gavrili Muzicescu**” din Iași și a tenorului **Bogdan Cojocariu**.

Sunt peste 33 de ani de când dirijorul entuziasmează publicul prin calitatea deosebită cu care își construiește serile de muzică, de când transmite orchestrei știința sa muzicală, cu tenacitate și răbdare ridicând nivelul profesional al orchestrei și o splendidă sală de concerte.

Sala Ateneu este nu doar gazda concertelor de joi seara, în care a fost atras tineretul; aici **Ovidiu Bălan** cucerește noua generație prin inspirate concerte-lectii, pe care le realizează cu sprijinul orchestrei băcăuane.

Încununat de succes la Iași, unde a dirijat **Cantato** lui **Serghei Prokofiev**, **Alexandr Nevski** la Radiodifuziune, în „**Macbeth**” al lui **Richard Strauss** sau într-o tulburătoare ipostază romantică: **Simfonia a IV-a** de **Johannes Brahms** la Filarmonica „George Enescu” din București, **Ovidiu Bălan** pare să fi atins apogeul carierei sale artistice, împlinind o exprimare concisă și foarte exactă cu un temperament latin, cald și generos.

Nu întâmplător, toate orchestrele pe care le-a condus au remarcat aptitudinile sale de comunicare, disponibilitatea naturală de a aduce muzica nu doar din partitura rece, ci din adâncul ființei. Astfel, muzicienii și melomanii deopotrivă, au avut sentimentul unei sărbători spirituale care i-a îmbogațit sufletește.

Leșirea de siguranță

La Editura Cronica - Iași, 2001, **Cornel Galben** a lansat volumul de interviuri intitulat „**Leșirea de siguranță**”. Cu o copertă de **Ilie Boca** și în condiții excelente de apariție, în volum facem cunoștință cu 15 personalități care traiesc în străinătate. Majoritatea intervievaților sunt muzicieni - compozitorii **Dieter Acker**, prezent la câteva ediții ale Festivalului Internațional „Zilele muzicii contemporane”, și **Liviu Marinescu**, cărora li se alătură șapte interpreți concuși: pianistele **Liana Șerbescu**, **Dana Protopopescu**, **Ștefania Jienescu**, **Isadora Pastrăguș**, basul **Teodor Cîrdea**, violoncelista **Yvonne Timoiu** și violonistul **Serban Lupu** -, apoi sculptorii **Liana Axintie** și **Ingo Glass** - de al cărui nume se leagă monumentul D-A-D-A realizat la Moinești, ziarista **Gabriela Ionescu**, actorul **Itzak Bareket**, poeta **Silvia Butnaru** și scriitorul **G. Mosari**.

Cornel Galben insistă obstin în a întreba pe fiecare din cei zece muzicisti dacă este cunoscută muzica românească, dacă Enescu - care se știe că a făcut apostolat în Europa și America - se cântă acum frecvent și evident cum a înțeles fiecare slujitor al sunetelor să facă știută arta noastră sonoră peste hotare.

Cum sunt privity literatura românească, teatrul și artele plastice?

Răspunsurile, deși vin de la personalități stabilite în țări diferite, seamănă ca esența, uimitor de mult. Se știu foarte puține despre România, de Enescu s-a auzit și nu prea. Muzica sa este difuzată pe post, altele o găsești pe CD sau în programele orchestrelor, însă la nivelul primelor lucrări, absorbite datorită limbajului quasi folcloric, accesibil pentru cei mulți.

Nu sunt cunoscute Octetul, Dixtuorul, Sonata pentru violoncel, Sonatele pentru pian și vioară, cele pentru pian, Suitele, Simfoniele, Oedip, etc.

Altminteri, toți se mândresc cu originea lor, cu școala temeinică de care au beneficiat în țară, dar în comparație cu locul de unde vin, implicit sau explicit, se simte teama de a se confrunta cu sărăcia materială și spirituală care domnește aici.

Lipsurile, compromisurile, lucrurile pe jumătate făcute, meschinăria umană îi dezgusta.

„Personajele” vorbesc despre premii, proiecte, idealuri, realizări și eşecuri, ca într-o confesiune, ceea ce mă îndreptățește să cred că **Cornel Galben** știe a adresa fiecăruia în parte întrebări incitante și importante.

Cum bine spunea **Liviu Marinescu**: „În țara stăm bine cu ideile, dar stăm prost cu practica”, vreau totuși să cred, asemeni lui **Dieter Acker** că „vor veni - în acest timp ciudat, stăpâniți de dezorientare - tineri bine pregătiți, cu o cunoaștere largă, cu un meșteșug impecabil, ce vor putea face o sinteză.”

Fișă de dicționar

Caianu, Ioan, n. 8 martie 1629, în Leghea, județul Cluj - m. 25 aprilie 1687, la Lazarea, județul Harghita. **Muzician**. Și-a început studiile muzicale la școlile ce funcționau pe lângă mănăstirile din **Mănăștur** (Cluj), **Alba Iulia** și **Șumuleu-Ciuc** (1637-1648), avându-i printre profesori pe **Fenesty Mihály**, **Tasnádi Bălint** (teorie-solfegiu) și **Oswaldus** (orgă). Grație foarte bune pregătiri teoretice, a talentului și temeinicei însușiri a tehnicii orgii, precum și a preocupărilor legate de culegerea folclorului din zonă, după absolvire obține un post de profesor și de organist la Școala Mănăstirii din **Șumuleu-Ciuc** (1650-1655). În această primă perioadă își continuă munca de investigare și de notare a folclorului din Transilvania și din Moldova, susținând concerte atât în țară, cât și peste hotare. Dacă în 1649, de pildă, avea deja înjghebate două antologii vocal-instrumentale - **Antiphonarum Romanum**. **De tempore cum cantu gregorianu** și **Hymnarium** -, în 1650 îi adaugă încă una, **Cantos Catholicu**, urmată apoi de o suită impresionantă de misse și litanii. În 1654 e invitat la curtea domnitorului Moldovei, **Vasile Lupu**, pentru a participa ca interpret la manifestările artistice organizate aici, iar în 1655 ia drumul spre **Timovo** (Slovacia), unde se perfecționează ca organist. În aceiași an își valorifică și abilitățile sale de meșter al instrumentelor muzicale, construind din lemn de carpen un virginal original, pentru care avea să prelucere o bună parte din impresionantul tezaur folcloric descoperit peste tot unde l-au calăuzit pașii. Stăpânind la perfecție latina, greaca, italiana, maghiara, germana și franceza a avut șansa nu numai să pătrundă în cercurile aristocratice și teologice ale vremii, ci și să-și însușească o cultură enciclopedică solidă, care-i permitea să abordeze orice subiect din domeniul științelor și artelor, dar și al filozofiei și teologiei. A primit, în consecință, diverse însărcinări, fiind rând pe rând ajutor de comisar guvernamental (1660-1661) și consilier la Conventul din **Șumuleu-Ciuc**, defnitor (1662-1665) și guardian la mănăstirile din **Calugăreni** (1663, 1666-1668), **Lazarea** (1669-1674) și **Șumuleu-Ciuc** (1682-1683), custode al provinciei **Șumuleu** (1675-1678), vicar apostolic al Transilvaniei (1677), custode al mănăstirilor din **Bacău** (1684-1686) și **Lazarea** (1684-1687). Dincolo de aceste funcții și atribuții trecătoare, cel ce își semna lucrările când **Caioni**, când **Caian**, când **Kajoni** **Joannes** sau **Kajoni-Valahus**, a lăsat însă o moștenire științifică și artistică de o excepțională însemnatate, fiind primul muzician român rămas în conștiința universală atât ca un virtuos al virginalului și orgii, cât și ca un folclorist și un compozitor sincronizat cu fenomenul artistic european, ca un filozof și un teolog recunoscut unanim de mai multe biserici ori ca un tipograf apreciat, ce-și înființase propria tipografie, la **Șumuleu-Ciuc**, încă din 1676. Astfel, la cele trei antologii amintite se adaugă **Organo-Missale**, **opera ac studio Fratris Joannis Kaioni, ordinis Minorum, Organista et Organifabri Hyumariu** (1667), **Contenta in hoc libello, Index monstrabit**, care conține 39 Misse, 53 Litanii, mai multe antifonii și alte piese, dintre care destule scrise și compuse de el (**O anima mea sospira**, **Cuanti potens Patrem**, **Adventi**, **Nagy Patrem**, **Misele Olomucensis**, **Vienensis**, **Mediolanensis**, **Prageusis**, **Brabantica**, **Tyrnaviensis**, **Litanile Soproniensis**, **Ponosiensis**, **Tyrnaviensis Monastery**, **Claustri Sciensiensis**, **Cantus Strigoniensis**, **Credo** s.a.). Cea mai valoroasă dintre toate rămâne însă culegerea cunoscută îndeobște sub titlatura prescurtată de **Codex Cajoni**, care conține nu mai puțin de 211 piese instrumentale și vocale, o veritabilă sinteză a culturii muzicale naționale și europene din acea epocă. Largul său orizont artistic a transformat această simbioză între melosul românesc și cel al popoarelor din vecinătate într-o veritabilă mină de aur pentru compozitorii ce i-au urmat, care au folosit muzica și culegerea sa ca pe o autentică sursă de inspirație. Partea a doua a acestei bi-juterii muzicale, redactată în întregime între anii 1652 și 1671 de cel ce stăpânea ca nimeni altul notația tabulaturală și lineară a fost transpusă, bunaoră, pe discul **STM-ECE 01190**, și și piesele de origine populară ori cultă anonimă **Cantio jucunda de nuptiis Canae Gallieae** (**STM-ECE 01277**), lepurele între semănături (**ST-AXE 02189**), **Cântarea voievodesei Lupu** (**STM-ACE 01277**), în versiune maghiară s.a. Printre lucrările incluse amintim, alături de Fuga antologatorului, câteva dansuri valahe, citate apoi în mai multe culegeri. Marele carturar a lăsat, de asemenea, culegerea de rugăcini și cântece pentru popor **Aranyos haz** (**Casa de aur**), apărută în 1676 la **Șumuleu-Ciuc**, în tipografia **Andras Kassa**, și **Nagy Magyar Herbarium** (**Marele ierbar maghiar**), o lucrare de popularizare științifică, în care descrie și construcția virginalului. Constructor și reparator de orgi atât în Transilvania, cât și în Moldova, poet și autor de piese cu conținut biblic dedicate spectacolelor școlare, umanist de formație enciclopedică, poliglot și, nu în ultimul rând, patriot ce a înțeles înaintea altora originea latină a poporului român de dincoace și de dincolo de Carpați, **Ioan Caianu** va rămâne ca o figură emblematică a culturii române din toate timpurile, a cărui operă va dezvălui încă multe taine ale complexei sale personalități.

G. C. SIMION

Ozana KALMUSKI-ZAREA

Simpozionul Internațional al Artei Naive "Victor PARHON"

La mijlocul acestui septembrie capricios, Centrul Internațional de Cultură și Arte "George Apostu" a fost, pentru a treia oară, gazda ospitalieră a Salonului Internațional al Artei Naive "Victor Parhon". Ca și la precedentele ediții, în spațiul primitiv al așezământului băcăuan și-au dat întâlnire câțiva dintre cei mai valoroși naivi din România, Jugoslavia și Republica Moldova, dornici nu doar să se cunoască, ci și să împărtășească din cunoștințele lor celorlalți, să învețe și să afle cât mai multe lucruri despre pitoreștile ținuturi moldave. Și asta pentru că, dincolo de orele petrecute în fața șevalutului, artiștii invitați au avut bucuria să facă o excursie de documentare la mânăstirile din județele Bacău și Neamț, încercându-și astfel sufletul cu energii spirituale dintre cele mai profunde.

Zilele petrecute la Bacău au fost, în pofida bugetului auster, cât se poate de rodnice, fiecare din cei zece participanți izbutind să adauge la zestrea lor artistică mai multe lucrări, inspirate fie de peisajul băcăuan al locului, fie de plăzirile vizitate sau de cele natale, de care, după cum s-a observat, nimeni nu s-a putut desprinde în totalitate.

O puternică pată de culoare au adus și de această dată cele trei pictorițe din Uzdin, Ivana Dulic, Steluța Giura și Ileana Oalge fiind reprezentantele unei școli în vogă nu doar în Jugoslavia și în Europa, ci în toată lumea, pentru că în această localitate cu o comunitate românească puternică și unită se pictează de peste patru decenii, transformând așezarea, după cum plastic avea să se exprime una dintre artiste, în "buricul pământului".

La rândul ei, Liuba Ilovan Chiril, din Tântărenii Aninilor Noi de dincolo de Prut a adus cu ea "Un soare cât România Mare", punând mult suflet în tot ceea ce a pictat și a făcut în această perioadă.

Cât îi privește pe naivii din țară, mai tinerele gălățene Ionela Caramalau și Daniela Ciobotaru au făcut față competiției cu mult mai experimentații băcăuani Ion Măric, Catinca Popescu și Constancia Voicu ori cu timișoreanca Denisa Mihăila, mai aproape, prin galeria de personaje propusă, de hazul și stilul Bădiței, decât de cel al picturii naive bănățene, tributară pe alocuri influențelor iugoslave.

Reuniți pe simezele Muzeului "George Apostu", rodul acestei toamne se dovedește extrem de bogat și valoros, așa după cum au marturisit toți cei prezenți, pe 20 septembrie a.c., la festivitatea de închidere a ediției din acest an, consacrată, ca și precedentele, celui ce a fost omul de cultură și animatorul Victor Parhon.

"Ediția actuală a conchis în stilul său concis și exact pictorul Ilie Boca - mi se pare foarte puternică, cu personalități distincte, cu un stil curat, cu putere exprimat și divers. Această experiență de a vă vedea cu toții împreună sper să nu vă uniformizeze, adică fiecare să-și păstreze felul lui de a face și de a se distinge de un altul, păstrându-și harul și puterea de a povesti cu ajutorul culorilor. Sper că locul acesta vă va atrage în continuare și ar fi de dorit să ne vedem împreună și la anul."

La rândul său, domnul Constantin Donea, directorul Direcției Județene pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Bacău, a mărturisit, între altele: "Eu sunt un prieten al celor care creează în stil naiv. Sunt chiar un naiv uneori și am fost în contact cu ei încă de pe vremea când colegul nostru Ilie Boca, pe vremea aceea profesor la Școala Populară de Artă, a găsit cu cale ca elevii care veneau la clasele de arte vizuale să îmbrățișeze și pictura naivă. Cu ani în urmă s-a creat un cerc puternic și, în acest moment, cu performanțe în țară și

în străinătate, cu performanțe în marile competiții ce s-au derulat în România, înainte și după revoluție. Mă bucură faptul că atelierelor de pictură naivă organizate în anii din urmă la Centrul "George Apostu" de către prietenul nostru, Geo Popa, s-au îmbogățit cu un nou simpozion, ajuns la a III-a ediție, simpozion care poartă numele unui mare prieten al Bacăului, Victor Parhon, pe care-l regretăm, un mare om de cultură, un mare om de teatru, un mare prieten al artiștilor în diverse domenii, inclusiv al artei plastice. De la an la an tabăra crește în valoare, Centrul se îmbogățește cu o colecție importantă de artă naivă și dumneavoastră veți rămâne, prin lucrările pe care le donați la fiecare ediție, în patrimoniul acestei instituții, a acestui Centru Internațional, care cred că are deja o zestre capabilă să prezinte osârdia muncii ce ați depus-o nu numai cu prilejul sfârșitului de tabără, ci și în niște manifestări ce pot deveni anuale sau de sinteză, ce pot avea un caracter deosebit nu numai pentru Bacău, ci și pentru alte centre culturale ale țării. Din păcate, tot ce e plăcut nu durează prea mult, însă dumneavoastră sper că veți pleca cu gânduri frumoase de la Bacău. Așa cum e în poveste - când se aprinde aripa albinei, ele vin înapoi, se întorc la locul unde au făcut o faptă bună - , așa sper să veniți și la anul, pe o vreme poate mai bună și pe un buget mai puțin auster. După opinia unora, cel mai ușor acum e să renunți și tocmai de aceea e bine că nu s-a renunțat la acest simpozion și că am putut încheia un sezon plin de roade, ce se văd acum pe simeze. Regretul meu este că nu e mai multă lume la vernisaj, darexpoziția va rămâne deschisă mai multă vreme și se vor putea bucura de ea mult mai mulți băcăuani. Vreau să mulțumesc prietenului nostru din Uzdin, profesorului Iova Dalea, cu care am început colaborarea, dar și celor veniți din alte centre culturale, care au îmbogățit prin contribuția lor această expoziție."

Foarte apropiat de pictorii naivi a fost și poetul Octavian Voicu, care a ținut să-și exprime gândul izvorât din cele văzute: "Dacă aceste lucrări și pereții acestora ar sta pe locurile de unde sunteți, iar cu inima ați fi la Bacău, s-ar acoperi o stare de spirit extraordinară. Expoziția are câteva individualități al căror discurs, de-a lungul anilor, a crescut foarte mult. Aceasta e una din expozițiile foarte importante și ar putea fi venisată oriunde în țară, și nu numai. De ce este importantă? Pentru că stați sub o bună lumină, sub o stare de spirit importantă și eu cred că, într-adevăr, ați făcut ceva pentru acest loc. Sunt universuri aici ce crează o stare de spirit, o forță de creație remarcabilă și dacă pentru alte preocupări artistice clubul, tabăra nu se potrivește număidecât, forma aceasta de creație este un lucru care împărtășește experiențe din care se învață unii de la alții. În

Participanții la Simpozionul "Victor PARHON"

felul prin care ați ridicat prin lumina, prin culoare, prin forme, prin modul în care ați atras chiar alte subiecte în orizontul acesta al picturii naive, eu văd o îmbogățire a subiectului, a gestului ca atare. Este frumos ce se întâmplă și ca parteneriat de expresie, și ca locuri de unde veniți, și ca subiect, pentru că întâlnim lumină mai multă și forme îmbogățite la unele localități, la alții găsim un alt răspuns, așa încât este posibil la un moment dat să se spună că pictorul este dintr-un anumit loc, vine cu expresia lui dintr-un anumit loc. Acesta este un lucru important nu numai pentru rafinarea expresiei ca atare, ci ca formă de cunoaștere prin particularitatea fiecăruia. Există aici bogăție și se poate spune că toamna e forma și culoarea launloc. Sub semnul acesta ați stat foarte bine și cu adevărat. Un album aș vedea de acum cu tot ceea ce s-a întâmplat la Bacău. Fiește că implementarea și susținerea acestui fenomen înseamnă energie și tocmai de aceea vreau să vă mulțumesc din inimă pentru frumusețea pe care o promovați, pentru interesul ce îl purtați acestui loc, pentru bucuria de a vedea ce ați gândit."

Observator din umbră, profesorul Iova Dalea, delegatul uzdinenilor, n-a vrut să plece înainte de a-și manifesta satisfacția pentru reușitele ediției: "Eu nu pot decât să mulțumesc gazdelor pentru felul cum au organizat această tabără, prin care, împreună cu dumneavoastră, noi, cei de dincolo de frontiere, încercăm să păstrăm formele vizuale ale izvorului strămoșesc. Școala de pictură naivă din Uzdin este, ziceu, exemplară în acest domeniu, fiindcă suntem prima școală de pictură folclorică în epoca a modernismului naiv. Bucuria este cu atât mai mare la cei care ne preocupăm de această lucrare, cu cât vin noi tineri care ne reprezintă și dincolo de frontieră. Vom încerca, de aceea, să fie o colaborare și mai strânsă între noi, cei de dincolo, și acest minunat centru de cultură din Bacău. Sunt emoționat și vă mulțumesc pentru tot ce ați făcut pentru ca acest simpozion să existe acum

și, sper, și în viitor. La rândul nostru ne vom strădui să facem o tabără de acest gen și la Uzdin, tocmai pentru a strânge și mai mult această colaborare."

Firească și originală și în vorbe, nu doar în lucrările pictate, Ileana Oalge ne-a încântat, odată în plus, cu impresionanta descriere a costumului românesc din Uzdin pe care l-a purtat la vernisaj, cu poezia dedicată pictorițelor, dar și cu gândurile sincere adresate gazdelor: "Prima dată mă găsesc aici și mi-o plăcut tare mult în această tabără. Am fost foarte bine primiți, așteptați, găzduiți, am lucrat două lucrări care o să rămână la muzeu și mi-s tare emoționată de lucrările ce le-am văzut, de pictorii cu care m-am întâlnit și vreau să mulțumesc tuturor gazdelor care ne-au așteptat și ne-au primit cu atâtă dragoste și cu atâtă voință, să le spun să vie și ei la noi, în satul nostru Uzdin, care este un sat nu așa mare, dar cu pictură naivă destulă și noi îl numim buricul pământului."

La fel de vorbăreț, Liuba Ilovan Chiril, nu s-a putut abține până nu și-a destăinuit impresiile acumulate: "Eu am făcut un soare cât România Mare. Am fost la mânăstiri și am simțit că, într-adevăr, suntem în România Mare. La Sihla, sus pe munte, te simți deasupra lumii acolo unde au stat sihăstria. Am fost și noi aproape de Dumnezeu. Când am ajuns la Bacău m-a îndrumat un tânăr, dar care a înțeles că vreau să ajuung la Liceul "George Apostu" și nu la Centrul de Cultură. Până acolo am văzut însă două frumoase biserici, din care una în construcție, monumentele și Parcul Tarandafirilor. E un oraș foarte frumos și plăcut, bine gospodărit și mă gândesc să ofer o lucrare și primăriei."

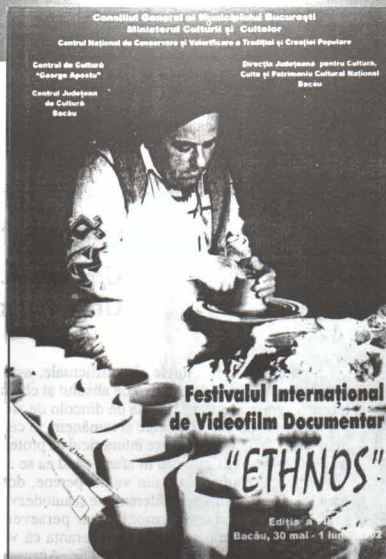
Au fost, desigur, și alte gânduri, dintre care unele trecute direct pe filele excelentului catalog dedicat Simpozionului, coordonat și machetat de plasticiana Mariana Popa, dar nu ne-am propus să monopolizăm întreg spațiul acestei pagini, lăsând loc și imaginilor, care, la rândul lor, dau samă de ceea ce a însemnat tabăra de creație băcăuană.

Comel GALBEN

Vernisaj - Muzeul "George APOSTU"

"ETHNOS"

Festival Internațional de Videofilm Documentar

- ediția a VIII-a - Bacău, 30 mai - 1 iunie 2002 -

Dacă e luna mai, e Bacău - așa s-ar putea spune despre festivalul de Videofilm Documentar "Ethnos", aflat anul acesta la a VIII-a ediție.

După două zile de proiecții, ce s-au prelungit până dincolo de miezul nopții, cu selecții de filme în afara concursului, au urmat firesc premiile: anul acesta în număr de șase și dictate, cu mici excepții, de criteriul exclusiv filmice.

Apoi luminile s-au aprins, mica insulă a filmului răsărită din oceanul pragmatic cotidian a dispărut, dar la orizont a început, cred, să prindă contur o întrebare: festivalul încotro?

Pentru prima oară secțiunea de filme în afara concursului a fost nu numai extrem de bine reprezentată, ci și structurată pe teme și subiecte în măsură să intereseze spectatorii, aflați anul acesta într-un număr substanțial mai mare decât la alte ediții, realizatorilor adăugându-li-se localnicii doritori să vizioneze film documentar.

Astfel, aceștia au putut să vadă atât filme de arhivă prezentate de I.E.F. "Constantin Brâiloiu", cât și o inteligentă prezentare a Muzeului Țăranului Român (excelentă coloana sonoră pentru "20 Ferestre M.Ț.R."). Unor filme tratând deportarea și dezrădăcinarea țăranului român ("D.O.1951" și "Piatra Vie") li s-au alăturat excelentul "Omul cu o mie de ochi" și nu în ultimul rând filmele Centrului Național al Creației Populare.

S-a văzut clar la această ediție că tehnica de editare digitală este de acum o "cunoscută" pentru majoritatea celor prezenți, ceea ce ne duce cu gândul că vremea salvării pe CD-rom și în curând pe DVD a documentelor valoroase din zona culturii tradiționale nu este departe...

Și doar în urmă cu câțiva ani discuții aprinse pe această temă păreau de neconceput...

Centrul Național de Conservare și Valorificare a

Tradiției și Creației Populare mulțumește, și pe această cale, instituțiilor care au contribuit la finanțarea și organizarea acestui important program cultural: Consiliul General al Municipality București, Ministerul Culturii și Cultelor, Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Bacău, Centrul Cultural "George Apostu".

Juriul festivalului: Conf. univ. Copel MOSCU (președinte), prof.univ. dr. Florin MIHAILESCU, prof.univ.dr. Nicolae CONSTANTINESCU.

Palmares: Marele Premiu: "Mascatii" de Lucian Ionica (TVR Timișoara) **Premiul I:** "Fanfara din Cozmești" de Cornel Ghiorghe (Lapilli Film - Franța) **Premiul II:** "Profesorul Dimitrie Gusti în memoria Drăgușului" de Ligia Fulga și Vlad Bătcă (Muzeul de Etnografie Brașov) **Premiul III ex-aequo:** "Când plouă la Vama..." de Cai Vasincu (Centrul Județean al Creației Populare Suceava) și "Zarizanal" de Emil Velter și Cornelia Martini (Centrul Județean al Creației Populare Călărași). **Mențiune pentru promovarea fenomenului etnofolcloric românesc:** "Tradiții în festival" de Dumitru Budrală (Studioul ASTRA Film Sibiu și Fundația Antropologie Vizuală) **Premiul Universității "George Bacovia" Bacău:** "Biserica de lemn din Lunca" de Eugen Grigore și Vladimir Lucavechi (Casa de Cultură "Vasile Alecsandri" Bacău și Muzeul de Artă și Etnografie Bacău)

Ștefan SCĂRLĂTESCU
Dănuț DUMITRAȘCU

Ion MARIC

Ovidiu GENARU

Bacăul, în Enciclopedia Minerva, 1929

Comună urbană latentă și stație importantă cefere cu o ramificație spre Piatra Neamț, un orașel pitit în ploaie ca o fantastică bombonieră de Bizanț, Are vespasiană cu șic, liceu, cimitir, telefon și o grădină de vară în care orice garson numește protipendada locală beefsteak și mouton, Industria textilă fabrică aceeași feștilă sub firma englezească „Herșolă și Samoila”, Seara zâna stropitorii comunale luptă cu pulberile universale, Revine un doctor la zece mii de persoane și un bouton de amour la patru cucoane, Multe dame preferă exod conjugal la Agapia unde le-așteaptă amanții cu scabia, ulița cea grandă e leit Via Appia, Fripturiștii beau tuțun și ronțăiesc bostanul, există, o viață de noapte excentrică tot anul, de pe acoperișele celor două Athénée Palace se vede prin ochian la capătul câmpiei Dace alt orașel celebru și cartofor: Românul.

La margine de paradis

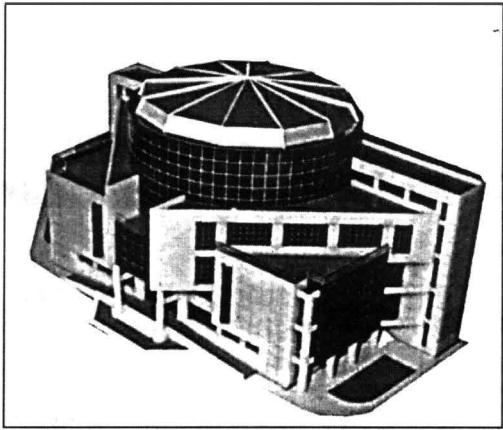
Micul nostru orașel e la margine de paradis troienit de liliac și de verde de Paris seara mica burghezie iese la plimbare dintr-o vizuină mică într-una mai mare, Există case luminate de o singură rază în care și moaștele oblomovizează, cluburi de box există cu mânușa subțire, angrosiștii scurmă în gunoaie safire,

Domnul și doamna își fac siesta Visând aventuri la Nissa, la Budapesta, se conversează tihnil într-o latină de băcanie

pe când botina ușoară se scufundă în praful se admiră îngeri mutilați de melancolie atârnați de firele electrice de telegraf, Vara plouă cu lapte, iarna ninge cu frișcă, ooo, și de Florii înhamând un cal la brișcă sosește Dumnezeu și-mparte la copii abecedare albe în care nu ai ce ceti...

Muzici celeste

La noi la Corbasca, la voi la Brăila oriunde arde gazul feștila stegarul înfinge în brânză zambila, la fel la Mizil ca și la Chitila, Adevărul e gol pușcă precum o suedează Tolănița în Fordul de mare viteză, cea mai grozavă și cea mai albastră mașină de tortură din viața noastră, Din când în când peste poduri de case plutesc muzici celest de stufoase, Ooo, nu-i tangoul languros Argentina ce mișcă popoul la bal lui tanti Dina, sunt fanfarele celor opt planete ce cântă pentru noi cânticele plitcisițe și ele de micile lor orașele...

Universitatea "George BACOVIA"

Prezentul Universității "George BACOVIA"

În dinamica societății contemporane, caracterizată prin transformări rapide și înglobante, se pare că cel mai zdruncinat este raportul între cultură și civilizație. Tocmai raportul dintre componentele esențiale ale condiției umane. Dovadă, multitudinea efectelor prezente, despre care suntem îndreptățiți să spunem că sunt însemne ale barbariei, ale inumanului și chiar ale absurdului. Mai simplu spus, explicația vine de la faptul că civilizația, foarte expansivă, deserveste cu precădere instinctul, în timp ce cultura, menită să slujească sufletul, traversează o lungă perioadă de criză valorică.

Am conștientizat, încă odată, gravitatea acestei situații gândind la misiunea universităților în zilele noastre. Pentru că problema privind necesitatea menținerii unui echilibru între cultură și civilizație nu este doar o poveste. A fost și este o probă de încercare existențială permanentă, pentru trecerea căreia, în timp, comunitățile au înființat universități, au creditat cu autonomie academică asemenea instituții, menite să propună sisteme de valori autentice, să cultive spiritele în așa măsură încât să poată contrabalansa oarbele pomiri trupești. Ne putem gândi, chiar și în trecut, măcar la geniala sforțare prin care Platon și-a înființat faimoasa Academie, pentru a atenționa omenirea că singura ei șansă de a scăpa de ignoranță și întineric este să se raporteze în permanență la perfecțiune, la ideal. Iar dacă astăzi, în lume, lucrurile nu stau întocmai așa, înseamnă că o mare parte de responsabilitate revine și universităților. Pentru a nu generaliza voi reaminti câteva situații excepționale ce definesc prezentul Universității "George Bacovia", fără a lăsa să se înțeleagă faptul că aici a fost atinsă perfecțiunea și că au fost stopate căutările și frământările. Dimpotrivă!

Aici, mai întâi, excepțională mi se pare deschiderea spre competiție și performanță spirituală a întregii echipe academice, atât în activitatea didactică, cât și în cercetarea științifică de specialitate. În plan didactic, efectele sunt concretizate într-o gamă de relații speciale între profesori și studenți, bazate pe sentimente de respect reciproc, de încredere și cooperare. Câștigul este enorm, de ambele părți, respectivul mediu academic stimulat, cultivat cu înțelepciune printr-un management modern și imparțial. Situația este aceeași și în ce privește cercetarea științifică, atât pentru profesori, cât și pentru studenți. Rezultatele acestor cercetări, în măsura în care sunt certificate de comunitățile științifice și confirmate de activitatea practică, devin tratate, monografii, teze de doctorat, studii cuprinse în volume, care intră în circuitul obișnuit de carte. De menționat că, la Universitatea "George Bacovia", oferta spirituală, culturală în general, nu se reduce doar la condițiile moderne de specializare și cercetare științifică. Regulat, studenții primesc invitații gratuite la spectacole de teatru, concerte, expoziții, conferințe publice și lansări de carte.

În al doilea rând, excepțională este baza materială, oferta de civilizație, pe care universitatea o pune la dispoziția studenților, oferta concretizată în mijloace moderne, ergonomice și confortabile pentru viață și învățământ. Nimic disproportionat, extravagant, neîngrijit ori demoralizator. Iar începând cu anul universitar 2002-2003, această bună tradiție v-a îmbrăca aspecte superlativ prin darea în folosință a noii clădiri a universității.

În consecință, Universitatea "George Bacovia" are un prezent autentic, adică trăiește în normal, reușind un echilibru între cultură și civilizație, între classicism și postmodernism, după comanda timpului. Și reușește această performanță datorită faptului că întregul personal al acestei instituții a înțeles foarte bine că **are viitor doar prezentul autentic**. Acest gând, probat de timp, nutrește încredere și hotărâre.

Ștefan MUNTEANU

Despre Tiberiu Căliman

Un destin credincios mereu uneia și aceleiași școli: Universitatea din Bacău

Suntem existențe duale și conflictuale, astfel că trăim mereu sfâșiați între setea de absolut și chemarea telurică. Vrem să găsim lumina de dincolo de zidurile peșterii, dar soarele ne orbește și rămânem, în cea mai mare parte, în iluzia după care întinericul ne protejează. Încercăm să ne găsim calea în afara, când ea se află în noi înșine. Ne alimentăm din valori perene, dornici, paradoxal, de identificare/diferențiere și autodezvoltare individuală/socială. Scormonim, cu perseverență, înșetați, în memoria colectivă, în speranța că vom fi ați de o mereu necesară reconstrucție. Această permanentă căutare a esențelor este cu atât mai asiduă în spațiul universitar, acolo unde chemarea eidosuri-lor impune alte înălțimi idealurilor și exigențelor, iar febra examenelor se alimentează din consistența modelelor reprezentate (sau nu) de dascăli. Astfel ajungem în miezul autenticului.

Era o zi înfășurată în culorile și luminile calde și mângâietoare ale unui septembrie blând. Știam că urma să întâlnesc, pentru prima dată, pe rectorul de atunci al Universității din Bacău, Tiberiu Căliman, o personalitate competentă, energică și exigentă, după opinia mediului academic. Trăiam, alternativ, sentimente de curiozitate, de neliniște, de bucurie amestecată cu îngrijorare, toate dublate de emoțiile necunoscutului, ale revenirii la alma mater și intensificate paroxistic de aerul de catedrală medievală al școlii în care pășeam. Dorințele-mi se roteau nebuneste între a fugi și a intra. Împinsa, mai degrabă, de vocea autoritară a secretarei decât de propriile-mi intenții, am pătruns în biroul său.

Nici astăzi, după ce numărul anilor scurși de la acest eveniment este semnificativ, nu-mi pot explica ce anume a putut să provoace o rezonanță atât de puternică în sufletul meu: statura sa impunătoare, a cărei forță aveam să o regăsesc în **munca tenace** ce o desfășura zilnic, cu mândrie și cu modestie la catedră și în afara ei; echilibrul între vorbă și faptă, care avea să mi se confirme atât prin **verticalitatea sa morală** (deopotrivă admirată și hulită) cât și prin **tenacitatea și devotamentul** cu care și-a urmat destinul de om al școlii; vocea hotărâtă, prin care încerca să transmită și altora **puternicele sale convingeri de dascăl**; sau privirea sfredelitoare, semn al unei **continue deschideri interogative către nouate** și, deopotrivă, instrument nonverbal dar eficient al **căutării și întuirii de valori**.

Oricum ar fi fost, nimic din ceea ce s-a dezvăluit din personalitatea sa la această primă întâlnire nu avea să se altereze pe măsură ce colaborarea noastră a avansat, ci dimpotrivă. Aveam să încep a înțelege cum a evoluat, treptat, personalitatea sa de profesor, fără a pierde, ci, din contră, a spori prețuirea acordată absolventului unei școli normale, așa cum, cu orgoliu, se recomanda. Mi se lumina înțelegerea corectă a semnificației drumului carierei universitare care, pentru el, a însemnat stagii serioase, brăzdate de eforturi susținute (1962 - absolvent al Facultății de Istorie-Filosofie, secția Pedagogie-Limba și literatura română, Universitatea "Al. I. Cuza" Iași; 1962-1966 - preparator la Institutul Pedagogic de 3 ani Bacău; 1966-1968 - asistent; 1968-1975 - lector; doctor în Pedagogie în 1972; 1975-1991 - conferențiar; 1991-1995 - profesor universitar; conducător de doctorat în domeniul științelor educației din 1994). Mi se dezvăluia, pe îndelete, semnificația unui **destin credincios uneia și mereu aceleiași școli: Universitatea din Bacău**.

Traseul academic, urcat frumos prin firescul său, urmat în tăcere, cu demnitate, se constituia tot mai ferm, în timp ce articolele publicate în Revista de Pedagogie, Revista învățământului superior, Forum, Revista Învățământului preșcolar, Tribuna școlii, Ateneu nu doar deveneau numeroase (peste 130 de studii) ci demonstrau, din ce în ce mai clar, calitatea formării și evoluției sale profesionale. Ele au făcut posibilă ca gândul pedagogic să se obiectiveze în conceptualizări care tindeau tot mai exigent către sfera lui episteme, au oferit ocazia valorificării unei vaste experiențe la catedră, de îndrumare/coordonare a unui număr substanțial de lucrări de gradul I la educatoare, învățători și profesori, au permis valorificarea și finalizarea unor experimente precum și cristalizarea unor linii de interteoretice care, în generozitatea lor, ar fi vrut să acopere totul. De la "Pedagogia și obiectul ei de cercetare" (T. Căliman - Revista de Pedagogie nr.5/1969) la "Creativitate și conformism în practica pedagogică" (V. Radulian, T. Căliman - Revista învățământului superior nr.3/1968), de la "Direcții și modalități de aplicare a interdisciplinarității în științele educației" (T. Căliman - Revista de Pedagogie nr.5/1985) la "Reper și sugestii în evaluarea activității educatoarelor" (Revista Învățământului preșcolar nr.4/1991).

Ideile care l-au antrenat cel mai mult în travaliul său științific au gravitat în jurul a două probleme: **optimizarea dezvoltării intelectuale, îndeosebi a inteligenței elevilor prin folosirea metodei problematizării în procesul de învățământ și valorificarea gândirii pedagogice românești**, perspective reluate pe larg în lucrările sale de referință: "Învățământ, inteligență, problematizare" (devenită reper bibliografic fundamental în specialitatea), București, E.D.P., 1975, "Grigore Tabacaru-Concepția pedagogică" (vol.1) și "Grigore Tabacaru-În memoria contemporanilor săi" (vol.2), Bacău, Plumb, 1993. Interesant de observat că nucleele tematice sunt asemănătoare cu cele două aripi ale culturii care, în zborul lor, asigură profilul și continuitatea axiologică a individului/comunității: școala, cu efortul său specific de valorificare a potențialului de umanitate al fiecărui elev, prezentul și viitorul oricărei comunități; tradiția pedagogică, în calitate de ei de galerie ilustră de modele, cu virtuți inconfundabile de însămănțare a spiritelor curajoase, trecut și temelie deopotrivă a oricărei educații. Și din nou marcat, prin faptă, rolul instituției universitare în formarea și perfecționarea pentru cariera didactică.

Aici rămân grăitoare realizările **în plan managerial obținute imediat după 1990** când, împreună cu un colectiv restrâns dar foarte inimos de cadre didactice, a reușit să lărgască viitorul tradiției universitare bacăuane, prin: **constituirea Universității** (act firesc de continuitate și de transformare, prin raportarea la existența Institutului Pedagogic - 1961 și a Institutului de Învățământ Superior - 1977); **preluarea și integrarea în patrimoniul acesteia a unor spații și dotări aferente; întărirea și extinderea seminarului pedagogic; lărgirea raporturilor de colaborare interuniversitare, culturală și ecumenică**.

Recunoașterea pe scară largă a valorii sale profesionale, relațiile cu Universitatea "Al. I. Cuza" și Institutul Politehnic din Iași, prețuirea acordată de colegii de la Facultatea de Filosofie, secția Pedagogie-Psihologie a universității ieșene prin personalități de referință (Adrian Neculau, Teodor Cozma, Andrei Cosmovici, Ion Grigoras, Constantin Moise, Constantin Cucos), numeroasele contacte fructuoase cu personalități academice din țară de talia lui George Vaideanu sau Virgiliu Radulian, cu lumea didactică și culturală a Bacăului, modul specific de relaționare-onest, deschis, hotărât, exigent - au făcut din numele său o emblemă a Bacăului universitar pe care micile patimi omenești (de atunci și dintotdeauna) nu au cum să o șteargă. Și asta pentru că "istoria nu reține din trecutul pe care dorește să-l restabilească decât faptele asociate cu o valoare și care au avut un viitor. Restul cade în abisul uitării" (T. Vianu, Prefața la "Arta prozatorilor români" (Ed. Albatros, București, 1977, p.2).

Era o zi înfășurată în culorile și luminile calde și strălucitoare ale unui mai fierbinte. Știam, ca toți ceilalți prezenți, că urma să întâlnesc, pentru ultima dată, pe fostul rector de atunci al Universității din Bacău, Tiberiu Căliman, o personalitate competentă, energică și exigentă, după opinia mediului academic. Trăiam, alternativ, sentimente de durere, de împacare/răzvrătire față de un sfârșit absurd, amestecate cu convingerea că s-a instaurat, în fine, odihna peste sufletul său mereu frământat de grija instituției universitare, o stare de incertitudine cu privire la modul în care va fi preluată și gestionată o moștenire realizată cu atâtă investiție de muncă, efort și sacrificii, toate intensificate paroxistic de cortegiul mortuar impresionant în care pășeam și vocea preotului care-l pomenea pe Tiberiu Căliman în calitate de ctitor al Bisericii "Sfântul Gheorghe" din Bacău. Dorințele-mi se roteau nebuneste între a da timpul înapoi și a schimba finalul sau a derula vremea înainte pentru a compara viitorul cu prezentul. Împinsa, mai degrabă, de realitatea obiectivă decât de propriile-mi intenții, am pătruns, cu timiditate, în orizontul deschis de el, acolo unde, cu bucurie și lumină în suflet, mă aflui și acum.

Venera-Mihaela COJOCARIU

Valori estetice la Centrul "George APOSTU"

Dacă cineva, peste timp, se va angaja să cerceteze procesul de zămislire a ideilor estetice în spațiul băcăuan de cultură, va trebui, în mod necesar, să poposească și în arhiva **Centrului Internațional de Cultură și Arte "George Apostu"**. Va descoperi aici, cu ușurință, informații aparent paradoxale, chiar misterioase. Pentru că nu este puțin lucru, în ultimul deceniu, ca într-o societate românească convulsionată, să existe o oază de spiritualitate autentică, capabilă de performanțe notabile. În ideea că este bine, încă de pe acum, ca și cititorii să aflu despre ce este vorba, iată câteva întrebări, cu răspunsurile lor cu tot, referitoare, deocamdată, doar la **Simpozionul Național de Estetică**, găzduit de această instituție.

1. Care au fost premisele favorabile inițierii unui simpozion de estetică la Bacău?

Desigur că nu trebuie reconstituită întreaga istorie a comunității băcăuane pentru a susține că aici există o puternică tradiție a manifestărilor spirituale. Datele din ultima sută de ani sunt destul de convingătoare cu privire la potențialul artistic și la climatul creativ propice. Astfel încât, pe fondul căutărilor general-umane, putem vorbi și de discrete particularități ce caracterizează atmosfera culturală "bacoviană". Un mediu relațional tolerant și stimulativ în care scriitorii și artiștii, creatorii și intelectualii în general, se bucură de atenție și prețuire, iar operele lor sunt apreciate ca justete de către un public interesat și bine instruit. Nu trebuie să uităm că plăzirile noastre, cu rezervele lor umane și naturale, au alimentat frumoase tradiții în creația literară și artistică, în activitatea muzicală și teatrală, în domeniul învățământului și cercetării, în editarea de carte și în publicistica de cultură, precum și în întrecerile sportive. Nu pot fi uitate, de asemenea, nici obiceiurile, datinile, folclorul, comportamentul și mentalitatea, pentru că toate acestea se constituie într-un univers specific care nu poate și nu trebuie neglijat.

În aceste condiții, mult potențate de transformările social-politice, în anul 1992,

cățiva intelectuali băcăuani, cu sprijinul "Centrului Internațional de Cultură și Arte" din Bacău și al Academiei Române, au pus bazele **Simpozionului Național de Estetică**, cu desfășurare anuală la Bacău. Ulterior și-au dat concursul și alte instituții de cultură în susținerea acestei inițiative, precum Universitatea "George Bacovia" și Universitatea Bacău.

2. Care sunt obiectivele simpozionului băcăuan de estetică?

Din toate timpurile, omul a năzuit să-și exprime conținutul sentimentelor în forme artistice. Și aceasta dintr-o pomire firească de a-și armoniza individualitatea cu freământul universal. Măsura în care reușește sugerează gradul de libertate, precum și autenticitatea condiției sale umane. Pentru că arta de valoare are puterea de a purifica și înălța. Aceasta înseamnă că, la nivel teoretico-filosofic, existența simpozionului poate fi înțeleasă și ca o ofertă gratuită din partea unor pasionați, capabili să facă "artă de dragul artei". Oricum, nici organizatorii, nici invitații prezenți nu au urmărit un câștig practic, ori un alt avantaj. Singurul lor "câștig" îl constituie satisfacția de a vedea că arta reușește, pe mai departe, să ne cultive speranța în ideal și perfecțiune. Ei cred în gândul lui Mihai Eminescu, potrivit căruia "numai arta națională are rațiune de a fi, numai ea naște în inimile indivizilor

Liana AXINTE - "George APOSTU"

întărirea și intensitatea aceluși simțământ subiectiv care-i face pe toți să se numere de membrii aceluiași corp" (Mss.2285, f.189).

Pe de altă parte, tocmai pentru că este animat de asemenea deziderate, simpozionul băcăuan țintește și câteva obiective practice. Este vorba, mai întâi de latura educativ-formativă, întrucât principalii beneficiari sunt tinerii, elevii și studenții. O misiune foarte dificilă în timpurile noastre, caracterizată printr-o accentuată confuzie de valori. Este vorba, în al doilea rând, de componenta informativă privind noile orientări și tendințe în artă, în general în cultură, atât sub aspect teoretic, cât și practic. În al treilea rând, activitățile simpozionului urmăresc să valorifice și să conserve creațiile spirituale ce particularizează potențialul de cultură băcăuan în cadrul culturii române. Și, în sfârșit, o altă menire a simpozionului de estetică este aceea de a provoca și cultiva o emulație creativă, de a oferi ocazia și șansa consacării tuturor tinerilor care au vocație artistică. Sub acest aspect, sugestiile formulate în dezbaterile amintite pot fi asemuite cu adevăratele criterii axiologice în ansamblul căutărilor culturale contemporane.

Pentru înfăptuirea acestor obiective se urmărește cu atenție ca la fiecare ediție, pe lângă dezbaterile propriu-zise, să fie pregătite și alte momente, respectiv expoziții de pictură, spectacole de teatru, concerte, mese rotunde și lansări de carte. Experiența a dovedit că asemenea manifestări provoacă ecouri puternice în conștiința participanților, atât la nivel emoțional, cât și cognitiv.

3. Ce subiecte se dezbate în cadrul simpozionului?

Până în prezent, băcăuanii au avut ocazia și bucuria de a participa la opt ediții ale simpozionului de estetică. În ordine cronologică, temele puse în dezbateri au fost următoarele: "Starea esteticului în lumea de azi" (1992), "Cultura estetică la sfârșitul secolului XX" (1993), "Esteticianul Tudor Vianu" (1994), "Lucian Blaga în conștiința neamului românesc" (1995), "Ipostaze spirituale ale esteticului" (1997), "Esteticul în fața provocărilor contemporane" (1998), "Metafora estetică" (1999) și "Estetica operei eminesciene" (2000).

Chiar și din această simplă enunțare se observă cu ușurință că temele propuse sunt de mare actualitate că trădează o neliniște metafizică a cercetătorilor și artiștilor în fața viitorului misterios, care ne prevestește mari mutații în chiar esența condiției umane. Din acest motiv, referatele și comunicările prezentate în cadrul conferințelor simpozionului au fost selectate și publicate în prestigioase reviste de cultură ("Revista de filozofie", "Ateneu", "Vitaliu"), ori în volume colective ("Buletinul științific" nr.1/2000, editat de Universitatea "George Bacovia").

Mai poate fi reținut și faptul că, de fiecare dată, dezbaterile nu au fost limitate cu strictețe doar la subiectul anunțat, ci au fost completate cu referințe la noutățile în domeniu, atât la nivel teoretic, cât și în planul realizării practice.

4. Ce personalități au fost prezente la simpozion?

Dacă **Simpozionul Național de Estetică** e se desfășoară la Bacău a ajuns deja un moment de referință în cultura română, faptul se explică, în bună parte prin reputația celor care au răspuns invitației. Pentru lamurirea cititorilor cred că este suficient să amintesc doar câteva nume, chiar dacă regret că nu pot să-i mai evidențiez încă odată pe toți participanții, așa cum am procedat în numărul amintit al "Buletinului științific" editat la Universitatea "George Bacovia". Oricum, este bine să se știe că majoritatea referenților participanți au reprezentat orașele București, Iași și Bacău. Din București au fost prezenți, la mai multe ediții, printre alții, următorii cercetători: Prof. dr. Alexandru Surdu, șeful secției de filozofie din cadrul Academiei Române, Prof. dr. Alexandru Boboc, academician, Dr. Grigore Zmeu, cercetător principal, și Prof. dr. Marin Aiftinca, secretarul secției de filozofie din Academie. Din Iași ne-au onorat cu prezența Prof. dr. Al. Husar, Prof. dr. Teodor Dima, Prof. dr. Mihai Nistor. Iar Bacăul a fost prezent prin Prof. Ioan Neacsu, Dr. Dumitru Radu, Lector dr. Venera Cojocariu, Rector dr. Constantin Călin, Asistent drd. Daniel Pocovnicu și autorul acestor însemnări. Dar sufletul acestor activități este autorul Gheorghe Popa, directorul așezământului de cultură "George Apostu", în calitate de gazdă și principal organizator.

În încheiere cred că mai trebuie amintit și faptul că cea de-a noua ediție a simpozionului băcăuan de estetică se va desfășura în perioada 15-17 noiembrie 2002. Încă o ocazie de a lăsa frumosul să ne mângâie sufletul și să ne regenereze speranțele și idealurile, de care avem atâta nevoie.

Ștefan MUNTEANU

" Orașul lui Bacovia "

Petreteri și probleme

Ca și acum, în fiecare joi, la Bacău, era zi de târg. Orașul se umplea de țărani, de animale, de caruțe, devenind și mai pestriț și mai murdar. Târgul se ținea în patru piețe (oboare, hale). Una din acestea ("oborul de lemne", ulterior destinația se va lărgi) era situată chiar în apropierea casei în care a crescut Bacovia. Venirea și plecarea la piața creau impresia de exod. La ceasul desfacerii, după ce se retrăgeau ultimul car și ultimii oameni, rămânea o privesc de dezolantă.

Fluxul și refluxul uman atingeau cote și mai mari cu ocazia iarmarocelor, "niște bazaruri improvizate unde oamenii de prin locurile depărtate și-aduc vitele și obiectele lor spre desfacere", foire și fete deopotrivă. Ele se țineau, aici, în mod regulat, în 29 iunie (ziua sfinților Petru și Pavel) și în 29 august (Tăierea capului Sfântului Ioan). De proporții mai mici era iarmarocul din "joia verde", organizat, la 60 de zile după Paști, de populația catolică. Adeseori, partea festivă a acestor zile precupăna față de cea comercială. *Iarmarocul* (în Moldova, termenul, de proveniență rusească și germană, e mai des folosit decât sinonimul său, *băici*) reprezentau o atracție prin faptul că ofereau ocazia de a vedea lucruri neobișnuite, exotice, bizare: "teatrul de scamatori și iluziune", "circ de varietăți cu arși de primul rang", "un pian și o flaută cu șoareci și papagal care scot zodie", "un aparat cu planete numit ludion", "o copilă cu păr de maimuță", "un bărbat fără mâini, care lucrează cu picioarele", diorame, panorame, "muzel (adică o colecție de curiozități) și menajeria lui Eduard Braun" sau a altuia, de obicei un neamț, papușeria cu "fanteze parisiene", "un joc american (pușcă)", demonstrațiile vreunui "maistru-artist în pirotehnie" etc., ori de a asculta "un fonograf Edison", un gramofon portativ, un taraf. Nu lipseau niciodată, dintre agremente, leagănul de bănci, scrânciobul cu cai, limonada și academiile. Lumea era insistent poftită să facă "fotografii la la minunt", să cumpere "mărfuri orientale și mărunțisuri", să-și încerce norocul și dexteritatea în diverse întreceri. Domina o atmosferă de defulare, trivială, isterică. Finalmente, pentru foarte mulți, îndeosebi pentru creduli, mersul la iarmaroc constituia o experiență amară.

De obicei, duminicile și sărbătorile erau linișite. Abia spre seară, și numai pe vreme bună, orașul se anima. Sub impulsul dorinței de a-i vedea pe alții ori de a fi văzuți, mulți dintre localnici ieșeau la plimbare. Drumurile tuturor duceau către "grădina publică" - agoră și promenadă -, situată în centru și învecinată cu strazile Bacău-Ocna, Unirii, Bacău-Piatra, M.Kogălniceanu. Aceasta fusese înființată la mijlocul secolului XIX și ocupau o suprafață mică, înșămăntată cu "trifoi de piatră", iarbă, trandafiri. Primăria încredințase, prin 1897, întreținerea ei unor horticultori, persoane "competente în bransă", aduși din Viena și Budapesta. Sera pe care o amenajară aceștia vândea tufanele, zambile, ciclamne, primule, garoafe, micșunele, rozete, cât și plante exotice achiziționate tocmai de la "frații Nauțiu" din Harlem - Olanda. Pe marginea aleilor erau instalate vreo treizeci de bănci cu picioare de fier, iar în mijloc, pe un soclu de gresie, - bustul lui Alessandri. Funcționa și un bufet. Atracția locului o constituia "muzica comunală", pentru care se construise, din lemn, un "pavilion". Atașamentul arătat de localnici față de ea pare astăzi, în epoca radiocasetofoanelor, incredibil. În 1882 însă, zvonul că ar putea, după 18 ani de existență, să fie desființată ori cedată (ceea ce, până la urmă, s-a întâmplat) regimentul de dorobanți, provoacă emoție, inclusiv printre oamenii de vază ai urbei, care adresează o vibrantă suplică autorităților: "Se simte nevoie a se zidi școli - noi vărugăm a noi zidi pe ruina muziceii", implorau ei. Printre argumentele invocate, de neignorat, e acela că muzica îi "nutrește moralmente". Sezonul fanfarei era de la 1 aprilie la 15 octombrie, de trei ori pe săptămână: marți, joi și duminică, plus la sărbătorile religioase și la cele naționale (8 aprilie, 24 aprilie, 10 mai, 30 august). Înțelegerea dintre primar și capelmaistru, ori primar și comandantul regimentului nr.27, după ce fanfara trece în serviciul acestuia, stabila costul anual (cca 4500 lei), efectivul (cel puțin

Constantin POPOVICI - "George BACOVIA"

24 de instrumentiști) și durata programului (trei ore: de la 16 la 19 în aprilie, septembrie, octombrie; de la 19 la 22 în mai; de la 20 la 23 în lunile de vară). "Muzica comunală" mai cânta la nunți, la înmormântări, la festivități publice, la balurile de binefacere, la distribuirea premiilor școlare.

Petreterile cotidiene ale localnicilor aveau note hibride, grotești, care arată lipsa de gust și de stil, întâlnită în aproape toate domeniile. În Bacău, oraș comercial, distracția devine, odată cu primii ani ai secolului XX, o marfă, - una foarte solicitată. Dintr-un punct de vedere, evoluția acestui comerț, o repetă îndeaproape pe aceea a comerțului de obiecte. Cel puțin terminologic, localurile se diferențiază: alături de crâșme, birturi, locante, taveme, cantine se ivesc cafele și restaurante, unele cu program distractiv. Apar, degrabă, așa-ziiși "antreprenori de varieté". Viața mondenă reflectă, mai clar decât cea comercială, psihologia proprie locului și momentului. Simt, acut, nevoia de distracție fie cei cărora le merge bine, prosperi, fie cei nefericiți, disperși. Ca orice oraș din lume, Bacăul, avea ambele categorii. Pentru a crea noi dependențe, achizițiile în materie de divertisment erau introduse cu mare tapaj, apelându-se la tot felul de mistificări. Prima dintre acestea e însăși denumirea, epatantă, dată pretinselor saloane: *Continental, Imperial, Eden, Splendid* etc. Jargonul reclamei nu deranja, întrucât epoca însăși era marcată de predilecția pentru poleială și vorbe mari. Pleonasmul ("cântă din gura cântări vocale", "concert muzical" ș.a.) se lăfăiau în cereri și afișe. Teama de ridicol se întărea rar. Produs de imitație, divertismentul ia, în atare condiții, forme exagerate, caricaturale. Trece deosebită au reprezentările de "teatru optic", de "iluziune și magie", de "scamatorii și danțuri", de "cinematograf". Publicul sedus, hipnotizat de tot ce e artificial, insolit. Exces de naivitate? Nevoia de a compensa insatisfacții latente? Criză a raporturilor cu realitatea? Afată în schimbare, lumea românească de-atunci e una agitată, plină de ambiții, avidă de senzațional, egoistă. Divizările și ierarhizările (profesionale, economice, sociale) dusese la apariția a tot felul de cercuri și grupuri, al căror număr crește an de an. Din cauza suspiciunilor, prejudecăților, intoleranțelor, comunicarea dintre ele nu se realizează, o vreme, decât superficial. Doar politica și, chiar mai mult, distracțiile le interferează, dând iluzia democratizării și familiarității. Fenomenele acestea se vad mai bine atunci când sunt cercetate la proporțiile unei singure colectivități, în speță ale unui oraș ca Bacăul. Aci locul petreterilor de altădată, în care boierii jucau cărți, "stos" și "sfichiui", doamnele -

"gajuri", comercianții - "calul alb" și "de-a împărțutul", îl iau petreterile cu dans și cele sportive. În hoteluri și în restaurante, la faimoasa "hală cu bere" Grivel, pe o serie de terase improvizate, în unele case, se organizează, din ce în ce mai des, "serate dansante", "mai festivități artistice dansante", "serate literare urmate de dans", chermize. Dansul e nelipsit din orice petretere. Foarte mult lume mare-pare a trăi doar pentru balurile viitoare. Nici o ocazie nu e scăpată. Secțiunile locale ale partidelor, sindicatele, diverse societăți (a "intimilor prietenii familiali", a "femeilor lehuze", a "bunului școlar" etc.) se întrec în a anunța baluri ("bal mascat", "bal cu teatru"), de cele mai multe ori în scopuri lucrative, dar și "cu scopuri absolut filantropic". Fiecare dintre ele era considerat "mare", incomparabil, de neuitat. Vanitosi, contemporanii lui Bacovia aveau alte unități de măsură a evenimentelor, mult deosebite de ale noastre. Numai privirea îndiferentă, dezabusată a celui izolat sesiza dimensiunea lor exactă.

Elementele materiale și spirituale care compun viața unei colectivități nu se situează, niciodată, la același nivel. Interdependența lor e, de asemenea, relativă. Atracția pentru varietate, pentru alte noi tipuri de divertisment, determinată de un oarecare progres material, se manifestă, de aceea, simultan cu o serie de practici rudimentare, provinciale și pe un fond de mizerie fizică. Urbanizarea Bacăului înseamnă că "bazaltarea" (pavarea) cătorva străzi, cu introducerea luminii electrice, a unei băi sistematice și a canalizării, a mers greu. Pachete întregi de dosare de arhivă "vorbesc" despre dificultăți financiare, licitații suspecte, sporuri de prețuri, execuții neglijente. Edili trebuiau să lupte, apoi, cu rutița, cu neînțelegerile, cu egoismul populației. Către 1900, orașul avea 13 strazi mari și altele 30 mici, toate impracticabile după ploii îndelungi, prăfoase în restul zilelor. Starea lor, care afecta igiena localității și desfășurarea vieții publice,

se ameliorază destul de târziu. Ele rămân în urmă, adesea, și sub aspectul nomenclaturii. După 1910 nume de străzi ca Zarafilor, Tavemelor, Casăpilor nu mai erau potrivite. Anacronismul e însă, aici, la fel de frecvent ca și noutatea incomplet asimilată.

Ambiția urbanizării Bacăului inspiră o sumedenie de proiecte, din care numai patru-cinci de anume anvergura: palatul administrativ - un edificiu ce îmbină stilul Renaissance cu cel neoclasic, Gimnazialul "Principele Ferdinand", cazarmile (19 pavilioane) artileriștilor, numul (foisorul) pentru observarea incendiilor, un abator, o "fântână cu pompă și cu bazin" (havuz). Tergiversările, deturările, ratările sunt mai semnificative, pentru modul de a gândi și de a acționa al localnicilor în acel timp, decât realizările. Între momentul acceptării proiectului pentru "palatul administrativ" și cel al terminării lucrării a fost necesar, de pildă, un interval de aproape 10 ani, timp în care costul acesteia s-a dublat. Un amplu *Memoria*, publicat la încheierea afacerii, lasă să se vadă defectele profesionale și morale ale celor care au condus-o și supravegheat-o: incompetență, venalitate, suspiciune. Și mai concludentă, în sensul afirmației despre nesiguranta și incetneala autorităților locale, a fost adoptarea sistemului de eclera public. Ezitarea în fața ofertelor a durat, în acest caz, peste cinci ani. Aparent, circumspecția era îndreptățită, întrucât fiecare dintre soluțiile propuse (de folosire a gazului acetilen, a uleiului mineral dens, a benzinei) prezenta dezavantaje. Dar reportarea chestiunii, cu oarecare nepăsare, de la o sesiune la alta, denotă o gravă inerție birocratică. Cum reacționează populația față de noutatea tehnică? Numărul abonaților la electricitate crește lent: după trei ani, respectiv în decembrie 1905 erau doar 43. Prin introducerea iluminatului electric, centrul se deucează de restul orașului, ce a oază, care, nopțile, fascinează, excită. Pe strazile periferice erau plantate feinar. În 1910, administrația mai avea încă în serviciu său 12 lămpști.

Anticipată doar la sfârșitul secolului al XIX-lea, "faza industrială" a Bacăului "mijeste" abia în deceniul al doilea când aproape toată zona de răsărit a orașului începe să fie acoperită de tăbăcării, cărămidării, olării, postăvării, turnătorii, mori, gateri etc., de obicei mici unități cu pretenții de fabrici. O vreme, ceea ce se petrece acolo interesează doar o fracțiune a populației. Restul acesteia, ocupată cu comerțul, cu cărăușia, cu agricultura, manifestă indiferență sau o vagă neliniște, provocată de întâmplări de factură faptului divers: accidente, îmbolnăviri, insubordonări. Înainte de 1920, sunt extrem de puțini cei care intuesc capacitatea de revoltă, tendința socială specifică eșalonului muncitoresc. Bacovia, printr-un fel de afinitate, și fostul său coleg, dr. H. Aroneanu, cunoscutul militant socialist, din convingere ideologică, sunt printre ei.

Istoria modernă a majorității orașelor românești are, în general, o desfășurare normală. Cea a Bacăului e marcată de calamități naturale, de dezastre. Acestea au avut drept cauză, în primul rând, poziția localității, așezată în apropierea Bistriței și în calea curenturilor care străbat zona centrală a Moldovei. Nu trebuie excluse nici neglijențele, razbunările, sabotajele. Frecvente, inundațiile și incendiile au constituit aici, decenii de-a rândul, o obsesie colectivă. Ele subminau eforturile constructive ale oamenilor, lungeau sarcăcia, făceau victime. Locul părea nesănat, malefic. Clima, "mai riguroasă" decât în alte părți, cu variații sensibile de temperatură între zi și noapte, cu vânturi dominante din nord, cu ploii persistente în lunile martie și octombrie, cu cețuri care se disipează încet, întărea această impresie. Dar lucrul cel mai tulburător, care îl poate neliniști chiar și pe un om cu psihicul tare, îl constituia prezența în oraș, din pricina mizeriei, a numeroșii cerșetori (300 în 1906), a zeci de nebuni și de prostituate. Celui care era sensibil la aceste aspecte, Bacăul anilor 1880 - 1916 îi oferea destule motive de tristețe.

Constantin CALIN

Casa "George BACOVIA"

Ovidiu GENARU

Cetățean de onoare

Casa "Vasile ALECSANDRI"

Să începem cu o glumă: îndeobște, recunoașterea valorilor creatoare în România, cu predilecție în cultură, se petrece în următoarele circumstanțe specifice, cu unele excepții:

1) Când protagonistul este mult prea bătrân, și netransportabil, pentru ca laurii să-i mai fie de folos.

2) Când protagonistul a emigrat de ja în Australia, sau Foarte Departate, și nu se mai poate întoarce acasă ca să tulbure scara valorilor.

3) Când protagonistul este "culcat și rece" și foștii detractori ai răposatului, care l-au săpat toată viața, țin discursuri elogioase pe marginea gropii: Ce bun și ce tare a fost, Dumnezeu să-l odihnească...

Vă dați seama cât de bine mă simt, și o spun cu toată modestia, că sunt cetățean de

onoare al Bacăului în timpul vieții mele. Și nu postum.

La Bacău s-a instaurat normalitatea în vremuri în care anormalitatea este norma. Administrația locală și Consiliul local înțeleg perfect ca și scriitorul este un slujitor al binelui public.

Pacat însă că suntem uitați. Cred că am putea fi mai utili comunității. Avem idei, asta e meseria noastră să avem idei. Poate că nici noi nu știm ce uși să deschidem pentru a le pune în opera și folosul cetății. Primarul nostru, care nu seamănă cu nici un alt primar din România, împreună cu secunzii lui, ar putea să ne adune odată pe an pentru un schimb de idei. Și noi ne dorim, ca și Domnia sa, ca Bacăul să devină și din punct de vedere spiritual un oraș european.

Ilie BOCA

Una din dorințe...

Sigur că mă onorează faptul că sunt Cetățean de Onoare al Bacăului. Simt că tot ce am făcut, am făcut pentru cetățenii orașului care sunt la ora actuală. Aș dori, însă, ca și cuvântul nostru să fie mai ascultat, să fim mai implicați în viața culturală a orașului. Chiar când am fost făcut Cetățean de Onoare am prezentat celor de la Primărie, consilierilor, nevoia dezvoltării unui învățământ artistic la nivelul orașului. Eu cred că este un lucru foarte important ca orașul să-și aibă acoperită și puterea aceasta de dezvoltare a calității obiectelor, a oricărei categorii de marfă. Se impune implicarea în dezvoltarea din punct de vedere al imaginii, al calității imaginii și până la spectacolul pur și simplu al expozițiilor și al dezvoltării mișcării artistice. Este o responsabilitate pe care o consideram importantă și aș fi dorit ca înainte de a dispărea să o putem impune. Încercările pe care le-am avut până acum au dat rezultate, dar trebuie implicată întreaga societate ca să se creeze o bază materială fie în cadrul învățământului particular, fie în cel de stat, unde ar fi mai ușor. Ar putea avea diferite secții în domeniul artistic, al imaginii, al muzicii. În ceea ce privește imaginea este foarte necesar, deoarece implică orice categorie de marfă care participă la o concurență. Or, concurența impune ca și obiectul să fie cât mai economic, cât mai util, cât mai frumos ca să câștige. Și aici nu pot să participe decât oameni pregătiți special, designerii. Dar sunt atâtea domenii ale artelor vizuale în care oamenii ar trebui să fie implicați. Această ar fi una din dorințele mele și m-aș simți împlinit. În rest, sigur, Filiala UAP este destul de puternică, cu artiști valoroși, ce ar putea la rândul lor fi cooptați în realizarea obiectivelor Bacăului.

Ovidiu BĂLAN

Am rămas credincios Bacăului

M-am simțit onorat să fiu desemnat Cetățean de Onoare al Bacăului și cred că este o recunoaștere a anumitor merite în activitatea mea, a anumitor merite ca artist în activitatea pe care o desfășor pe plan național și pe plan internațional, întrucât, mai ales în ultima perioadă, am intensificat activitatea mea pe plan extern. Mă refer la mine ca dirijor și în același timp la Orchestra Filarmonică "Mihail Jora", care în fiecare an este invitată peste hotare să susțină concerte, să participe la concursuri internaționale pentru a susține acompaniamentele necesare acestora. E un complex de aprecieri care se îndreaptă asupra mea ca persoană fizică, dar poate, dacă nu exagerez, ca personalitate. Ce să vă zic? Nu vreau să vă spun că meritam sau aș fi meritat mai demult acest titlu sau că nu-l meritam, dar vreau să spun că am rămas credincios Bacăului, pentru că la ora actuală, când noi stăm de vorba sunt exact 34 de ani de când m-am prezentat și am preluat destinele orchestrei sub control și poate nu numai ale orchestrei, aș putea spune a vieții muzicale ale Bacăului și în felul acesta am reușit să construiesc. Cineva spunea așa: "Păi Ovidiu Balan, sigur, merita mult mai mult, dar s-a înfundat acolo la Bacău." Eu nu consider că m-am înfundat la Bacău. Eu consider că Bacăul a fost pentru mine un teren foarte fertil formării și pregătirii mele profesionale, materializării crezului pe care l-am avut vizavi de această profesie, vizavi de muzică, vizavi de emoția pe care reușește să mi-o transmită mie studiul muzical, iar la rândul meu să o transmit publicului, generațiilor de copii pe care să zicem că i-am format în acești treizeci și ceva de ani aici, pe scena Bacăului, fie pe scena Casei de Cultură, fie pe scena Teatrului Bacovia și, în ultima perioadă, pe scena Sălii Ateneu. Nu pot decât să aduc o mulțumire tuturor celor care m-au propus, tuturor celor care au primit această propunere pozitiv și i-au dat curs. M-am simțit bucuros și emoționat în momentul în care mi-a înmănat domnul primar Sechelariu cheia și diploma de Cetățean de Onoare. Consider că dacă va fi nevoie să contribuie la ceva sau cu ceva pentru realizarea unui anume obiectiv al orașului Bacău și eu va trebui să răspund, să mă implic așa cum am făcut-o de fiecare dată când am fost solicitat. Chiar acum, de Zilele Bacăului, am înțeles că se impune să mă implic cât mai mult în această săptămână, așa ca pe 1 octombrie vom face un program dedicat evenimentului, la Sala Ateneu, după aceea, miercuri 2, va fi un program pentru deschiderea Universității, joi 3 este concertul pe care noi îl susținem și-l dedicăm, de asemenea, evenimentului. În plus, începând cu 1 octombrie, în fiecare zi, până pe data de 6, la statuia lui Bacovia se va produce câte o formație camerală care aparține instituției noastre. Acesta e doar un mic exemplu că am simțit ca un Cetățean de Onoare că trebuie să mă implic în activitățile Zilelor Bacăului. O fac nu numai în această calitate, ci ca artist și muzician.

MINISTERUL CULTURII ȘI CULTELOR

Director
Gheorghe POPA
Redactor-șef
Cornel GALBEN
Secretar general de redacție
Victor Eugen MIHAL-VEM
Colectivul redacțional
Constantin Donea, Ștefan Munteanu,
Mariana Popa, Maria Ignat
Culegere texte
Dorina Tarază
Imprimare
Tipografia "Bistrița" Bacău

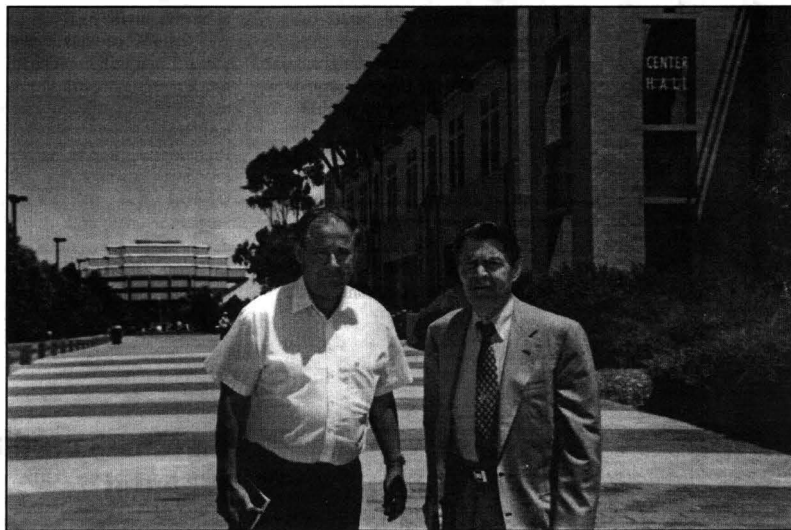

Periodic al
Centrului Cultural Internațional
"George APOSTU" - Bacău

Număr realizat în cadrul Festivalului "Zilele Bacăului" 2002, cu sprijinul
Consiliului Local și al Primăriei Bacău

George Emil PALADE, laureat al Premiului Nobel, și ascendența lui băcăuană

La a 90-a aniversare

Întâlnire de familie: George Emil PALADE și C.D. ZELETIN, San Diego, SUA, Universitatea California, 1998

La 10 decembrie 1974, ziua în care se comemorează încetarea din viață a lui Alfred Nobel (1833-1896), i se atribuia la Stockholm Premiul Nobel pentru medicina lui George Emil Palade, savant american, român de obârșie, născut, crescut și format în România. Printre laureați se afla și Alexandru Soljenitin, căruia i se remitea marea distincție acordată cu un an înainte. Însemnele au fost înmânate de către regele Suediei, Karl Gustav al XVI-lea. Primeau Premiul Nobel pentru medicină, împreună cu George Emil Palade, unul dintre maeștrii săi, profesorul Albart Claude, de la Universitatea Liberă din Bruxelles, și profesorul Christian de Duve, de la Universitatea Rockefeller din New York, ca într-o emblema vie a continuității și înfrățirii spiritelor înalte. În acel an, George Emil Palade era profesor de biologie celulară la Universitatea Yale din New Haven, statul Connecticut. Motivația: descoperiri fundamentale privind organizarea structurală și funcțională a celulei. "Savantul american de origine română" venise în S.U.A. în anul 1946, ca "visi-ting professor" la Institutul Rockefeller pentru cercetări medicale din New York și, după un sfert de veac, era autorul a numeroase descoperiri a caror însemnătate s-a dovedit a fi covârșitoare pentru biologia celulară. Cu spiritul sau pătrunzător, cu erudiția sa științifică ieșită din comun și mai ales cu intuiția întru totul aparte, G. E. Palade a impus drumul nou spre care trebuia să se îndrepte cercetarea microuniversului celulei, după consumarea tehnicilor tradiționale. Iată câteva din meritele sale științifice: realizarea fixatorului Palade (tetraoxid de osmiu 1% în tampon de veronal sodic); descrierea structurii ultrafine a mitocondrii cu precizarea topografiei principalelor enzime ale catenei de oxidoreducere celulară; adaptarea microscopului electronic, utilizat până atunci preferențial în fizică și metalurgie, investigării substanței vii; descoperirea ribosomilor, organite implicate în sinteza proteică, numite o vreme, în onoarea sa, "granulele Palade"; stabilirea electron microscopică a structurii și funcției reticulului endoplasmic; punerea la punct a tehnicii autocitoradiografiei; studiul din anumite puncte de vedere a permeabilității glomerulare, descoperiri în biogeneza membranelor (împreună cu soția sa, Marylin Farquhar) etc. etc., descoperiri și tehnici de urias interes și prestigiu, din care una singură putea fi sensibilă în cunoașterea la Stockholm...

George Emil Palade s-a născut la Iași, în ziua de 19 noiembrie 1912, a absolvit școala primară la Buzău (o începuse la Iași), iar studiile secundare le-a făcut la Liceul Alexandru Hasdeu din Buzău, azi Liceul B. P. Hasdeu, pe care le-a absolvit în 1930. În același an se înscrie la Facultatea de Medicină din București, deși tatăl său dorea să urmeze filozofia. Îi are colegi pe viitorii eminente medici Ion Juvara, Iuliu Popescu, D. Vereanu, I. Bruckner. Premiul în toți cei șase ani de facultate, reușește întâiul la concursul de internat (1934-1938). "Eu îmi recunosc trei maeștri - va declara el în 198: Francisc Rainer, André Boivin și Grigore T. Popa", acesta din urmă având rolul hotărâtor în orientarea lui spre completarea studiilor în S.U.A., unde l-a trimis cu recomandări encomiastice, pe deplin meritate: lumea medicală a vremii îl considera un fenomen. Elevul nu și-a decis cei trei maeștri, ba și mai mult, a ridicat anatomia, disciplina maeștrilor lui Francisc Rainer și Gr. T. Popa, la înălțimea hotarilor ei ultime, și a îmbrățișat biochimia, disciplina profesorului André Boivin, socotind-o indispensabilă marilor demersuri din biologia celulară. Excepționala sa capacitate de muncă și de concentrare, claritatea gândirii, cultura științifică și umanistă (pasiune pentru istorie, arheologie, literatură), rigurozitatea și spiritul ordinii, seriozitatea suverană când se scufunda în lucru, echilibrul întregii sale personalități au făcut din figura lui, încă din tinerețe, un model.

Mama sa, **Constanța Cantemir** (1886-1978), institutoare, era originală din Câmpulung Muscel. Tatăl, **Emil Palade** (1885-1952), profesor de filozofie și pedagogie la școala normală "Spiru C. Haret" din Buzău și director al ei, era originar din catunul Varatici al satului Șendrești din fostul județ Tutova, astăzi înglobat comunei Motoșeni, județul Bacău. Casa părintească, veche de peste 150 de ani, stă să se prăbușească în zilele noastre prin avansarea unei răpi... Era fiul Chiriachiței Palade, născută Diaconu, fiică a notarului din Șendrești și al preotului Gheorghe Palade (1850-1928), născut în satul Faghieni, județul Bacău. Fiu al lui Ion Palade, viitorul preot fusese dat la învățătură, la Seminarul din Huși, de către un frate al tatălui său, călugărul Gherman Palade (pe numele de mirean Gheorghe, nume perpetuat generație de generație cu o preferință secretă până la savanți și chiar la fiica lui, Georgia). Călugărul Gherman

era stăreț al Mănăstirii Răchitoasa de pe Valea Zeletinului. După absolvirea cu note excelente a seminarului, unchiul egumen i-a recomandat mânăstirea fără calugări de la Șendrești, metoc al Mănăstirii Răchitoasa. Moșia Șendrești fusese proprietatea arhimandritului grec Iacob Traianopoulos și, în 1864, trecuse în seama statului, în urma reformelor lui Alexandru Ioan Cuza. Mânăstirea Răchitoasa patroana și schitul Fătăciuni, azi dispărut, din satul cu același nume, schimbat în anii comunismului în Fintinele, aflat la miazăzi de Șendrești. În acest schit cu nume încărcat de istorie exista, încă din 1747, o legătorie de cărți bisericești, reper al spiritualității acestor meleaguri.

Cercetări genealogice contemporane (dl. Gh. Dimofte, Bacău; C.D. Zeletin, București) urcă atestările documentare ale spiței preotului Gheorghe Palade, bunicul savantului, până în veacul al XVI-lea, la marele pîrcălab de Roman, Șandru, din care, după multe generații, va coborî Safta Faghian, soția lui Lupu Palade, străbunicul preotului Gheorghe Palade. Căsătoria Saftei cu Lupu este punctul genealogic de întâlnire a spițelor Faghian (antroponim din care se trage toponimul Faghieni, sat în județul Bacău) și Palade. Numele inițial era Fabian, purtat de un bucovinean de neam, căpitanul Fabein (poreclă extrasă, probabil, din verbul german fabeln, a povesti lucruri imaginare, deci nume ce s-ar putea traduce prin "Confabulatorul"). E posibil, totuși, ca numele real să-i fi fost Fabian, existent în calendarul catolic. Acest căpitan de oaste s-a aflat în slujba lui Ștefan cel Mare și, după batalia de la Podu Înalt, s-a stabilit pe valea pîrului Berheci, urmași ai lui aflându-se și în țara Făgărașului. Începând de la postelnicul Tanase Fabian, numele devine, prin conversia lui b în gh, Faghian. Așadar, satul Faghieni, deși ascuns în păduri, n-are nici o legătură, etimologic privind lucrurile, cu fagii, cum se spune adesea.

La rîndul lor, Paladeștii urcaseră din satul Cudalbi, din fostul județ Tecuci, astăzi Galați, la Faghieni, ascuzându-și averile - în special stupinele - în porniturile împădurite ale acestui sat, sustrăgîndu-le din calea șeasă a năvălirilor otomane. Naturi serioase, firi harnice și cu puternic simț justițiar, razeșii Paladești din Faghieni vor intra, în 1836, în conflict judecătoresc atît cu monahii greci ai foarte bogatei Mănăstiri Răchitoasa cît și cu marele logofat Costache Conachi (poetul), care le dăduse cu împrumut, în condiții inrobitoare, 300 de galbeni olandezi. Vataful de plai Toader Palade, frate cu bunicul preotului Gheorghe Palade din Șendrești, îi va reprezenta în Divan pe razeșii faghieni, în vederea rezolvării conflictelor amintite.

Printre personalitățile acestui neam se afla și tenorul de reputație europeană Tomel Spătaru (1906-1961), văr primar cu George Emil Palade, care a cîntat un deceniu la Operă din Cluj, un deceniu la Opera din București și alt deceniu în Italia, unde a apărut pe scena tuturor teatrelor ei de operă, inclusiv Scala din Milano.

La 25 martie 1999, a avut loc la Universitatea California din San Diego, unde George Emil Palade era profesor și decan, un **Simpozion științific** în onoarea savantului, care, cu acest prilej, se retragea. Au fost de față cercetători din toată lumea.

Primul - și pînă acum singurul - român laureat al Premiului Nobel, este puțin cunoscut de publicul larg din țara lui de origine. S-ar putea ca succesorul său la înalta distincție să apară peste 100 de ani. Nimeni dintre noi nu o dorește... E o fatalitate ca un sportiv sau o vedetă a muzicii ușoare să se bucare, la un moment dat, de o notorietate superioară unicului nostru Nobel, dar notorietatea aceasta pasageră nu privește direct adîncimile și esența neamului nostru, ca existența exemplară a marelui savant. Pentru români, personalitatea științifică a lui George Emil Palade trebuie memorată în registrele importanței valorice maxime a lucrurilor alături - ca să dăm trei exemple - de Unirea Principatelor, biruința eminesciană și făurirea României Mari.

C. D. ZELETIN
Profesor universitar
Membru al Academiei de Științe Medicale